Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

Najer Folksblat

פרייז 30 גראשען

היינט 16 זייטען

נייער פאלקסבלאט

אומפארטייאישע פאליטיש - געזעלשאפטליכע טאג - צייטונג

Nr. 247 (939 | Łódź, Piątek 29 Październ. 1926 | פירטער יאהרגאנג | לאדז, פרייטאג כא מרחשון תרפ״ז | Nr. 247 (939

24-71 .אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקויער 21, טעל || Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21. Tel. 24-71

KONJAKI
V. S. O. P.
Jubileuszowy — Rés. Spéciale
Winiak Médicinal — Winiaki mieszane

Winkelhausen

WÓDKI – LIKIERY
Stołowa — Starka — Żytniówka
Banan — Morelówka
Grand Cardinal — Cordial Médoc

ZAKŁADY PRZEMYSŁOWE WINKELHAUSEN, TOW. AKC. STAROGARD - POMORZE, ZAŁ. 1846.

Generalne Przedstawicielstwo: F-a H. PODKOMORSKI i S-ka, Warszawa, Nowy Świat 2.

וואהלינער שוהל, וואולטשאנסקא 6.

נאך דעם גרויסען ערפאלג, וואס דער וועלט-בערימטער אבער-קאנטאר פון דער גרויסער סינאגאגע אין ריגע (לעטלאנד) האט געהאט דעם פארגאנגען שבת אין זאל פון פילהארמאניע איז געלונגען מיט גרויסע מיה איהם צו פערהאלטען אין לאדז נאך אויף דעם שבת פרשת חיי שרה און דער גרויסער קונסטלער ר׳

שלמה ראַבּעץ

וועט דאווענען אין דער וואהלינער שוהל

פרייטאג צונאכטס קבלת שבת און שבת אינדערפריה שחרית און מוסף מיט דעם איינשטודירטען כאר פון 40 פערזאן אונטער דער לייטונג פון בעוואוסטען דיריגענט ה׳ רובין און בכדי אלע זאלען קענען געניסען פון עונג הרוחני האט די פערוואלטונג בעשלאסען צו מאכען א צוגענגליכען פרייז צו 2 זלאטים אויף גאנץ שבת

בעמ.: אהן אנטרים-קארטען וועלען אפילו די מתפללים פון דער שוהל נישט אריינגעלאזען ווערען, ס׳וועט זיין א שטרענגע שמירה און א קאנטראלע ביים אריינגאנג. בילעטען שוין צו בעקומען ביי: 1) זעלמאנאוויטש, פאלודניאווא 2 (קאנדיטאריי), 2) פערמיטלער-פעראיין, פעטריק. 64, 3) דיאמאנד, נאוואמיעסקא 24 (וואורשט-געשעפט), 4) קאנדיטאריי „אסטאריא״, רוג פעטריק. און ציגעלנ, פרייטאג א גאנצען טאג אין וואהלינער שוהל.

בעקאנטמאכונג.

דערמיט ווערט בעקאנט געמאכט, אז נאך א פולשטענדיגען פרישען רעמאנט לויט דעם נייעסטען אויסלענדישען סיסטעם איז ערעפענט געווארען דער ערשטקלאסיגער

האטעל „MONOPOL״

זאוואדזקא 7 טעל. 25,94 (אמאליגער האטעל "Europejski")

די לייטונג האט איבערגענומען ה׳ בערנהיים אינהאבער פון קאפע „בריסטאל״ טעל. 25,91 און עמפפעהלט זיך דעם געעהרטען פובליקום.

629

בית הכנסת אהל יעקב

כל החברים מתבקשים לבא אל התפלה בשבת קדש פרשת חיי שרה בשעה $9\frac{1}{2}$ בקר כדי להשתתף בחגיגת הצהרת באלפור.

1986 הועד.

2 קוואליפיצירטע שמריקער-ארבייטער

ווערען געזוכט.

לוטאמירסקא 18

2876 ייבם שפריקער.

Grzegorz RUBINSTEIN

absolw. praw.

עצות און אדמיניסטראציאנס-אנגעלעגענהייטען

Piotrkowska 132,

telefon 25-88

בעראטונגען - שטעלע פאר שטייער-ענינים.

ענטשולדיגונג.

1988

איך בעט ענטשולדיגונג ביים ה׳ מנחם סילימירסקי פאר בעליידיגען איהם אין פראג. פעראיין פון פליישער-ארבייטער.

שמואל וביניצקי.

הזכרה.

זונטאג, דעם 31. אקטאבער ד. י., 12 א זייגער ביטאג צו דער 3 שמערצפולע יאהרצייט פון

ראזא ניידא ז״ל

וועט פארקומען אין דער סינאגאגע פון יתומים-הויז (זגלנאצנא 38) א הזכרה, צו וועלכער עס לאדענט איין פערוואנדטע און פריינד

1976 די פערוואלטונג.

ŻĄDAJCIE WSZĘDZIE

PIERWSZA KRAJOWA FABRYKA KALOSZY ŚNIEGOWCÓW i OBUWIA SPORTOWEGO

Polski Przemysł Gumowy

PEPEGE

T.A.

GRUDZIĄDZ

TRWAŁE·TANIE·ELEGANCKIE

צו דער פערלאבונג פון פרל.

פעריל צימבערקנאפף

מיט ה׳ משה גאלדשטיין

ווי אויך דער פערוואלטונג פונ׳ם יתומים הויז, זגערזשער 40 ווינש איך א הארציגען מזל-טוב.

519 מרדכי חיים רומקאווסקי.

צו דער פערלאבונג פון אונזער ליבען זוהן און ברודער

אברהם בריינבארד

מיט פרל. חנה עפשטיין

גראטולירען הערצליך און ווינשען פיל גליק.

1947 עלטערן און געשוויסטער ברייַנבארד.

צו דער פערלאבונג פון אונזער ווערטען פריינד ה׳

אברהם בריינבארד

מיט פרל חנה עפשטיין

גראטולירען הערצליך און ווינשען עוויגעס צופרידענהייט.

מיכאל פעדער, יהושע אפעלבוים, אלעקסאנדער וועבער.

בעקאנטמאכונג.

רעסטאראציע רעסטאראציע

"METROPOL"

Moniuszki 1 (róg Piotrk.) tel. 11,04.

ס׳איז אונז געלונגען צו אנגאזשירען אויף נאכט-שפילען אנהויבענדיג פון פרייטאג, ד. 29 ל. ח. דעם בעריהמטען ליבלינג פון די אדוזעריגס און לאדזער, דעם קעניג פון די הומאריסטען און סאטיריקער

Bronisław Bronowski

מיט׳ן אנטייל פון דעם גאנצען אנסאמבל אין זיין נייעם אריגינעלען, קאנקורענצלאזען פראגראם, געגענווערטיגען דירעקטאר פון טעאטער „גאוואשטשי״ אין ווארשא.

פרייער איינטריט.

מיט אכטונג

520 די דירעקציע.

אברהם דזשינטשארסקי

חי׳ אייכלער

פערלאבט.

לאדז, אין אקטאבער 1926. 1973

א הארציגען בלייבט געזונד!

ווינשען מיר אלע אונזערע קרובים, פריינד און בעקאנטע צו אונזער אבריזען קיין ארגענטינא

איזאק ברענער און פרוי.

איך שענק 5 זל. פאר׳ן יתומים-הויז זגערזשער 40.

1985

ענטשולדיגונג.

500

איך בעט ענטשולדיגונג ביים אינהאבער פון פלאץ וויסאקא 2A ה׳ דוד חייםבארד פאר די בעליידיגונג און פערזיכער, אז אזעלכעס וועט מעהר נישט פארקומען.

אפרים ווייסבראט.

קינא ביי'ם קאאפעראטיוו
פון מלוכה-, קאמונאלע און נע-
וועלשאפטליכע בעאמטע
40 שיענקעוויטשא 40.

אהויב אין געווענליכע טעג 5.30, 7 30
און 9.30 א זייגער אוונט.
שבת און יום-טוב—פון 4 א זייגער נאכמ

פון דינסטאג, דעם 26. אקט. ביז מאנטאג, דעם 1. נאוועמבער ד. י.

„דאס מיידעל פון מזרח"

מאטא: פערג'יאלטיגער פון היילינגען געזעץ פונקארען, מוז אליין אומקומען צווישען די מערפירער...

מזרח-דראמע אין 8 אקטען, געשאפען אויפ'ן גרונד פון די קאמפען פון די מזרח פעלקער מיט די ענגלענדער.

אנאנס! דער נעכסטער פראגראם: אווענד פון ציגיינער-ראמאנסען

אילוסטרירט מיט ספעציעלע מוזיק און געזאנג.

וועש אומזיסט!

יעדע צאהל וועש פאר פריזיר-אנשטאלטען, לעטשניצעס, רעסטאראציעס, צוקערניעס, האטעלען, באר-אנשטאלטען, ווי אויך טישטיכער און סערוועטקעס אויף בעלער, פערוויילונגען א. אז. וו. שירצען פאר פערקויפערינס און האנדטיכער פאר קאנטארען,

גיבען מיר ארויס צו בענוצען אומזיסט. דאס בעצאהלען איז אויסשליסליך נור פאר'ן וואשען.

גלייכצייטיג מאכען מיר בעקאנט, אז מיר נעהמען אן יעדער ארט וועש צו וואשען (טאג- און נאכט-וועש א. אז. וו. די בעשטעלונגען ווערען אויסגעפיהרט אין פערלויף פון 24 שעה. די אויספיהרונג איז ערשטקלאסיג. יעדע צאהל וועש ווערט אבגענומען און אפגעשיקט.

מיר נעהמען אן בעשטעלונגען טעלעפאניש.

Wypożyczalnia Bielizny i pralnia Mechaniczna „WYGODA" Łódź, Kilińskiego 43. telefon 45-21.

פעראיין פון
יודישע הויזירער אין לאדז.

אכטונג, פייונער און פאמערנער הויזירער!
קומט אלע ווי איינער אויף דער

גרינדונגס-פערזאמלונג,

וואס קומט פאר זונטאג, דעם 31 אקטאבער 3 א זייגער נאכמ טאג אין לאקאל פון שניידער-מייסטער פעראיין, פעטר קאווער 20.

אויף דער טאג-ארדנונג שטעהען זעהר וויכטיגע פראגען

די גרינדער.

בעקאנטמאכונג.

די מיטגלידער פון לאסט טרעגער-בעזיצער-פעראיין ווערען געבעטען צו קומען צו דער אלגעמיינער

פערזאמלונג

וועלכע קומט פאר מאנטאג דעם 1. נאוועמבער אין פעראיינס לאקאל זאוואדזקא 5 פונקטליך 5 א זייגער נ. מ.

טאג ארדנונג: (1 וועגען שאפען א הילפס-קאסע פאר די מיטגלידער, 2) פערשטארקען די איינינקייט צווישען די מיטגלידער, 3) פערשידענעס. 534

די פערוואלטונג.

אכטונג,
צום סעזאן!

די בעוואוסטע פאבריק פון
שאמאט-אייוועז און קוכען
— פון —
וואולטשאנסקא 63

איז אויך צום היי-יעהריגען סעזאן פערזעהען מיט א גרויסען אויסוואל פון פערשידענע שאמאט-אייווען און קוכען. בילינ! רעעל און פינקטליך!

1920 מיט אכטונג

ש. ראזענבלום.

פריוואט-וואוינונג דזשערנא 24.

נעו, „ארט" צו פערשפרייטען מלאכה און ערד ארבייטען ביי יודען

עהמט אן איינשרייבונגען אין די פרויען-ווערקשטעלען פון קאנדידאטקעס אויף: 1) היטען-פוצעריי (קאפעליושען, אבאושורען א.ז.וו.), 2) מאשין-שטיקעריי און פערשידענע האנד-ארבייטען, 3) צושניידען און וועש-נעהעריי, 4) מאניקור. א כ'ן ענדיגען דעם קורס ווערט ארויסגעגעבען א צייגניש. איינשרייבונגען נעהמט אן און ערטיילט אלערליי אינפארמאציעס די קאנצעלאריע פלאץ-קאשצעלנא 4, פון 9 ביז האלב 1 און פון האלב 3 ביז 6 אוונט. 1966

בעקאנטמאכונג!

דערמיט מאך איך עפענטליך בעקאנט, אז פון 26 אקטאבער ד. י. בין איך ארויסגעטרעטען פון שותפות פון דעם פעראייניגטען בעקער-פערבאנד פאנסקא 91 און בין ניט מעהר פעראנטווארטליך פאר די חובות מיט אכטונג

ש. בארכאווסקי.

OMEGA

Precyzyjne zegarki
w wielkim wyborze
poleca: 5118
A. Kantor
Gmach Grand Hotelu

HEMORIN

CZOPKI HEMOROIDALNE

TOWARZYSTWO PRZEMYSŁU CHEMICZNO-FARMACEUTYCZNEGO d. MAGISTER KLAWE, S.A., WARSZAWA.

PROSZEK OD BÓLU GŁOWY DLA DOROSŁYCH
„KOWALSKINA"
LABOR. CHEM.-FARMAC. „AP. KOWALSKI" A.K.
WARSZAWA · MIODOWA 5

Najsilniejsze bóle głowej usuwa.

וויכטיג פאר דאמען!!

מאכע איך די עלעגאנטסטע דאמען-היטע נאך דער לעצטער פאריזער מאדע און די עלטסטע היטע איבער-ארבייטע איך אויף געגצליך ניי.

נאר פאר 2 50 זל.

23 זאוואדזקא 23
אין הויף, 2 איינגאנג, לינקס, פארטער,

בעמערק.: 7 זל. ווערען געמאכט סאמעטענע און נאר פאר 7 זיידענע דאמען היטען און פערשידענע פארבען און פיינסטער אויספיהרונג. 1543

„TOLA".

שטריק-מאשינען

30/6, 40/6, 36/7, 23/10, 33/7, 40/8, 50/8, 70/7, 70/8

א האנדשוה-מאשין נ' 12
צו פערקויפען 1977

זאמענהאף-גאס 24 ביי קאניצקי

בעספאר

דו ארדענסט — דיך איין —
בעזוך די פירמע
MARKOWICZ i NASIELSKI
6 PIOTRKOWSKA 6
:—: telefon 94-71 :—:

מעבעל
וויל נאר דארט וועסטו איינקויפען

אויף די בעקוועמסטע בעדינגונגען בעי לאנגטערמיניגע אויסצאלונגען.

גאראנטירטע ארבייט. קאנקורענץ-פרייזען. אייגענע אויסארבייטונג. 1398

די פאבריק געפינט זיך פאלודניאווא 10

קומט און איבערציינט אייך!

אלער ארט ביטעס. פאראניעס, רעהורטעי, אפעלאציעס און אלע געריכטס-, פינאנס-, אדמיניסטראטיווע און קאמונאלע אינסטיטוציעס ווערען אמבעסטען, אמבילינסטען און אמשנעלסטען ערלעדיגט אין ביורא

„פאלאניא" אלעיא 1 מאי 7.

וויכטיגע בעמערקונג: טעגליך פון 5 ביז 7 ווערען ערטיילט עצות און אנווייזונגען און אלע שטייער-אנגעלעגענהייטען דורך ה' לעאן שווייצער. איבערזעצונגען: האנדעלס און פריוואט-קארעספאנדענץ, קאנטראקטען, פראטעסטירטע וועקסלען ווערען אנגענומען אויפצומאנען מיט אייגענע קאסטען. מיטגלידער פון פראפעסיאנעלע פעראיינען צאהלען 25% ביליגער.

בעקאנטמאכונג.

כדי בייהילפיג צו זיין די ברייטע מאסען פון דער בעפעלקערונג ווערט ערטיילט טעגליך אין אונזער ביורא אויסער יום טובים פון 12 ביז 1 מיטאג

אומזיסטע יורידישע עצות

דורך דעם בעקאנטען ספעציאליסט ה' א. אסערבערג.

ערשטעס אין פוילען
פרעסע-אינפארמאציעס און אנאנסען-ביורא

„BIP"

ציגער-גאס 40, טעל. 20-62. 1377

Herbata K и C znanej Wszechświatowej Marki

„BRACIA K и C POPOWY"

Do nabycia wszędzie.

Przedst. EDWRD EPSEIN, Łódź, ul. Prez. Narutowicza 18.
Telefon 13-73. 578

דעקרעט וועגן עפענען די סיים־סעסיע

מארגען די ערשטע זיצונג. — פרעמיער פילסודסקי ביי'ם סיים־מארשאלעק. — די פראגע וועגן זונטאג־רוה וועט אינגיכען ערלעדיגט ווערען. — ארעסטירט דעם אספיראנט באכראך.

באהן־טאריף ווערט געהעכערט.

דעקרעט וועגן צוזאמענרופען דעם סיים.

די ערשטע זיצונג מארגען נאכמיטאג.

ווארשא, 28 (טעלעפאניש פון אינזער סיים קארעספאנדענט) דער מלוכה־פרעזידענט האט היינט אונטערגעשריבען דעם דעקרעט וועגן צוזאמענרופען די סיים־סעסיע.

די זיצונג פון סיים וועט זיך אנהויבען שבת דעם 30. ד. ח. 5 א זייגער נאכמיטאג.

פרעמיער פילסודסקי ביים מארשאל ראטאי.

ווארשא, 28 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) פרעמיער מארשאל פילסודסקי האט אפגעהאלטען א קאנפערענץ מיט'ן סיים מארשאלעק ראטאי. דער אינהאלט פון דער קאנפערענץ וואס האט געדויערט 1 שעה צייט ווערט געהאלטען בסוד. נאכדעם האט דער סיים־מארשאלעק אפגעהאלטען א ריי קאנפערענצען מיט די סיים קלובען. א לענגערע קאנפערענץ האט ער אפגעהאלטען מיט דעפ. ניעדזיאלקאווסקי (ב. ב. ס.)

קאמף ארום דעם צעכען־געזעץ.

ווארשא, 28 (טעלעפאניש פון אינזער קארעספאנדענט) דער מלוכה־פרעזידענט האט היינט אויפגענומען א דעלעגאציע פון די קריסטליכע האנדווערקער. די דעלעגאציע האט דעם מלוכה־פרעזידענט איבערגעגעבען א מעמאריאל וועגן דעם צעכען־געזעץ.

באהן־טאריף ווערט געהעכערט.

ווארשא, 28, (טעלעפאניש פון אינזער קארעספאנדענט) ווי מיר דערוויסען זיך, וועט דעם 16. נאוועמבער געהעכערט ווערען דער באהן טאריף מיט 10 פראצענט.

ארעסטירט דעם אספיראנט

פון ווארשעווער איספארשונגס־אמט, באכראך.

ווארשא, 28 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) היינט האט דער אינערן־מיניסטער סלאוואי סקלאדקאווסקי ארויסגעגעבען א פעראָרדנונג צו ארעסטירען דעם קאמיסאר פון ווארשאווער אויספארשונגס־אמט באכראכ'ן. דער ארעסט שטעהט אין צוזאמענהאנג מיט די רעוועלאציעס פון „גלאס פראוודי" וועגען די געשעהענישען אין ווארשאווער אויספארשונגס אמט. לעצטענס איז צוגעקומען דער בריף פון דער פוילישער געזאנדשאפט אין ווין צו זאמענהאנג מיט די ענטדעקטע פאבריקען פון פאלשע מטבעות אין ווין און באכראכ'ס בעציהונגען מיט זיי. באכראך איז שוין היינט ארעסטירט געווארען, און איז אפגעפיהרט געווארען קיין ווילנא.

וויבוא... וויטאס.

ווארשא 28 (טעלעפאניש פון אינזער קארעספאנדענט) היינט האט זיך אין די סיים־קולוארען באוויזען דעפ. וויטאס. וויטאס'עס אנקומען אין סיים מיט עטליכע טעג פאר דער ערעפנונג פון סיים האט ארויסגערופען א גרויסע סענסאציע.

אפאזיציאנ. שטעלונג פון פ. פ. ס. צו דער רעגירונג.

ווארשא, 28 (טעלעפאניש פון אינזער קארעספאנדענט). מארגען, פרייטאג פארמיטאג וועט די פארלאמענטארישע קאמיסיע פון פ.פ.ס. אפהאלטען א בעראטונג וועגען דער שטעלונג צו דער רעגירונג. א דאנק די לעצטע געשעהענישען, וואקסט אלץ שטארקער די אפאזיציאנעלע בעציהונג צו דער איצטיגער רעגירונג און ס'פארשטארקט זיך א שטארקע איבערגרופירונג אויף לינקס.

די פראגע וועגן זונטאג־רוה

ווערט אינגיכען ערלעדיגט ווערען.

ווארשא, 28 (טעלעפאניש פון אינזער סיים קארעספאנדענט). די דעפוטאטען הארזנער און רייך זענען היינט געווען ביים ארבייטס־מיניסטער און מיט איהם קאנפערירט וועגן דער פראגע פון זונטאג־רוה.

דער מיניסטער האט ערקלערט, אז עס ווערט שוין אויסגעארבייט די תשובה אויף דער אנקעטע וועגען זונטאג־רוה. די ענטפערען אויף דער דאזיגער אנקעטע זענען צווישען זיך שטארק כותר. ס'ווערט שוין אויך בעארבייט דאס נייע געזעץ. גאר איידער עס וועט אריינגעטראגען ווערען אין מיניסטעריען־ראט וועט נאכאמאל פאר קומען א קאנפערענץ צוזאמען מיט די פעראינטערעסירטע צדדים, אויף וועלכער עס וועלען אויך אנוועזענד זיין די פארשטעהער פון יודישען „קהלא".

אפילו די יודישע מתים לאזט מען נישט צורוה.

ווארשא, 28 (טעלעפאניש פון אינזער קארעספאנדענט) היינט איז אין אוניווערזיטעט פארגעקומען א בעראטונג וועגען דער פראגע פון צושטעלען יודישע מתים, דער דזשעקאן האט ערקלערט, אז די יודען זענען מחויב צוצושטעלען א געוויסע צאהל יודישע מתים. די יודישע אקאדעמיקער האבען געמאכט מצוה'ט, אז אזוי ווי די קריסטליכע אקאדעמיקער שטעלען נישט צו קיין מתים דארפען זיי אויך נישט צושטעלען.

מארגען קומט פאר וועגען דערזעלבער פראגע א גרויסער מיטינג פון די קריסטליכע אקאדעמיקער.

דאס קעסטעלע אש וועט בעגראבען ווערען אויפ'ן יודישען בית־עולם ביים פארקאו.

ווארשא, 28 (טעלעפאניש פון אינזער קארעספאנדענט) נאך א שטורמישער זיצונג פון 4 שעה האט דער ווארשעווער רבינאט בעשלאסען צו לאזען בעגראבען אויפ'ן יודישען בית־עלמין דאס קעסטעלע אש פון דעם פערשטארבענעם יוד ווינעל, וועלכער האט זיך געהייסען פערברענען אין קרעמאטאריום.

דאס קעסטעלע אש קאן אבער, לויט דעם רבינאט־בעשלוס, נאר בעגראבען ווערען ביים פארקאן.

יודישע סוחרים פערלאנגען קרעדיטען אין פ. ה. א.

ווארשא, 28 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) היינט האט א דעלעגאציע פון סוחרים־פעראיין אין די פערזאנען פון סענאטאר טרוסקער און דעפוטאט ווישליצקי בעזוכט דעם דירעקטאר פון פ.ק.א. שמיט און מיט איהם אפגעהאלטען א קאנפערענץ וועגען ערטיילען פאר די סוחרים קרעדיט דורך פ. ק. א.

דער דירעקטאר האט ערקלערט, אז הגם ער שטעהט אויפ'ן שטאנדפונקט, אז די דאזיגע קרעדיטען דארפען פאר די סוחרים ערטיילט ווערען, געהערט אבער נישט די פראגע צו זיין רעסארט און דארף דעציזירט ווערען דורכ'ן פינאנץ־מיניסטער טשעכאוויטש. דירעקטאר שמיט האט צוגעזאגט צו שטיצען די פראגע אין פינאנץ־מיניסטעריום.

די טעג וועט די זעלבע דעלעגאציע בעזוכען אין דער זעלבער פראגע דעם פינאנץ־מיניסטער טשעכאוויטש.

די געשיכטע פון א זינר.

אינערן־מיניסטער קאנפערירט וועגען דעם ביט'ן דירעקטאר שיפמאן.

ווארשא, 28 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) היינט האט דער אינערן מיניסטער סלאוואי סקלאדקאווסקי ארויסגערופען צו זיך דעם דירעקטאר פון פוילישען טעאטער ה' שיפמאן אין צוזאמענהאנג מיט די אוואנטורעס, וואס זענען פארגעקומען בעת די פארשטעלונגען פון זשעראמסקי'ס „דזשעיע גרזעכו". דירעקטאר שיפמאן האט צוגעזאגט צו בעזייטיגען פון דער אויפפיהרונג אלע דראסטישע מאמענטען.

לאדזער לעבען.

דיסקוסיע וועגן יודיש.

אויף דער נעכטיגער זיצונג פון שטאדט־ראט.

(—) די נעכטיגע זיצונג איז פערוואנדעלט געווארען אין א גרויסע דיסקוסיע וועגען יודיש. עס האט זיך געהאנדעלט וועגען דער פראגע פון בעשטימען א לאדזער ליטעראַרישען פרייז פאר א ליטערארישע ווערק. ראדנ. ליכטענשטיין האט ביי דער דאזיגער געלעגענהייט פארלאנגט, אז עס זאל אויך בעשטימט ווערען א פרייז פאר א ווערק געשריבען אין דער יודישער שפראך.

דער דאזיגער פארשלאג האט ארויסגערופען א שטורם ביי די נ. ד. ר. און ענדעקעס און פערשטעהט זיך אדורכגעפאלען.

צווישען די וויכטיגסטע פראגען, וועלכע זענען אנגענומען געווארען אויף דער נעכטיגער זיצונג איז כדאי צו דערמאנען דעם בונדישען פארשלאג וועגן בעמיהען זיך, אז ס'זאלען אפגעשטעלט ווערען די עקסמיסיעס און אפשטעלען דאס העכערען פון דירה־געלד אויף 1 און 2 שטיביגע וואוינונגען. ס'איז אויך אנגענומען געווארען דער פארשלאג פון ראטמ. שווייג וועגען פעריזעהען די ארימע בעפעלקערונג מיט קויהלען.

א גענויען בעריכט — זונטאג.

אקציע פאר דעם ארטאדאקסישען ארבייטענדען ארץ־ישראל.

דינסטאג אווענד איז פארגעקומען אין לאקאל פון דער לאדזער אגודה, א בעראטונג פון די ארגאניזאציעס פועלי און צעירי אמוני ישראל, אין צוזאמענהאנג מיט דער ארגאניזירונג פון אנ'אקציע אין אינזער שטאדט לטובת די ארטאדאקסישע ארבייטענדע אין ארץ ישראל.

אויף דער בעראטונג האט דער ספעציעלער דעלעגאט פון דער ארטאדאקסישער ארבייטערשאפט „פועלי אמוני ישראל" ה' א. ארוכא, ארומגערעדט אין א לענגערען רעפעראט דעם איצטיגען מצב אין ארץ ישראל בכלל און פון דער דארטיגער ארטאדאקסישער ארבייטערשאפט בפרט.

ס'איז געשאפען געווארען א בשותפות־דיגער ארגאניזיר־קאמיטעט פון ארטאדאקסישע עסקנים, וואס מאכט געהעריגע פארבערייטונגען צו דער אקציע אין לאדז.

נעדענק־טאג

פון דער באלפור־דעקלעראציע

דינסטאג, ד. 2 נאוועמבער ווערט 9 יאהר זינט עס איז פערעפענטליכט געווארען די באלפור־דעקלאראציע וועגען ארץ־ישראל.

צוליב דעם געדענק־טאג ארדענט איין די היגע ציוניסטישע ארגאניזאציע דעם קומענדיגען דינסטאג, 8,30 אין אווענד אין לאקאל פון דער ארגאניזאציע (צעגעלניאנא 4) א פייערליכע פערזאמלונג געווידמעט דער דאזיגער היסטארישער געשעהעניש. מיט רעדעס וועלען ארויסטרעטען דעפ. ד״ר ראזענבלאט און ה' מ. לימאן. דער אריינגאנג צו דער פערזאמלונג איז פריי.

דער „רויזען־קאוואליער" אין קינא־טעאטער „קאסינא".

אינ'ם פרעכטיגען לאדזער קינא־טעאטער „קאסינא" ווערט פון היינט אן דעמאנסטרירט דער אויסגעצייכענטער פילם „דער רויזען־קאוואליער".

דער דאזיגער פילם איז אייגענטליך א שעהנע מוזיקאלישע אפערע לויט ריכארד שטרויס. די מוזיק איז טאקע ספעציעל צוגעפאסט צום מאמענטאלען ווערק דורך דעם גלענצענדען ארקעסטער פון „קאסינא" אונטער דער לייטונג פון ה' ל. קאנטאר.

דאס דעמאנסטרירען דעם פילם אין לאדז איז זיכער א גרויס געשעהעניש.

טענץ

אין דער פילהארמאניע.

(—) מארגען, שבת האלב 9 אויפדערנאכט קומט־פאר אין זאל פון פילהארמאניע דער רוסישער באלעט־אווענד מיט'ן אנטייל פון מארגאריטא און רוזעלענטין פראהמאן. די דאזיגע ארטיסטען זענען מיט גרויס ערפאלג ארויסגעטרעטען אין אלע גרעסטע שטעדט פון אייראפע, וואו די פרעסע און דאס פובליקום האט זיי אויפגענומען מיט בעגייסטערונג.

עקספערטיזען, קאנטראלעס, רעוויזיעס פון ביכער, שטייער און בוכהאלטעריע־אנגעלעגענהייטען, בעראטונגען, ארגאניזאציע, בילאנסען, אויפזיכט, בוך־פיהרונג.

„Buchalterzy Rzeczoznawcy"

Pietrkowska Nr. 108

Tel. 6–85.

שיר תהלה

שיר השירים אשר לשלמה.

למנצח בנגינות, מנעים זמירות, איש חמידות, המהלל בתשבחות, הכהן פאר ש״ץ הראשי בביהכנ״ס הגדול דפיר ריגת הנודע בשערים לשם ולתהלה כש״ת הר׳ שלמה בן ר׳ משה רבק.

הב״ית תודה וכל העדה,

שלום לך מלך החוזים
הללך בתודה יבינו המבינים
מה גדול חלקך בלימודים
אח! נמצאת בין היהודים
רבים מחכים ומצפים לקראתך
בתפלתך תעורר לב שומעיך
חיד אתה בטוב טעמיך
צעיר בשנים וזקן בנגינותיך

בעד הרנה וזמרה ותפלה
אנחנו מביעים לך תהלה
אתה נשאת קול בהדר וכוח
וקול דממה דקה כסוד משיח

ממעמקים קראת שתעלנו בשמחה לארצנו
ובכונה התחננת לד׳ „ותטענו בגבולנו"
בהשתפכות הנפש התפללת בשיבת ציון
תפלתך זכה תמה בדקדוק ועיון

נעים לנו מאוד בקורתך בעירנו
לקראת בואך חכו זקינינו וצעירנו
כי בזמרותיך שמחת אלוקים ואנשים
הכל שמחים לך הכל ששים

את ד׳ אתה כבדת מגרון
שמך וזכריך לא יסיף מזכרון
הרושם החזק לא תמחה מלבינו
ושבענו רצון בבואך רבק בקרבינו

כלנו יחד בפה אחד נאמר
וגם בברכת כהנים אני גומר
יברכך בממון מי כמוך רבק בחזנים
ד׳ יוסיף על ימיך ימים ושנים

לקץ הימים עת נדחים יקבץ
יתנוסס בקהלם גם שלמה רבק
ברוך אתה בצאתך לדרכך לקהלתך
וד׳ ישלם לך וימלא כמשאלותיך

פניך לראות אצפה ואחכה
נעימותיך וזמרותיך מפיך הזכה
חצות לילה אקום להקשיב
בלה אהללך ובך אחשוב
הנה מה טוב ונעים
כי באת בצל קורתי
דכבוד תקותי לימים הבאים
נצח בל אשכח בשמחתי

בשם הועד ההסתדרות
מנחם הכהן הארנשטיין
לאדז, מוצש״ק פ׳ וירא שנת תפז״ר.
23 Oktober 1926.

פארשטעלונג פאר קליינע קינדער

מארגען, שבת 4 א זייגער נאכמיטאג קומט פאר אין זאל פון פילהארמאניע א פארשטעלונג פאר קינדער.

אויף דער פארשטעלונג טרעט ארויס די ליבלינגען פון לאדזער קליינווארג: ניינקא ווילינסקא די טאלענטפולע 10 יעהריגע ארטיסטקע און טענצערין וואנדא טאטארקעוויטש און דער בעוואוסטער קינדער מעשה'לעך־שרייבער בענעדיקט הערץ. עס וועלען געשטעלט ווערען די קאמעדיע „דאס רויטע היטעלע". ה' בענעדיקט הערץ וועט דערצעהלען זיין „וואלוועלע האט שקארלאטינע" און אלע דריי וועלען פארשטעלען „דער לאבוסל". ניינקא ווילינסקא וועט אויספיהרען אייניגע קלאסישע טענץ און וויעניאווסקי'ס מאזורקע.

א בריוו אין רעדאקציע.

פאריגע וואך זונטאג פ׳ וירא איז אונזער מוטער די אלמנה צירעל ראהרמאן געשטארבען אין פאזנאנסקי'ס שפיטאל.

צוליב דער לאנגער קראנקהייט זענען מיר געבליבען אהן שום מיטלען צו לעבען, און ווען ס'איז אונז אויסגעקומען שבעה צו זיצען, האבען מיר זיך געווענדעט צו חסד של אמת דורך א מיטגליד פון פעראיין נאך שטיצע.

ליידער האבען מיר ביז היינט קיינעם פון חסד של אמת נישט געזעהען און קיין פערוואלטונגס־מיטגליד האט נישט געפונען פאר נויטיג אונז צו בעזוכען און זעהען ווי אזוי מיר פאסטען אב א שבעה.

אין נאמען פון די אבלים
טאכטער חוה ראהרמאן.

„פאניע קאכאנקו" אויפ'ן פערד

פון ב. זינגער.

Kto zbada puszcz litewskich przepastne krainy?
A. Mickiewicz.

בעת דער וועלט-מלחמה האבען זיך פאליטיקער פראקטיש אויסגעלערנט געאגראפיע. שטעדט און שטעדלעך, קליינע דערפלעך, וועגען וועלכע די וועלט האט קיין אהנונג נישט געהאט, זענען פלוצים פאפולער געווארען. די פוילישע בירגער לערנען זיך איצט געגוי געאגראפיע פון די מזרח-געביטען. און דער לעהרער איז דער מארשאל אליין, פרעמיער פילסודסקי: דרוסקעניק, אראני ניעסוויעזש.

די וועלט און פוילען האבען דאכט זיך, שוין לאנג פערגעסען וועגען ניעסוויעזש, וועגען ראדזיווילען. עס האט זיך גערדאכט, אז די לעצטע טרעהר איבער ניעסוויעזש האט אראבגעלאזט דער פוילישער דיכטער מיצקעוויטש אין „פאן טאדעאוש" און ווען אין ערשטען פוילישען סיים האט איינער פון די ראדזיווילס געעפענט די סיים-זיצונג האבען מיר דערהערט דעמאלט אג'אויסרוף: א שטימע פון קבר ארויס.

ניעסוויעזש איז פערגעסען געווארען צוזאמען מיט איהר בעקאנטען העלד „ראדזיוויל פאניע קאכאנקו", וואס האט מיט זיינע פאנטאסטישע פערשווענדערישע מעשים אויפגעריסען א וועלט, געלר האט זיך ביי „קאראל ראדזיוויל — רעבענקו" געווארפען ווי פשוט מאפיר, אנ'אייגען טעאטער, אייגען מיליטער, בעריהמטע יאגדען אויף חיות און אויף מענשען, ארגיעס, אוואנטורעס סקאנדאלען פון דעם פריץ האבען דערפיהרט צו א שפריכווארט: „גלופי ראדזיוויל אזש שוויאט זאדזיוויל!". אויף זיינע מעשים האט געקוקט מיט זיינע אלך זעהענדע אויגען דער חכם שלמה מימון. ער האט געזעהען ווי דער שיכור'ער פריץ פלעגט מאכען א מהומה אין די יודישע קרעטשמעס, ברעכען אלץ, אריינלעגען זיך מיט די שטיוועל אין די קרעטשמערישע בעטען און זוכען אויף ארגיעס יודישע

מיידלעך און דער קלוגער, פערביטערטער מימון האט אנגעשריבען אין זיין אויטאביאגראפיע: פוילען בעשטעהט פון פריצים, פויערים און יודען, די נוצליכע זענען די פויערים און די יודען.

די געשיכטע האט פערארורטיילט די פריצים, וואס האבען טאג און נאכט געשיכורט, און פאר אייגען און פרעמד געלד געפיהרט א לעבען אהן א חשבון, אפילו פריציש - געשריבענע געשיכטעס פון פוילען האבען ארויסגעגעבען אנ'אורטייל געגען דער פוילישער מאגנאטעיע. ראדזיוויל, פשארטאריסקי, פאטאצקי, זשעוואוסקי — נישט צום גוטען זענען דערמאהנט געווארען זייערע נעמען. אויף בעלער ביי די אקופאנטען האבען זיי נאך געטאנצט זייער פוישען-טאנץ. די דעמאקראטישע וואהלען האבען אויסגעשטראפען די לייט פון פאליטישען לעבען.

זיי זענען אוועק, אהן פרעטענזיעס ווייטער צו הערשען און רעגירען. זיי האבען בלויז געציטערט פאר זייערע גיטער, סימולירט דלות אויף נישט צו בעצאהלען שטייערן, נשוויינגט אויף פריצישע צוזאמענפאהרען וועגען אונטערגאנג פון אריסטאקראטיע.

ביי די ערשטע קלאנגען וועגען פאשיזם האבען זיי אונטערגעשטעלט אנ'אויער, די וואדעוויל - ידיעות, וועגען א מאנארכיסטישער בעוועגונג האבען געוועקט ביי זיי א האפנונג, אבער ווען עס איז פאר זיי קלאר געווארען, אז מאנארכיזם אין פוילען איז נישט פאפולער, האבען די קאנדידאטען אויף שאמבעלאנען, קאניושעס, די שרי המשקים און שרי האופים - פמאסארען געזוכט אנדערע עצות, אבער אהן האפנונגען.

נישט פאפולער איז געווען מאנארכיזם מיט די קאנדידאטען מאוריצי זאמויסקי (מאריץ דער ערשטער). אין די שווערע גראבסקי - צייטען האט „קווי פרא קווא" און „פערסקע אקא" פערזאגט מיט זיי דעם שווערען געמיט.

און מעשה - חוזק זענען זיי ארויסגעשווימען נאך א מאראלישער רעוואלוציע. דער, וואס האט איינער פון די ערשטע געזונגען די ווערטער פון רויטער פאהן „הגם די אלטע אויסוואו-פען, די קינדער פון נאכט ווילען צוריק בינדען דעם צוריסענעם פאדעם". — דער מארשאל פילסודסקי פאהרט קיין ניעסוויעזש צו די ראדזיווילס און טרייסט זיי.

ער לעגט זיי פאר מיטארבייט, זינגט פאר זיי הללויה בסוד פאר זיינע אייגענע מיניסטארען טאהרט אב דער פרעמיער קיין ניעסוויעזש. האלט דארט א רעדע, נעהמט אנטייל אין א ראוט, וואו די וואלען זענען בעלייכט געווארען, ווי אין „קאכאנקוס" צייטען, מיט וואקסענע ליכט און רופט ארויס התפעלות ביי דער מאנארכיסטישער „סלאווא" און עס פאהרט מיט איהם דער מאנארכיסטישער פריץ מיניסטער מעישטאוויטש.

משעטווערטינסקי, טשארטאריסקי, פאטאצקי און זייערע קלוטשניקעס טאנצען אב אין ניעסוויעזש א פאלאנעז, נישט דעם לעצטען אויף ליטא, ווי עס האט געזונגען מיצקעוויטש — ניין. נייע האפנונגען זענען צוגעקומען, נייע טרייסטווערטער זענען צו זיי געזאגט געווארען, נייע ווערטער זאגט צו זיי דער מיניסטער פאר אגראר-רעפארמען ניעזאביטאווסקי. זיי געהען רעגירען, ווער ווייסט אפשר הערשען און אפשר נאך קעניגען, ווי עס דערצעהלט דער „טיימס".

צייטען בייטען זיך. אוועק „קאכאנקא". וואס האט די וועלט פערוואונדערט. איצט איז געקומען דער פרעמיער פילסודסקי. ער האט איבערראשט, אויפגעטרייסעלט און פערוואונדערט די וועלט מיט מעשה-ניעסוויעזש, און אלע ווארטען און פרעגען: וואוהין געהען מיר ווייטער?

אגנב דער'הרגעט זיינע 2 חברים.

א ווילדע רציחה אין סלאנימיר ארעסט-הויז.

די שטאדט סלאנים איז אויפגעצי טערט געווארען פון א מורא'דיגער רציחה וואס איז פארגעקומען מאנטאג, 2 דעם זיינער ביינאכט אין א קאמער פון דארטיגען ארעסט-הויז.

די רציחה איז פארגעקומען ביי פאלגענדיגע אומשטאנדען:

מאנטאג, 11 פריה, האט מען געבראכט צופיהרען פון בארנאוויטש 4 פויערים: פישער פראנציסעק, 53 יאהר, נאוויקעוויטש יאן, 20 יאהר, און באיקעוויטש טימאפיי 27 יאהר אלט. אלע שטאמען זיי פון בארנאוויטשער פאוויאט און זענען פערמשפט צו עטליכע וואכען ארעסט, דער ערשטער (א פראפעסיאנעלער גנב) צוליב א שטיקל גנבה און די איבעריגע — צוליב געשלעגערייען און שטערן די עפענטליכע רוה. דעם גאנצען טאג זענען זיי אלע געזעסען אין איין קאמער גאנץ רוהיג, געהייצט דעם אויווען און צוגעביסען און מ'האט גארנישט בעמערקט, ס'זאל וואס איז פארקומען צווישען זיי.

ארום 2 ביינאכט, ווען די עלעקטריע איז שוין געווען אויסגעלאשען און אלע ארום זענען געשלאפען, האט איינער פון זיי, באיקעוויטש טימאפיי, גענומען אין אויסגעבראכען א פיסעל פון א הילצערנער באנק און דערמיט דערלאנגט איבער'ן קאפ דעם פויער פישער פראנציסעק און אויך דעם צווייטען פראקאזא יאן, וועלכע האבען פון שלאף אפילו נישט בעוויזען א פיפס צו טאן און געבליבען ליגען אויפ'ן ארט מיט צושפאלטענע מוחות אין א קאלוזשע בלוט. פטר'נדיג זיי ביידע, האט ער זיך אויך א לאז געטון צום דריטען, צו יאן נאוויקעוויטש, וועלכער האט דערפילענדיג א קלאפ, זיך גלייך אויפגעכאפט און געמאכט א גוואלד.

דער וואך-פאליציאנט, דערהערענדיג די קולות, האט בעלויכטען מיט א עלעקטריש לעמפל דעם טיר-פענסטערל און דערזעהענדיג די הרוגים, איז ער אריינגעלאפען אינעווייניג. דער רוצח האט זיך אויף איהם געווארפען. קוים מיט'ן לעבען איז ער מיט נאוויקעוויטשען ארויסגעלאפען צוריק אין קארידאר און גערופען צו הילף אנדערע פאליציאנטען, וואס זענען דארטען געווען. דערווייל האט זיך דער רוצח פארבאריקאדירט אין צימער און ווי נאר איפיצער האט געוואלט אריינקומען, איז ער געשטאנען מוכן ומזומן צו געבען מיט'ן האלץ איבער'ן קאפ.

די פאליציאנטען זעהענדיג, אז זיי קענען זיך מיט איהם קיין עצה נישט געבען, האבען תיכף געגעבען צוויסען וועגען דעם אין דער פאליציי-קאמענדע. אויפ'ן ארט זענען באלד אנגעקומען דער פראקוראר, אויספא שיגגס-ריכטער, פאליציי קאמענדאנט, דער קרייז-דאקטאר, און וואס מ'האט זיך נישט געמאטערט איינעמען דעם רוצח האט אלץ נישט געהאלפען, ווייל קיינער האט נישט געוואלט איינשטעלען דאס לעבען און צוגעהן צו איהם נאהענט. ס'איז געבליבען. מ'זאל ארויסרופען פון מייער - לעשער-דעפא א שפריץ - מאשין, אפשר וועט דאס העלפען. אבער פון דעפא האט מען געענטפערט, אז און א דערלויבניש פון בירגערמייסטער, אדער וויצע-בירגערמייסטער קענען זיי בשום אופן נישט קומען. דער פראקוראטאר האט זיך פערשטענדיגט טעלעפאניש מיט'ן וויצע-בירגערמייסטער ה' זאבלאצקי וועלכער האט גלייך בעפוילען ארויסצושיקען די געפאדערטע מכשירים און קוים מיט צרות, אויסווייקענדיג דעם רוצח אין א וואסער-באד, איז ערשט 6 פערטאג געלונגען איהם צו ענטוואפענען און בינדען.

אויף אלע פראגעס, וואס מ'האט איהם געשטעלט, האט ער זיך אפגעזאגט צו ענטפערען. אויסגעזעהען האט ער ווי משוגע און געהאלטען אין איין זינגען, אז ער האט זיי, די „מערזאווצעס, דערהרג'עט". לויט ווי נאוויקעוויטש דערציילט, האבען איהם פישער און פראקאזא געסטראשעט, נייענדיג פון בארנאוויטש, אז אין טורמע וועלען זיי איהם שלאגען און שמייסען, און פון שרעק האט ער זיך דאס מסתמא אן זיי גוקם יגעווען.

לויט דער השערה פון דאקטוירים, איז נישט אנדערש, אז דער רוצח איז בעהעריש געווארען פון א משוגעת-אנפאל. די געהרגעטע ליגען אין שפיטאל און זיי וועלען געפאלמעסט ווערען. דער רוצח איז אפגעפיהרט געווארען א געשמידטער אין תפיסה. (ר. נ. ל.)

ANGIELSKA HERBATA
SIBUNION

INFORMACJE o zdolności kredytowej Kupców i Przemysłowców w całej Polsce.
INKASO należności z weksli zaprot. w całej Polsce.
KTO DOPUSZCZA weksle do protestu w Polsce? Odpowiadamy na zapytania o poszczególnych kontrahentach.
WYWIAD KREDYTOWY sp. z ogr. odp. Łódź, Piotrkowska 104, tel. 29 30 i 41.04.

בעשאנקען מיט אסך גאלדענע מעדאלען ווי אויך מיט „גראנד-פריז"
כעמישע וועשעריי און פאר בעריי
פון הערען- און דאמען גארדעראבען ווי אויך דעקאראציע און גארדינען עס ווערט גענאמען זיידענע שטאפען פון פערשידענע קאלירען אויף מאדערנע קאלירען. אויפ'ן פערלאנג ווערט די ארבייט אויסגעפערטיגט אין משך פון 24 שעה. ס'ווערען אנגענומען אבאנשירען צו ריינינגען. ס'ווערען ארויסגענומען פלעקער פון גארדעראבען אויפ'ן ארט
Jan Cebula Łódź, Piotrkowska 116 Telefon 29-75
868

ווענען די געבוירענע אין 1906

די רעגיסטראציע אין ווארשא.

ווארשא, 28 (טעלעפאניש). דער מאגיסטראט האט פערעפענטליכט א פעראָרדנונג וועגען די געבוירענע אין יאהר 1906, וואס דארפען זיך מעלדען פון 1. נאוועמבער ביז'ן 31. דעצעמבער ה. י.

מעלדען דארפען זיך אלע געבוירענע אין 1906 י. וואס וואוינען שטענדיג אין ווארשא אין די וואס געפינען זיך אין דער דערמאנטער צייט אין ווארשא און האבען נישט קיין שטענדיגען וואוינארט.

דער פינאנץ-ראט.

מיינונג פון מינ. טש. כאחיטש.

אין א געשפרעך מיט א זשורנאליסט האט פינאנץ-מיניסטער טשעכאוויטש איבערגעגעבען איינציגע איינצעלהייטען וועגען די איצטיגע פלענער פון דער רעגירונג אויפ'ן פינאנציעלען געביט. ס'ווערט געשאפען א פינאנץ-ראט, וואס וועט בעשטעהן פון 7—8 מאן, אין זיין צוזאמענשטעל וועלען אריין א ערקענטע טעארעטיקער און פראקטיקער פון דער פינאנץ-וועלט. דאס ענטשטעהען פונ'ם פינאנץ-ראט האט געמאכט א גוטען איינדרוק אין אויסלאנד. ער וועט נישט דערלאזען צו נישט דורכגעטראכטע עקספערימענטען און וועט אפהיטען די פלאנמעסיגקייט פון דער פינאנציעלווירטשאפטליכער טעטיגקייט.

דער מיניסטער דערצעהלט ווייטער, אז ער האט גרינדליך דורכשטודירט פראפ. קעמערער'ס בעריכט און האט אין אנ'ענגערען קרייז שוין אנגעהויבען די בעראטונגען וועגען קעמערער'ס מעמאריאלען, איינציגע זיינע אנווייזונגען וועלען שוין אין דער נאהענטסטער צייט אדורכגעפיהרט ווערען; די אנדערע וועלען נאך דיסקוטירט ווערען ביי אונזערע פאכלייט און וועלען מאדיפיצירט ווערען.

קעמערער'ס בעריכט איז שוין אפגעגעבען געווארען צום דרוק. ווי דער מיניסטער איז אינפארמירט, זענען די אמעריקאנער פינאנץ-ספערען ספעציעל פעראינטערעסירט אין פערעפענטליכען דעם בעריכט אויף ענגליש.

דער פינאנץ ראט וועט נאמינירט ווערען דורכ'ן מלוכה-פרעזידענט און וועט בעשטעהן פון פערזאנען, וואס זענען נישט פערבונדען מיט קיין מלוכה-אמטען. די 7 8 מאנדאטען וועלען זיין עהרע-מאנדאטען און גילטען 3 יאהר. דער ראט וועט זיך צוזאמענקומען ווענינגסטענס 1 מאל אין חודש. ביז איצט איז בעקאנט, אז צום ראט וועלען גע הערען דעפ. מיכאלסקי, דעפ. בירקא, פראפ. קושושגאווסקי, דעפ. מיכאלסק האט שוין דעם אמט פון מארזיצער אנגענומען.

CZARY
היינט פרעמיערע!
1 ער שלאגער Mix פראדוקציע 1927
TOM MIX
ליבלינג פון לאדזער פובליקום אין מענטאַז. קאוובוי פילם „דער געפעהרליכער וועג"
אויסערן פראגראם:
דער פערליבטער בוי-קאמעדיא
אין 2 אקטען.
דער זאל געהייצט. אנהויב 4.30.

Reduta
די לעצטע פאר טעג!
פונ'ם לאנג-ערווארטעטען קונסט - פילם-מייסטערווערק
די לעצטע פאר טעג!
דער צארישער קוריער
פראנצויזישער אויספיהרונג. לויט דעם ראמאן פון זשול ווערן - מיט'ן קעניג פון עקראן
IWAN MOZŻUCHIN, N. KOWANKO, Wł. GAJDAROW
אנהויב פון די סעאנסען 5, 7.30 און 10 אין אוונט.
בכדי אויסצומיידען א געדראנג, בעט די דירעקציע דאס געערטע פובליקום צו קומען אויף די פריהערדיגע סעאנסען.
514

די געשיכטע פון א זינגער.

פון ל. בראנט.

דערזעלבער סקאנדאל שפילט זיך שוין אפ צום צווייטן מאל. דאס ערשטע מאל איז עס געווען מיט א צוואנציג יאהר צוריק באלד ווי ס'איז ארויס פון דרוק זשעראמסקי'ס „דזשיציע גושעכו". (די געשיכטע פון דער זינד) דאס גאנצע ביסעל מנובלות, די צוויי-גראשענדיגע צניעות, וואס וויל מיט א פרום פנים פערשטעלען דעם בארג פון מאראלישער פערדארבענקייט, איז דעמאלט ארויס פון די לעכער און ווי די מייז אנגעהויבען צו ציפען פון אלע זייטען דעם גרויסן שריפטשטעלער: ער דעמאראליזירט!

איצט נאכ'ן טויט פון זשעראמסקי'ן איז עס געשעהן צום צווייטען מאל. דער איינציגער אריגינעלער און דרייסטער רעזשיסער פון דער פוילישער סצענע לעאן שילער האט ארויסגענומען פון ארכיוו דאס האלב-פערגעסענע בוך פון זשעראמסקי'ן, האט עס אינסצעניזירט און אויפגעפיהרט אין פוילישען טעאטער אין ווארשא. און ווידער האט זיך אויפגעהויבען דערזעלבער ויצעקו, דאס געשריי: ער פערדארבט די געזעלשאפט, ער גראבט אונטער די יסודות פון דער פאמיליע, ער מאכט קאליע די יוגענד.

אפילו נישט זעהענדיג די אויפפיהרונג פון שילער'ן, קאן מען זאגען פון פאראויס: די אינסצעניזאציע, ווי יעדער דראמאטישע איבערפערקערפערונג פון אנ'עפישען ווערק, מוז נישט נאר זיין ווייט פון פולקאמענהייט, נאר ווען עס האנדעלט זיך וועגען א זשעראמסקין — קאן זי אין דער מינדסטער מאס נישט איבערגעבען די גאנצע טיפקייט און שעהנקייט פונ'ם ווערק. זשעראמסקי איז געניאל אלס דערצעהלער, פיל שוואכער אין דיאלאג. זשעראמסקי געהט נאך טריט ביי טריט זיינע העלדען און פון זיין אויג ווערט נישט פערבארגען די קלענסטע בעוועגונג פון זייער נשמה, דער מינדסטער ציטער פון זייערע אינערליכען וועזען. דאס אלץ — די עפישע זייט פונ'ם ווערק — פאלט ארויס, עס בלייבען נאר די דיאלאגיש-געפיהרטע סצענעס, ד. ה. דער גרעסטער און שטארקסטער טייל פון זשעראמסקי'ן ווערט פערלוירען. דאס איז טאקי געשעהן מיט „דזשיציע גושעכו" אויף דער סצענע, נישט קוקענדיג אויף אלע אנשטרענגונגען פון רעזשיסער, נישט קוקענדיג אויף זיינע גלענצענדע טעאטראלישע איינפאלען, צו וועלכע ער האט נאך בענוצט דערצו דעם גאנצען גרויסען ארסענאל טעכנישע מיטלען און עפעקטען, וועלכע ס'גיט א מאדערניש איינגעארדענטע ביהנע.

עס געהט נישט וועגען דער ביהנע-קינסטלערישער דערגרייכונג פון זשעראמסקי-שילער'ן, נאר וועגען דעם געזעלשאפטליכען אפקלאנג, וואס די דראמאטישע בענייאונג פון „דזשעיע גושעכו" האט געטראפען.

פארווארפען זשעראמסקי'ן אונמאראלישקייט, בעהויפטען, אז זיינע ווערק — און ספעציעל „דזשיציע גושעכו" — איז מסוגל צו פערדארבען די געזעלשאפטליכע מאראל — הייסט ארויסווייזען די אייגענע אונבעגרעניצטע פערדארבענקייט און צביעות.

„דזשיציע גושעכו" געהערט צו די שענסטע ווערק אין דער פוילישער ליטעראטור. דער הויפט-העלד — איז א פרוי, עווא פאבראטינסקא, מ'קאן זאגען, אנ'אוניווערסאלע ערשיינונג פון דעם פרויען-מין, מיט אלע אידעאלסטע אויפערליכע און אינערליכע שטריכען. עס ליגט אין איהר א מעכטיגער קוואל פון

מענשליכקייט, איידעלקייט און קודם כל פון פעהיגקייט צו אלץ-אויפאפפערנדיגער ליבע. אבער זי קומט ארונטער אונטער די צושמעטערנדיגע רעדער פון דער לעבענס-ווירקליכקייט. ווען אויף איהר לויטערען שטערן ווערט אויסגעקריצט דער שרעקליכער שטעמפעל פון קינדער-מארד אויס פערצווייפלונג, פאלט זי אלץ נידריגער און נידריגער, דערקייקעלט זיך ביז צום תהום פון מעגליכער ירידה, אבער דאך שטעהענדיג מיט ביידע פיס אין אפגרונד—און אין דעם ליגט דער גרויסער מאראלישער ווערט פון זשעראמסקי'ס ווערק—פערלירט זי נישט דאס געפיהל פון מענשליכער ווירדע און דערהויבט זיך צו אנ'אקט פון זעלבסט-אפפערונג אין נאמען פון גרעניצלאזער, אינטערעסענלאזער ליבע.

פיהרענדיג זיין העלדין פון שטאפעל צו שטאפעל בארג-אראפ, בעקענט אונז זשעראמסקי מיט די נידריגסטע מענשליכע ברואים, מיט זייערע נידריגסטע חיה-שע אינסטינקטען. ער ברענגט אונז אריין אין א וועלט פון אויסוואורפען, חיות אין מענשען-געשטאלט, אבער דער געניאלער שריפטשטעלער נידריגט אויף קיין רגע נישט אראפ פון זיין הויך-מאראלישער מדרגה, און דער לעצטער

אקארד פון עווא'ס זעעלישען און קערפערליכען מארטירער-וועג, איהר טויט—איז א רוף נאך טיפער און מענשליכער פערצייהונג.

די אויפפיהרונג פון אט דעם דאזיגען ווערק אויף דער סצענע האט ארויסגעבראכט פון גלייכגעוויכט די פראפעסיאנעלע היטער פון מאראל און גוטע זיטען. ווי די מאלפע, וואס דערזעהט איהר פנים אין שפיגעל, האבען זיי זיך צוּבריקעוועט, מיינענדיג, אז די שולד ליגט נישט אין זייערע אייגענע העסליכע פיזיאנאמיעס, נאר אין שפיגעל גופא. א שפיגעל האט דאס לעבען גראד אונטערגערוקט. דאס איז דער פראצעס פון קרוליקאווסקי'ן, וועלכער איז בעשולדיגט געווען אין ערמארדען און צושניידען אויף שטיקער דעם קערפער פון דער פראסטיטוטקע מאריא מיכאלאווסקא אין ווארשא. די סאציאל-געזעלשאפטליכע זייט פון דעם קרימינעלען רעטעניש אין געהיימנישפולען פראצעס וועגען „טויטען קערפער אין דער וואליזקע" איז נישט

ווייניגער אינטערעסאנט פאר דער קרימינאלאגישער. דער שאטען פון דער גאסען פרוי מיכאלאווסקא, פון איהר וויסט-פרעהליכען לעבען און אונגעדליך טרויעריגען סוף, די סילועטען פון איהרע חבר'טעס, די צוקונפטיגע פאציענטקעס פאר די שפיטעלער פון דער הייליגער מאגדאלענא, אדער מעגליכע קרבנות פון אנדערע עראטיש-קרענקליכע סוביעקטען; קרוליקאווסקי, וועלכער ארדענט איין ארגיעס אין זיין צימערל און איז מכבד זיינע קאלעגען מיט די נישט-בעצאהלטע גאסען-מיידלעך, וועלכע ער האט פריהער אנגע'שיכור'ט מיט בראנפען און דערנאך פערשלאסען ביי זיך אין וואוינונג, דער אונבעקאנטער סטודענט, פאר וועלכען מיכאלאווסקא מוז זיך בעהאלטען ביי איהר בעקאנטער אין קינא,—דאס איז די וויסטע פאמע פון דער גרויסער שטאדט, וועלכע רופט אבער נישט ארויס קיין בעוונדערען ווידערגעפיהל ביי די יעניגע, וואס האבען אויפגעהויבען א ליארעם ארום דעם קבר פון גרויסען פערשטארבענעם שריפטשטעלער.

ווי ס'פיהרט זיך געוועהנליך אין אונזער צייט, האבען די ערשטע פידעל אין דעם נארישען און אונגעלומפערטען קרייץ-צוג אין נאמען פון דער „פערשווערטער מאראל" גענומען שפילען די יונגע. זיי האבען עס געמאכט די סקאנדאלען אין טעאטער פאלסקי בעת די פארשטעלונגען, זיי זענען עס ארויס מיט א פראטעסט אין דער פרעסע געגען זשעראמסקין. סטודענטען-אקאדעמיקער האבען פערעפענטליכט א בריף, אין וועלכען ס'ווערט אויסגעדריקט „די גרעסטע אויפרעגונג צוליב'ן אויפפיהרען אין פוילישען טעאטער „דזשיציע גושעכו", וואס האט מיט יאהרען צוריק שוין אנגעטון אזוי פיל שאדען אונזער געזעלשאפט, אונטערגראבענדיג די יסודות פון מאראל און פערניכטענדיג די פונדאמענטען פון דער פאמיליע".

ווען אלטע בעל-עבירה'ניקעס און צבוע'קעס מאכען א פרום פנים און פרעדיגען מאראל פאר'ן אריינגעהן אדער נאכ'ן פערלאזען דאס שאנד-הויז — איז דאס מיאוס, אבער דאך צו דערליידען; ווען יונגעלייטלעך, וואס נישט איינער פון זיי מוז נאך גנב'ענען א פאר גילדען, פון די געלדער וועלכע ער בעקומט פון טאטע-מאמע, אויף צו פערברענגען א זינדיגע נאכט אין די ארעמס פון א נומער 3721 (אזוי האט מיכאלאווסקא פיגורירט אלס רעגיסטרירטע פראסטיטוטקע), ווען אזעלכע שטעלען זיך געגען זשעראמסקי'ן אין דער פאזע פון מוכיחים — איז דאס לעכערליך ביז צום עקעל.

יודישע פיינשמעקער!
עסט נור אריגינעלע וויענער
פישינגער'ס שאקאלאדעס
אייגענעם דעטייל-געשעפט נארוטאוויטשא (דזיעלנא) 2. 1501

דער בראנפען-שמוגעל פון דאנציג

דאנציג איז פול מיט שענקען.- קאנטראבאנדע פון בראנפען און חיינען.- דער קאמף פאר'ן „טרוקענעם" געזעץ אין נארוועגען.

קארעספאנדענץ פון דאנציג.

דאנציג פערמאגט קוים 200 טויזענד איינוואוינער און נישט ווייניגער ווי 50 בראנפען-פאבריקען און א 500 שענקען, ד. ה. אז מ'זאל נישט רעכענען די קינדער און פרויען פאלט אויס אויף יעדע 200 — 250 מענשען א שענק.

אלע שענקען ווערען אנגעפילט פון אינדערפריה. מ'טרינקט פון פעסלעך ביר און פון פלעשער ווייַן און בראנפען. אויב איהר ווערט צו א גלעזעל שנאפס פערלאנגען צובייס, ווערט מען אייך נישט פערשטעהן — שנאפס פערטרינקט מען מיט ביר. מיט ביר פערבייסט מען אויך קאניאק און ליקער. פון 10 אינדערפריה טרעפט איהר שוין אויף די גאסען בעגלויפענדיגע שכור'ליכע און שוין גאנץ „פערטיגע", אבער די דייטשע מושטערע הערשט אויך איבער'ן שכור'ען. א שכור'ער רייסט ווערט נישט טומלען אין גאס, ווערט נישט מאכען קיין סקאנדאלען; ער איילט רוהיג א היים. שכורע טרעפט איהר דא נישט ווייניגער ווי ניכטערנע זיי רופען אבער נישט ארויס קיינעמס ספעציעלע אויפמערקזאמקייט.

דאס „טרוקענע" געזעץ גילט נאך נישט אין דאנציג און ביי אזא לעבענס-שטייגער און מאראל איז נישט קיין וואונדער, וואס דא איז אויסגעוואקסען די ספירט-קאנטראבאנדע און קיינער טראכט גארנישט וועגען איהר פערברעכערישקייט, מ'רעכענט זיך נאר מיט די אומבעקוועמליכקייטען און דער טייערקייט, מיט דער ריזיקא, וואס דער שמוגעל טראגט מיט זיך: פערמעגען, (אפט דער גאנצער) פרייהייט, דאס לעבען אפילו... נאר ביי וואספערע געשעפטען איז איצט נישטא קיין ריזיקא?..

און אט ווערען דא אנגעלאדען שיפען און שיפלעך און זיי שווימען צו די ברעגען פון די טרוקענע לענדער אויף א פאר הונדערט קילאמעטער ווייטער צו צפון, קיין לעטלאנד, שוועדען, פינלאנד, און זיי גיסען דארט אויס טייכען פערבאטענעם משקה.

קיין דאנציג ווערט דער ספירט געבראכט פון האמבורג, פוילען, ווסלאנד און ווערט דא געהאלטען אין די טראנזיט-לאגער'ן פון פריי-האפען, פריי פון די הויכע צאלען.

דער ספירט ווערט אפגעשיקט אויף

דער ריזיקא פון די סוחרים, אמטער אבער ווערט דער ספירט איינגעקויפט דורך די אונטערנעהמער, זיי קומט עס אויס לייכטער: די קויציע איז די שיף גופא.

דער הורט-פרייז פון ספירט אויף די היגע טראנזיט-לאגערן איז 45 — 50 דאנציגער פעניג. דער געשמוגעלטער ספירט אין שוועדען קאסט 3 — 4 גולדען, ד. ה. אז ביי א געלונגענער רייזע פערדינט מען מעהר ווי די גאנצע שיף קאסט. און די אינדוסטריע געהט צו לעבעדיג. מ'נים איבער, אז איינע פון די פיל היגע פירמעס האט פאר'ן לעצטען יאהר פערקויפט אויף קאנטראבאנדע העכער א מיליאן ליטער גאזירליך, אז ס'ווערט געשמוגעלט ריינער ספירט און שוין אויף די ערטער ווערט ער איבערגעארבייט אויף ליקערען, קאניאקען א. פערש. אנד.

*

זייט 7 יאהר גילט אין נארוועגיען דאס געזעץ וועגען אלקאהאל-פערבאט. ווי אין אלע איבריגע לענדער, וואו דאס געזעץ איז אויסגעפיהרט געווארען, האט עס געבראכט צו אלע נעגאטיווע ביי-ערשיינונגען: קאנטרא-באנדע גרינגשעצונג פון געזעץ. דאס אינטערעסאנטסטע —ס'איז אפילו זעהר פראבלעמאטיש אויב דער פערברויך פון אלקאהאל האט זיך פערקלענערט צוליב דעם איינפיהרען פון טרוקענעם געזעץ. אין נארוועגיען צ. ב. האט מען די ערשטע צייט סונ'ם „טרוקענעם רעזשים" איהם אנגעווענדעט זעהר שטרענג, נאר די פראטעסטען מצד שפאניען, פארטוגאל און פראנקרייך, וואס האבען געדראהט צו שליסען זייערע גרעניצען פאר נארוועגישע פיש, האט געבראכט דערצו, אז מ'האט דארט צוגעלאזט אנ'אקציען-געזעלשאפט וואס האט געפיהרט דעם האנדעל מיט קאנמינגענטירטע אימפארטירטע ווינען.

די 7-יאהריגע פראקטיק האט געשא-

פון פאר די געגנער פונ'ם טרוקענעם געזעץ פיל מאטעריאל. ווען צוריק מיט 7 יאהר האט מען נעשטימט איבער דער פראגע האט מען געברויכט טעאָרעטישע ארגומענטען. איצט קען מען נישט דערווייזען, אז דער פערברויך פון אלקאהאל האט זיך פערקלענערט, דאגעגען איז קלאהר, אז די מלוכה האט קאלאסאל גרויסע אויסגאבען אויף צו בעקעמפען דעם שמוגעל אויף דער גאנצער לענג פונ'ם ים-ברעג, אז די אקציז-הכנסות האבען זיך פערקלענערט, אז ס'איז געשטיגען די גרינגשעצונג צום געזעץ א. א. וו.

דעם 18 אקטאבער איז אין נארוועגיען מארגעקומען ווידער א פלעביסציט וועגען דעם „טרוקענעם געזעץ". כמעט די גאנצע פרעסע האט זיך ארויסגעזאגט פאר אפשאפען דעם געזעץ. ס'איז אנגעגאנגען א שטארקער קאמף אין משך לויף פון א פאר יאהר און איצט איז דער קאמף פערענדיגט געווארען. ס'האבען געוואונען די אנהענגער פון אפשאפען דעם געזעץ. די דאנציגער שמוגלער — ספירט-„איבערטריפלער", וועלען פערלירען א גרויסען חלק פון זייער פרנסה.

ר. ט-א

Dr. med. H. LUBICZ
צענעלניאנא 43, טעל. 41-32.
ספעציאליסט פאר הויט, וענערישע און פענער-שוואכע קראנקהייטן. 1839
היילונג מיט קווארץ-לאמפען (האר-אויספאל)
נעמט אן פון 8—10 און פון 5—8 אווענט.

זאל פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20
נור 1 פארשטעלונג
פרייטאג, 8.45 אווענט קומט
פאר דער ערשטער אויפטריט פון ליבהאבער-זינגער, וואס האט געשפילט אויף די גרעסטע ביהנעס אין דייטשלאנד, ה' פ.
לאווענדא
אויך טרעט אויף דער בעסטער קאמיקער פון ריגא
אברהם
שטרייטמאן
עס ווערט געשפילט
דער ישיבה-בחור
לעבענס-בילד אין 4 אקטען מיט געזאנג און טענץ פון זאלאטארעווסקי.
הויפט-ראל „אביגדור'ל"—ה' לאווענדא; ראל בענ'יש'ל—ה' א. שטרייטמאן.
אויך נעהמען אנטייל די בעקאנטע לאדזער ארטיסטען. צום שלום קומט פאר א דיווערטיסמענט, אין וועלכען עס נעהמען אנטייל: ה' לאווענדא, וועלכער וועט זינגען: 1) „א מאמע איז דער בעסטער פריינד (ליד); 2) „דאס קדושין-רינגעלע" (פאלקס-ליד); 3) „דער געפאלענער יודישער סאלדאט" (געזונגען אין דייטשען טעקסט) און ה' שטרייטמאן וועט זינגען קופלעטען.
כאר און ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון דוד ביינעלמאן.
גארדעראבע פריי! בילעטען צו בעקומען אין פילהארם.-קאסע.

„א ווארט דאגעגען!"

פון

משה בראדערזאן.

מסתמא איז שוין אייך אויך אויסגע-קומען צו הערען וועגען דעם יונגענמאן, וואס האט אויף יעדען מיטינג, פער-זאמלונג אדער סתם צוזאמענקומעניש – א ווארט דאגעגען.

בפירוש – „א ווארט דאגעגען!"

און עס מאכט נישט אויס, צי ער ווייסט יא וועגען וואס עס האנדעלט זיך, צי ער ווייסט נישט; צי ער האט יא געהערט די פאררעדנער, צי נישט געהערט...

ווי געזאגט, מאכט עס איהם אבסא-לוט נישט אויס!

מעג דער דאזיגער דאגעגע'ניק – לא-מיר איהם אזוי אנרופען – אינגאנצען נישט וויסען וועגען וואס עס האנדעלט זיך, מעג ער קומען שוין אחר המעשה, גאר שפעט – ער, אבער פערשפעטיגט נישט מיט זיין ווארט דאגעגען, און וועט אויך ווייטער קיין מאל נישט פערשפעטיגען...

זיין צייט איז אונבעגרעניצט, הגם ער האט קיין מאל נישט קיין צייט, און לעבט גלייכצייטיג אויסער די גרע-ניצען פון דער צייט.

און דעריבער איז ער אויך קאס-מיש, און דעריבער טראכט ער נאך עד היום מיט תרח'ס און למך'ס טראכ-טעכצען, און דעריבער איז ער אויך א מבין און דעה-זאגער אין דעם לעצ-טען ווארט פון וועלטליכער דערגרייכונג.

ער איז פיפיג ביז גאר, אט'א דער דאגעגע'ניק, און אז ער האט אויף יעדער זאך א ווארט דאגעגען, איז דאך דער-פון בעדרונגען, אז ער ווייסט וואס ער רעדט, אז ער פערשטעהט זיך אויף עניני הבריאה, אז ער איז אוניווערזאל, אט דאס בעשעפעניש, אט די דאזיגע ספעציפיש-יודישע בריאה..

איי, איז דאס א בריאה – אז בע-שיצט און בעשירעמט זאל מען פון איהר ווערען!

איי, איז דאס א בעשעפעניש!

*

לעבענדיג אויסער דער צייט, און נישט האבענדיג קיין צייט, מחמת שטענ-דיג פערהאוועטקייט – האט ער דאך אייביג צייט צו קרימען זיך, צו דריגען מיט די אקסלען, צו איראניזירען.

דאס איז איהר עובדא, דאס איז איהר אויפגאבע און בעשטימונג, און ווען נישט דאס „דאגעגען", וואלט מען דאך, חלילה, נישט געוואוסט, אז עס לעבט אויף דער וועלט, אז עס בע-וועגט זיך אמאל, ווארום –

דער זומפ פון אבסטינענץ, אין וועל-כער די דאזיגע בעשעפעניש לעבט און פיטערט זיך, און דערנעהרט זיך פון געגענזייטיג-פרעפערישע פאראזיטען, אט דער דאזיגער זומפ איז ווארעם, בע-קוועם, רוהיג, און, פערשטעהט זיך, אויך בעל-הבתיש. ציכטיג, ליכטיג, זאט..

נו, מילא! איז דער דאזיגער דא-געג'ניק בטבע פויל, אומגעלומפערט, נישט להוט אויף קיין שום ריהרעוודיג-קייט, אויף קיין שום בעוועגליכקייט; דער שמאלץ פון איינטאניגקייט שלאגט איהם אונטער'ן הארצען, דרינגט איהם אריין אין מארך און מוח, שליימט איהם ארום די אדערען, און לאנג שוין וואלט ער אין דעם אייגענעם פעט'ס דער-טרונקען געווארען, לאנג שוין וואלט איהם דאס שמאלציגקייט זיינס דער-שטיקט און דערדריקט – נאר איין גליק נאך האט ער, איין אויסלייז, איין געגענגיפט, און דאס איז זיין ביסעל גאל, וואס טרייבט איהם פון-צייט-צו-צייט אפ זיין פערשמאלצענקייט, וואס ראטעוועט איהם פון זיכערען אומקום, איהם –

דעם איבערגעקליגעלטען טעארעטי-שען אינטעליגענט, דעם ביינדעלדיג-טרוקענעם אהנ'תכלית'ניק, וואס זוכט א טרייסט אין רעדען פון עפעס א תכלית – אין „איך האב א ווארט דאגעגען!"

*

צי פרעסען און פרעסען איהם קנאה-געפיהלען?

איך נעהם זיך נישט אונטער אויף דעם צו ענטפערן.

איבעריגענס, דארף ער דאך קיינעם נישט מקנא זיין, ווייל ער האלט בכלל פון אייגענס נישט, און גלויבענדיג נאר אין דער אייראפעאישער איגוואלידען-קוליע, אויף וועלכער ער לעהנט זיך אן און שטיצט זיך, אלס בלוט-ארימע בע-שעפעניש, און אויף וועלכער עס איז קאנצענטרירט דער גאנצער אמת פון זיין בידנעם מרה שחורה'דיגען קיום – האלט ער אין איין אכצען און זיפצען: „איי, מיינע טייערינקע, ביי לייטען איז דאך עפיס גאר אנדערש! ביי לייטען! אייראפא, פערשטעהן זי מיך איז נישט שניפישאק!"

און אדרבא, ער האט שוין – א ווארט דאגעגען!

הכלל, וועגען קנאה קאן דא קיין רעד נישט זיין, וועגען קנאה צום שעפערי-שען!

דער דאזיגער געפיהל קאן נאך ביי איהם זיך צושפרייטען און דערגרייכען צו א שכן, וועלכער האט, דורך א צו-פאל, אדער ציל-בעוואוסט, פערנומען א בעסערן חלק זומפ, און קאן זיך נאך מעהר לאזען קעכלען און שמאלציגען...

*

לעולם איז דאך דער זומפ רוהיג, „טשעפע מיך נישט, און איך וועל דיך נישט טשעפען".

דאס געמוזעכץ דרימעלט אויף אלע פונקטען דעם זיסען דרימעל פון פאסיווי-קייט – פונ'ם „עולם כמנהגו"; עס טוט-נאר-טין אונטערזיצען איג'ם חלום'ען, וועגען אויסלייזונג וועגען בעפרייאונג פון וועלט און מענש – ס'איז דאך שוין אזוי: א יוד, שאדט נישט, ער זאל זיין א ביסעל דעמאקראטיש, אפילו סאציא-ליסטיש געזאגען...

אזא צייט איז דאך איצט, ב"ה, ווען דאס איז דער דורכשניטליכער פאסאן פון צווישענגעזעלשאפטליכען לעבען און דאכט זיך, ס'איז געבויג - דויערהאפט, שטאנדהאפט, און – נישט גיך וועט עס ארויס פון דער מאדע.

איז ממילא, דאס געמוזעכץ א פעט-טונג – בעטאן! אייזען! און פארוואס טאקי נישט שטארקער?

ווייל-קלעפיג. ווייל-אריינציהענדיג.

טאמער, אבער, ווייזט זיך מ'חוצ'ן זומפ א סימן פון לעבען און אויפלעבונג, טאמער גיט נאך עפיס א בליק-אויף אין אונזער לעבען. עס טוט זיך א ריהר: עמיץ טוט א שוואונג, א רוף, אנ'אויס-געשריי – עמיץ מ'חוץ דער פערשמאל-צענער. און פערדריפטער, „דאגעגען"-מחנה מאכט בלויז א זשעסט פון יהי – עס זאל זיין – און קלייבט זיך עטוואס אנצוצינדען אדער, אפשר טאקי אונטער-צינדען) ווערט א שפורעם אין דעם זומפ, קריכט ארויס אונזער צודרייטער טעא-רעטישער אינטעליגענט (דער עכטער פלאנטערט זיך, ליידער, צווישען און אונטער די פיס פון פרעמדע קולטורען) און עס ווערט א ויצעקו:

– „איך האב א ווארט דאגעגען!"

– קעגען דעם, למשל, וואס איהר האט געזאגט: טעאטער, בוידעם, קלאק, ציבעלע וכדומה, זאג איך אייך... ביי לייטען – פערשטעהט איהר מיך... איי-ראפא, או"וו או"וו. און אזוי געהט עס שוין אוועק, ווי געשמירט. ווי א מזמור, מיט זומפיגען טעמפא אין שפיל און אין ערנסט, אין טעאטער און לעבען, און– עס וויל דערווייל נישט אויפהערען!

ZWIEDŹ
WYSTAWĘ GOSPODARSKO-HYGIENICZNĄ w ŁODZI
Al. Kościuszki 73, 75, 77
„Targ Rzemieślniczy".
Wejście 1 złoty, ulgowe—50 gr.
Pożegnalne koncerty słynnej orkiestry St.Namysłowskiego

דזשערזשינסקי און די יודישע טאכטער.

א בלוטיגע ליבעס טראגעדיע וואס האט זיך אנגעהויבען אין רוסלאנד. און פערענדיגט מיט זעלבסטמארד פון א יודישער פרוי אין פאריז.

היצור פון די פריהערדיגע קאפיטלען:

ר' יאסעלע צייטלין איז געווען, ווי אלע צייטלינס פון דער שקלאווער משפחה, א גרויסער למדן און א גרויסער פרומער. ער האט אלס יונגערמאן שוין געהאט בעקומען סמיכות אויף רבנות, און זיין געבורטס-שטאט שקלאוו האט איהם געוואלט נעהמען פאר א רב גלייך נאך זיין חתונה... ער האט אבער בעסער זיך פערנומען מיט האנדלען, און איהם איז אוועקגעגאנגען זעהר גוט. ער האט זיך בעזעצט אין מאסקווע; דארטען האט ער געהאט געגרינדעט א גרויסע קאנטאר פון תבואה, און פלעגט פיהרען געשעפטען יעהרליך אין פיל מיליאנען...

צייטלין האט געהאט 5 קינדער, די יונגסטע און געראטענסטע טאכטער רעוועקא, האט נאכ'ן ענדיגען די גימנאזיע שטודירט אויפ'ן מאסקווער פאליטעכניקום, דארט איז זי אריינגעצויגען געווארען אין דער ארבייט פון די ס. ר.

נאך דער באלשעוויסטישער איבערקערעניש, איז ר' יאסעלע ארעסטירט געווארען אלס פערדעכטיגער, אז ער איז אין קאנטאקט מיט די ווייסע ארמעען, וואס האבען זיך דערגעהנטערט צו מאסקווע. ער איז איינגעזעצט געווארען אין די קעלערען פון אנוואנאמער מאנאסטיר און א קורצע צייט אדום איז ער מיט נאך אייניגע יודען און קריסטען דערשאסען געווארען.

רעוועקא האט זיך געלאזט זוכען דעם קערפער פון איהר פאטער, א דאנק פערשי-דענע פראטעקציעס איז איהר געלונגען אנצוקומען צו א בעאמטען פון „טשעקא", סטעפאנאוו, וועלכער האט איהר געהאלפען אויסזוכען דעם קערפער פון פאטער.

פון דעמאלט אן האט זיך צווישען רעוועקא מיט סטעפאנאוו פערפיהרט א קאנט-שאפט, און אין א שעהנעם טאג האבען די מאסקווער יודען זיך דערוואוסט, אז ר' יאסעלע צייטלינס טאכטער רעוועקא האט חתונה געהאט מיט'ן בעאמטען פון טשעקא, וועלכער איז דערווייל געווארען א קאמיסאר. אזוי האט דאס יונגע פאר-פאלק אדורכ-געלעבט א צייט. איינמאל האט סטעפאנאוו לכבוד דעם ניי-געבוירענעם זוהן איינגע-ארדענט ביי זיך א באל. צו דעם דאזיגען באל האט ער פערבעטען זיינע פריינד מ'האט געטרונקען, א ביסעל איבערגעבאפט די מאס און דאן האט איינער פון זיינע חברים זיך ארויסגערעדט, אז סטעפאנאוו איז עס געווען דער מערדער פון'ם אלטען צייטלין.

7.

אין אנפאנג האט זי געפרובט זיך איינרעדען, אז דאס איז נאר געזיפען א פלאפעריי פון „פיאניצעס". אבער זי האט זיך דערמאנט די פּצענע, ווי אזוי סטעפאנאוו האט בשום אופן נישט גע-וואלט מיט איהר געהן אויפזוכען דעם קערפער פון איהר דערשאסענעם פאטער. איז ביי איהר דער חשד געווארען שטאר-קער, אז דאס בלוט האט ער אל"ן, איהר מאן, פערגאסען דאס בלוט פון איהר טייערען פאטער!.. דער קאפ האט זיך איהר שיער נישט געשפאלטען. זי האט חתונה געהאט מיט איהר פאטער'ס מער-דער! אויף איהר פאטער'ס אומגליקלי-כע ביינער האט זי זיך אין איהם פער-ליבט!.. שוין העכער א יאהר צייט, ווי זי לאזט זיך האלזען און ארומנעהמען פון די הענד, וועלכע האבען אויף אזא אונשולדיגען קרבן אויפגעהויבען די ביקס!.. איהר האט זיך געדוכט, אז זי ווערט משוגע!..

און אין דעם גרויסען עס צימער האבען די געסט נאך אלץ זיך לוסטיג גע-מאכט. א דארפישע הארמאשקע האט זיך בעוויזען, און עס איז אוועק א טאנצע-ריי און א קוויטשעריי שוין גאר אויפ'ן אמת'ן פויערישען שפייגער... פון דעם שכור'ן געפילדער האט דאס קינד אין וויגעלע זיך אויפגעכאפט מיט א געשריי... דאס קינד! ר' יאסעלע צייטלינ'ס איי-ניקעל, וואס זיין טאכטער האט געבוי-רען פון איהר אייגענעם פאטער'ס הענ-קער... כא-כא!.. זי האט געלאכט און געיאמערט, און נישט געקענט זיך ריה-רען פון ארט צו צו-געהן צו איהר איי-גען קינד!..

– זיך אויפהויבען, ארויסיאגען די שכור'ע באנדע! – האט זי צו זיך אליין גערעדט – ארויסטרייבען זיי ווי די הינד, און נעהמען זיך פאר וואסיוטקען... זאל ער איהר זאגען דעם אמת!..

זי איז אבער געלעגען ווי א שטיין, און נישט געוואוסט אויף וואסער וועלט זי איז... אז זי איז געקומען צו זיך, איז געווען שוין נאך האלבער נאכט. אין דער וואוינונג איז געווען שוין שטיל, רוהיג. די געסט זענען שוין געווען צו-גאנגען. רבקה'לע האט נישט גלייך פער-שטאנען וואו זי איז און וואס מיט איהר טוט זיך. עפעס האבען זיך איהר מיט א ווייל'ע פריהער גע'חלום'ט איהרע קינ-דערישע יאהרען ביים טאטען אין הויז. דער טאטע האלט איהר, זיין ליבע מו-זינקע, אויפ'ן שויס, אבער פון זיין דורכגעשאסענעם ברוסט גיסט בלוט, א טייך בלוט. און וועלכע זי טונקט איהרע פינגער... זי האט די ווירקליכ-קייט ערשט בעגריפען, ווען פון א ווינ-קעל האט זי דערהערט, ווי איהר מאן, וואסילי סטעפאנאוו, שאקעלט דאס וויי-נענדיגע קינד אין וויגעלע און רוקט איהם אין מויל דאס מילך-פלעשעלע... ער האט זיך שוין בעוויזען אויסצוניכ-טערען און איהר געפרעגט, וואס מיט איהר איז געווען, וואס זי האט פלוצלינג פערלאזען די געסט און זיך געלעגט שלאפען? פילט זי זיך נישט גוט? אדער דער טומעל האט איהר פערמאטערט?

זי האט זיך בליק-שנעל דערמאנט איהר פריהערדיגע מיסע ערשיטערונג און באלד איהם גענומען אויפ'ן פערהער:

– וואס אזוינס האט דיין זעמליאק פעטראוו דערצעהלט? האסטו אליין דערשאסען מיין טאטען?!.. נישט דרעה-ען מיט'ן צונג!.. דו ווייסט דאך: א ליגען וועל איך באלד דערקענען!.. לאז אפ דאס קינד, און קוק מיר גלייך אין די אויגען!..

ניי, קוקען גלייך רעוועקא'ן אין די אויגען און רעדען פאלש, – דאס האט דער דארפס-יונג נישט געקענט. און אפשר האט ער לכתחילה גארנישט גע-מיינט צו לייקענען. צו וואס? דאס איז עפעס זיין שולד? ער האט בעקומען א בעפעהל פון דעם פאלקס-קאמיסאר דזשערזשינסקי'ן.. מ'האט אין יענער נאכט געמוזט לעדיג מאכען דעם מא-נאסטירסקען טשעקא-קעלער פאר א ניי-ער גרויסער פארטיי ארעסטירטע, אלע „טאווארישטשעס" בעאמטע פון „טשעקא" האבען געמוזט דאן א ביטען און מיט די אייגענע הענד „אפפארטי'ען" יע-דערער א געוויסע צאהל.. אויף זיין חלק איז גראד אויסגעפאלען „צורעכט צו מאכען" די קאמער פון איהר פאטער, צוזאמען א מאן זעקס אדער זיבען...

– ווען דער טאווארישטש דזשער-זשינסקי וואלט מיר אפילו בעפוילען, אז איך זאל „שטעלען צום ווענטעל" מיין אייגענעם טאטען, וואלט איך אויך געפאלגט... – האט סטעפאנאוו געזאגט – מיר זענען קלייניע מענשעלעך... מיר זענען „מוזשיקעס", בלינדע פויערים פון דארף... וואס פערשטעהען מיר דען?!.. די פאלקס-קאמיסארען פיה'ען די רע-וואלוציע און ווייסען מסתמא, וואס זיי טוען..

אלזא, דער לעצטער פונקט פון האפ-נונג, אז דאס וועט זיך ארויסווייזען בלויז א שכור'ס פלאפעריי, האט זיך אין איהר הארצען אויסגעלאשען... נו, נאך דעם אלעמען. וועט זי דען ווייטער קענען לעבען צוזאמען מיט דעם רוצח פון איהר פאטער? טאג און נאכט פלעגט אט די פראגע איהר עגבערען און לע-כערען דעם מח. די ליבע געשטאלט פון איהר אומגליקליכען פאטער פלעגט אהן אויפהער איהר פערפאלגען. איהר פלעגט זיך דוכטען, אז דער פאטער פערלאנגט פון איהר נקמה...

דאס איז איהר אייגענע פאנטאזיע געווען – האט שפעטער מיט איהר איהר מוטער, מיט טרעהרען וע'טענה'ט–דער גאטזעליגער פאטער האט פון איהר גע-קענט פערלאנגען, ווי אנ'ערליכער אויסגעלייטערטער יוד, נאר צו פער-לאזען איהר גוי'אישקען מאן און נעה-מען זיך פיהרען צוריק, ווי א יודישע טאכטער, ווי מען האט זיך געפיהרט אין איהר פאטער'ס הויז. אבער איהרע ניט-יודישע געדאנקען, וואס זי האט גע-שעפט אין די יונגע יאהרען פון די רוסישע און פראנצויזישע ראמאנען, האבען איהר געהייסען נקמה נעהמען פאר איהר פאטער'ס אונשולדיגע בלוט... צו זיין טאג און נאכט זייט ביי זיים מיט דעם מערדער פון איהר פאטער. האבען די מעגליכקייט אויסצוקויפען דעם מארד און דאס נישט טון, – איז עס דען נישט א צווייטער פערברעכען געגען דעם ערמארדעטען?!...

אט אזוי איז ביי איהר, ביי רבקה'ן, ביסלעכווייז אויסגעארבייט געווארען דער בלוטיגער פלאן צו טייטען וואסילי סטעפאנאוו'ען, איהר אייגענעם מאן. דאס גרינגסטע פאר איהר איז געווען איהם צו פער'סמ'ען. סטעפאנאוו האט די לעצטע וואכען געפיהלט און פער-שטאנען, אז זיין ווייב קאן איהם נישט מוחל זיין זיין שוידערליכע טאט געגען איהר פאטער... פון פערדרוס האט ער ווירער גענומען טרינקען... איצטער פלעגט זי איהם נישט שטערען. וואס נעהט ער איהר אן דער מערדער?.. און דאס, וואס איהר ארט נישט זיין שכור'ן, פלעגט איהם נאך טיפער קרענ-קען, און ער פלעגט דעריבער נאך מעהר טרינקען.. און נישט אלע מאל פלעגט ער גיסען אין זיך דוקא גוטע גערייניג-טע בראנפען ווארום אפילו א טשע-קיסטישער קאמיסאר פלעגט דעמאלט נישט שטענדיג דאס קענען בעקומען. ער פלעגט דעריבער אפט מוזען זיך בע-גניגען מיט „סאמאגאנקע", מיט „דע-נאטוראט", מיט אזא געמישטען בראנ-פעט, וואס מען פלעגט קריגען צו קויפען אין געהיים אין די זייטיגע געס-לעך און אין די קאזארמעס, און וואס איז אפטמאל זעהר געפעהרליך... ביי רבקה'ן איז פערטיג געווארען א גע-דאנק אריינצושיטען סם צו מיטאג אין זיין טעלער עסען, און דערנאך פאר-שטעלען די זאך אזוי, אז ער איז פער-ברענט געווארען פון דעם געפעהרליכען געטראנק... אלעיפאלס, וויסענדיג זייער פריהערדיגען גוט לעבען צווישען זיך, וועט קיינער נישט האבען אויף איהר קיין שום חשד...

(פארזעצונג קומט).

Dr. L. LEWITAN
נעהמט אן אין דערהיים פון 5 ביז 7 – ווענד צו קליניק-פרייזען. ווין
31 גדאנסקא 31

Dr. med.
EYCHNER Jakób
Aleja 1-go Maia16, Tel. 11-24
אינערליכע- און קינדער - קראנקהייטען
נעמט אן פון 6–7, זונטאג פון 3–4

לאדז, 29. אָקט. 1926

נייער פאָלקסבלאַט

לאָדז, 29. אָקט. 1926

רעכט אויף גייסטיגען אייגענטום

פון ש. י. סטופּניצקי

אין דער דייטשער פּרעסע פיהרט זיך שוין פון אַ לענגערע צייט אַ דיסקוסיע מכח דעם, צי עס גיט אַ רעכט אויף גייסטיגען אייגענטום און אויב עס גיט יאָ אַזאַ רעכט, ווי לאַנג גילט עס נאָכ'ן טויט פון מחבר.

די פראַגע איז געוואָרען דערוועקט צוליב דעם, וואָס פון פארשידענע זייטען ווערט געפאָדערט, עס זאָל ווערען געענדערט דאָס געזעץ וועגען גייסטיגען אייגענטום. ביז איצט בלייבט אַ ווערק, אַ וויסענשאַפטליכע אָדער אַ קינסטלערישע, אייגענטום פון מחבר און זיינע יורשים געניסען דאָס רעכט נאָר דרייסיג יאָהר נאָך זיין טויט. באַלד ווי עס ענדיגען זיך די דרייסיג יאָהר ווערט דאָס ווערק הפקר און ווער עס וויל, קען ווערען אַ פערלעגער און אַרויסגעבען דאָס ווערק. אין אַנדערע לענדער ווי, למשל, אין פראַנקרייך, גילט דאָס רעכט פופציג יאָהר נאָכ'ן טויט פון מחבר. עס זענען דאָ לענדער, ווי, למשל, שפּאַניע, וואו דאָס רעכט גילט גאַנצע אַכציג יאָהר. איצט וואָלט מען וועלען פאַראייניהייטליכען דאָס רעכט פאַר גאַנץ אייראָפּא, אַז אומעטום זאָל גילטען די זעלבע צייט, און דערביי קומט פאָר אַ שאַרפער וכוח צווישען די אַנהענגער פון די אַלטע דרייסיג יאָהר און די, וואָס עס פאָדערען דאָס רעכט צו פערלענגערען ביז פופציג יאָהר נאָכ'ן טויט פון מחבר.

דאָס רעכט אויף גייסטיגע אייגענטום, — מיט'ן גייסט האָלט עס אַ פּנים גאַנץ שמאָל, ווען די פראַגע ווערט געשטעלט, צי עס זאָל בלייבען ביי דער אַלטער נאָרמע, אָדער עס זאָל פערלענגערט ווערען אויף נאָך צוואַנציג יאָהר. מיר לעבען אין אַ צייט אין אַ געזעלשאַפטליכער אָרדנונג, אין וועלכער עס גילט דאָס רעכט פון פּריוואַט אייגענטום און עס ווערט אַפילו בעטראַכט אַלס דאָס הייליגסטע רעכט, וועלכע די געזעלשאַפט פערמאָגט, עס איז, אין אַ געוויסען זין, דער יסוד פון דער היינטיגער געזעלשאַפטליכער אָרדנונג. עס פרעגט זיך דערפאַר, פאַרוואָס האָט מען געמאַכט אַן אויסנאַם פאַר'ן גייסטיגען אייגענטום, פאַרוואָס איז דאָס פערמעגען, וועלכע אַ מענש דערווערבט זיך אויף גלייכע און אויף קרומע וועגען, מיט כשר'ע און ניט כשר'ע מיטלען, פערעכענט פאַר זיין אייגענטום און ער גיט דאָס איבער בירושה אויף קינדער און קינדס-קינדער. און די גייסטיגע דערוואָרבונג, וואָס אַ מענש האָט דערגרייכט דורך צענדליגע יאָהרען אום דערמידליכער אַרבייט, דורך אָנשטרענגען זיינע גייסטיגע און פיזישע פעהיגקייטען, פאַרוואָס זאָל דאָס פערמעגען מיט דער צייט פערלירען דעם כאַראַקטער פון פּריוואַט-אייגענטום און זאָל ווערען קנין פון כלל.

די תשובות, וואָס ווערען געגעבען אויף דער פראַגע מצד די, וועלכע האַלטען, אַז עס מוז בלייבען ביי דער אַלטער נאָרמע פון דרייסיג יאָהר, האַלטען ניט אויס קיין קריטיק. דער וויכטיגסטער אַרגומענט, וואָס ווערט אָנגעפיהרט געגען דער פערלענגערונג פון דער רעכטצייט איז, אַז דאָס גייסטיגע פערמעגען קען דערפאַר ניט בעטראַכט ווערען אַלס פּריוואַט אייגענטום פון יחיד, וועלכער האָט דאָס געשאַפען, ווייל דער דענקער, דער שריפטשטעלער און אַפילו דער וויסענשאַפטליכער זשעני, איז אַ פּראָדוקט פון זיין צייט, פון זיין סביבה. פון איהר נעמט ער דעם שטאָף, פון איהר שעפּט ער די אידעען. ער איז ניט מעהר ווי דער שופר, דורך וועלכען דער כלל, די נשמה פון כלל געפינט איהר אויסדרוק. ער איז ניט מעהר ווי דער פערמיטלער, דורך וועלכען די אידעען וואָס שוועבען און וועבען אין דער לופט, קומען צום אויסדרוק. דערפאַר קען עס ניט בעטראַכט ווערען אַלס זיין אייגענטום. די געזעלשאַפט, דער כלל האָט אויף דעם אַ רעכט. און אויב מען לאָזט איהם איבער ער זאָל דערפון געניסען, זייט ער לעבט און אַפילו זיינע קינדער לאָזט מען דערפון הנאה האָבען, איז דאָס ניט מעהר ווי אַ חסד, וואָס מען טוט מיט איהם עס איז אַן אויסדרוק פון דאַנקבאַרקייט פאַר זיין מיה אין פּראָצעס פון פערמיטלונג.

אויב מען זאָל זיך שטעלען אויף דעם שטאַנדפּונקט, דאַרף דאָס אייגענטום רעכט אויף מאַטעריעלע זאַכען נאָך ווייניגער גילטען. די מאַטעריעלע גיטער, וואָס מיר פערמאָגען, האָבען נאָר אַ ווערט, אַ דאַנק דעם, וואָס עס איז דאָ אַ געזעלשאַפט, וועלכע פערבּרויכט זיי און וועלכע רופט אַרויס אַ בעדערפעניש אין זיי. די גרעסטע ערפינדונג בעקומען זייער ווערט נאָר אַ דאַנק דעם געזעלשאַפטליכען געברויך, וואָס מען מאַכט פון זיי. און אויב מען קען בנוגע די מאַטעריעלע אוצרות רעדען וועגען שאַפונג, איז דאָס נאָך אין אַ פיל גרעסערער מאָס אַ פּראָדוקט פון דער צייט, פון דער סביבה, וועלכע גיט געלעגענהייט און שאַפט די מעגליכקייט פאַר זייער פּראָדוקציע.

מיט קיין לאָגישע מאָטיווען, שיינט מיר, לאָזט זיך ניט ערקלערען דער אונטערשייד צווישען מאַטעריעלען און גייסטיגען אייגענטום. אויב אָבער אַזאַ אונטערשייד עקזיסטירט פאַקטיש אין דער גאַנצער וועלט, אויב דאָס גייסטיגע אייגענטום האָט געמוזט אָנקומען צו ספּעציעלע שוץ-מיטלען אום צו זיכערען דעם דענקער, דעם שאַפער אויף דעם געביט אַ מינימאַלע רעכט אויף זיין ווערק, לאָזט זיך עס נאָר ערקלערען אויף היסטאָרישען וועג.

די מענשען פון גייסט, די וואָס האָבען געאַרבייט און געשאַפען אויפ'ן געביט פון דער מענשליכער גייסטיגער קולטור, האָבען פאַר חיונה ניט געדאַרפט זאָרגען און האָבען די וויסענשאַפטליכע אַרבייט געטריבען אַלס שיין-גייסטיגען ספּאָרט. עס איז פאַר זיי געווען אַן אנגענעמער צייט-פערטרייב, אַזעלכע מענשען זענען געווען כמעט אַלע גריכישע דענקער און קינסטלער, אויף וועלכע עס האָבען געאַרבייט מחנות שקלאַפען. איבערהויפּט האָט די גריכישע פילאָזאָפיע אָן דער שקלאַפעריי זיך באַרניט געקענט פאָרשטעלען דעם קיום פון דער וועלט. לויט פּלאַטאָס טעאָריע איז די שקלאַפעריי נויטיג, כדי אַ פאָר גייסטרייכע מענשען זאָלען קענען אין נחת און אין פרייד זיך אָפּגעבען מיט דער אידעלער מאַטעריע, פערברענגען זייער לעבען אין קינסטלערישען און פילאָזאָפישען שאַפען. די מענשען האָבען ניט פּרעטענדירט און ניט געפאָדערט, אַז זייערע ווערק זאָלען זיין אייגענטום פונקט אַזוי, ווי די שקלאַפען זענען זייער אייגענטום. אַדרבה, זיי זענען געווען פאַראינטערעסירט, זייער חכמה זאָל וואָס ברייטער פערשפּרייט ווערען אין דער וועלט און זייער כבוד זאָל דערמיט וואַקסען.

עס איז אָבער אויך געווען אַ קאַטעגאָריע גייסטיגע אַרבייטער און שאַפער, וואָס האָבען זיך אָפּגעגעבען דער וויסענשאַפט לשמה. זיי האָבען ניט געטראַכט פון קיין נוצען פאַר זיך און האָבען געלערענט מאהבה, אויס ליבע צום אמת און צום וויסען. פאַר די מענשען וואָלט דאָס געווען אַ בעליידיגונג, אַ חילול-השם, ווען מען זאָל זיי פאַרלענגען לוין פאַר זייער אַרבייט. זיי האָבען געפונען זייער בעפרידיגונג אין דער הימלישער חכמה און מעהר האָבען זיי ניט פערלאַנגט.

צום צווייטען מין, צו די, וואָס לערנען לשמה, האָבען געהערט כמעט אַלע יודישע גדולי-התורה און עס איז אַפילו געזאָגט געוואָרען, אַז נאָר שכר בטלה איז ערלויבט צו נעהמען ד. ה. מען מעג זיך לאָזען בעצאָהלען פאַר דער צייט, וואָס מען פערליהרט, פערנעמענדיג זיך מיט דער תורה.

אט די היסטאָרישע לאַגע האָט געבראַכט מיט זיך, דאָס אַפילו היינט, ווען די פערהעלטנישען האָבען זיך אינגאַנצען געענדערט, ווען „תורה איז געוואָרען סחורה", שלעפּט זיך נאָך אַלץ מיט די אַלטע ירושה און די געזעלשאַפט טוט אַ טובה דעם גייסטיגען אַרבייטער, דעם שריפטשטעלער, דעם קינסטלער, ווען זי אָנערקענט פאַר איהם, אויף אַ געוויסער צייט דאָס רעכט פון אייגענטום.

מיט וואָס דער שטרייט וועט זיך ענדיגען, צי עס וועט פערלענגערט ווערען דער טערמין אויף פופציג יאָהר, אָדער ער וועט בלייבען ביי די פריערדיגע דרייסיג, איז אונז אַ קליינע נפקא מינה. מיר האָבען עס נאָר געבראַכט אַלס אילוסטראַציע צו די פערהעלטענישען, וואָס הערשען ביי אונז אויף דעם געביט. ביי אונז האַלט מען נאָך אַלץ ביים אַלטען כלל, דאָס פון דער תורה טאָר מען קיין הנאה ניט האָבען. אויב מען נימט די געלעגנהייט צמיצען אַרויסצוטרעטען אין דער עפענטליכקייט מיט זיינע גייסטיגע ווערק, פיהלט מען, אַז מען טוט איהם אַ טובה. קיין רעכט פון אייגענטום אויף דעם געביט דערקענט מען ביי אונז איבערהויפּט ניט. אַלץ וואָס איינער האָט געשאַפען, ווערט עס אין משך פון 24 שעה, הפקר. יעדערער מעג עס אויסנוצען, ווען ער וויל און ווי ער וויל. עס איז פּשוט אַ חרפה צו דערצעהלען, וואָס עס ווערט אַלץ אָפּגעטון ביי אונז מיט'ן פרעמדען גייסטיגען אייגענטום. מיר האַלטען נאָך ווייט פון דער פראַגע „דרייסיג אָדער פופציג יאָהר". ביי אונז האַלט עס נאָך אַפילו ניט ביי קיין דרייסיג טעג. מיר פערמאָגען אַפילו פאַראיינען, ליטעראַרישע געזעלשאַפטען, וואָס זייער אויפגאַבע דאַרף זיין צו שיצען דאָס רעכט פון גייסטיגען אַרבייטער. ליידער זעהט מען אָבער ניט, עס זאָל אויף דעם געביט עפּעס געטון ווערען. מיט וואָס די פאַראיינען פערנעמען זיך, ווייסען מיר ניט, אָבער זייער חוב בנוגע דעם שוץ פון גייסטיגען אייגענטום דערפיהלען זיי ניט. אפשר וועט דער איצטיגער וכוח וואָס פיהרט זיך ביי לייטען איבער די דויער פון רעכט אויף גייסטיגען אייגענטום, געפינען אַן אָפּקלאַנג אויך ביי אונז?

און אפשר האַלטען מיר, אַז ביי אונז איז איבערהויפּט קיין גייסטיגער פערמעגען ניטאָ און דערפאַר פערשפּאָרט מען איהם צו שיצען? —

הענרי פאָרד / דער אינדוסטרי-געניוס פון אונזער צייט ---

מיט צוואַנציג יאָהר צוריק, ערב ניי יאָהר איז הענרי פאָרד געזעסען מיט זיין פרוי און געצעהלט זיין פערמעגען.

— „ס'געהט ניט", האָט פאָרד טרויעריג געזאָגט דער פרוי — „אויף קיין אינדיק אויף יום-טוב וועט ניט לאַנגען".

— „גו איז וואָס-ושע, וועלען מיר זיך בעגעהען אָהן אַן אינדיק, אויף איבער-אַ-יאָהר וועלען אונזערע געשעפטען אפשר געהן בעסער" – האָט פאָרד'ן געענטפערט די פרוי.

איצט, מיט צוואַנציג יאָהר שפּעטער, ווערט פאָרד גערעכענט פאַר איינעם פון די רייכסטע מענשען אין דער וועלט מיט אַ פעסטער יעהרליכער הכנסה פון הונדערט מיליאָן דאָלאַר.

דער אוניווערזיטעט אין מישיגאַן, דער צענטער פון דער אינטעלעקטועלער אַרבייט פון דעם ראַיאָן וואו עס פליסט די קאַריערע - טעטיגקייט פון פאָרד'ן האָט איהם ניט לאַנג בעעהרט מיט'ן טיטול דאָקטאָר פון אינזשעניער-וויסענשאַפט און פאָרד איז איצט אויך אַ גליקליכער בעזיצער פון אַן אַקאַדעמישען מאַנטעל, אַ היטעל און פון אַ פּאַראַד פערגאַמענט.

ווען מען קוקט זיך צו נעהענטער צו פאָרד'ס טעטיגקייט רופט אַרויס אַ פערוואונדערונג די ברייטקייט פון זיין פערנעהמען. פאָרד איז ניט נאָר דער פּראָדוצירער פון מיליאָנען אויטאָמאָבילען. ער שטעהט אָן דער שפּיץ פון דער אַלוועלטליכער אויסאַרבייטונג פון גאַזאָלין-מאָטאָרען, וועלכע זענען אין די לעצטע צוואַנציג יאָהר אויסגעאַרבייט געוואָרען אין דער צאָהל פון 26 מיליאָן שטיק.

פאָרד איז דער בעדייטענדסטער אייזענבאַהן-בעזיצער, וועלכער האָט אָנגעווענדט אויף די באַהן-ליניעס, וועלכע געהערען צו איהם, דאָס לעצטע וואָרט פון טעכניק.

ער איז איינער פון די גרעסטע שיפען-בעזיצער אויף די גרויסע אָזערעס און אויפ'ן אָקעאַן, און אויף זיינע אייגענע שיפען ווערען איהם טראַנספּאָרטירט די נויטיגע אויסאַרבייטונגס מאַטעריאַלען, אויך ווערען אויף די שיפען אַרויסגעפיהרט זיינע אויסאַרבייטונגען קיין אייראָפּע און אין אַנדערע וועלט-טיילען.

מיט אַ יאָהר צוריק האָט ער אָפּגעקויפט ביי דער רעגירונג די פערבליבענע נאָך דער מלחמה טראַנספּאָרט דאַמפפערס, האָט זיי אויסרעמאָנטירט און צוגעפּאַסט צום אַ בעפּיהרען אויף יעדער זייט אָקעאַן זיינע אויסאַרבייטונגען און האָט דערמיט בעדייטענד פערקלענערט די פראַכט-קאָסטען.

אויף דעם געביט פון קאָמערציעלער אַוויאַציע איז ער איינער פון די אָנגעזעהענסטע פּיאָנערען. ער אַרבייט אויס אַ נייעם טיפּ אַעראָפּלאַנען, און זוכט אַ וועג צו פערבילליגערען און צופּאַסען די אַוויאַציע צו פּאַסאַזשיר און האַנדעלס צוועקען.

אויף אַ פייערליכע פּאַנאַמע לכבוד זיין 63 יעהריגען יובילעי, האָט פאָרד ערקלעהרט, אַז ער האָט אויסגעפּערפעקט אַ מוסטער - מאָנאָפּלאַן, וועלכער האָלט די ברייט 22 פוס. די לענג 15 פוס און ווערט בעדינט מיט אַ מאָטאָר פון 25 פערד קראַפט און וועגט 350 פונט, די פליגעל מאַכען כמעט ניט אָן קיין רויש און ער פליהט מיט אַ שנעלקייט פון 90 מייל. פאָרד וויל דערפיהרען דערצו, אַז אַ פּאַסאַזשיר-מאָנאָפּלאַן זאָל קאָסטען ביז 500 דאָלאַר. די דאָזיגע גרעסטע דערגרייכונג פון דער געגענוואַרטיגער טעכניק שטעלט פאָרד'ן אויף איין שטופע מיט עדיסאָנ'ען און זאָגט צו אַזעלכע ענדערונגען אין סאָציאַלען לעבען פון דער מענשהייט, וועלכע מען קען נאָך איצט ניט פאָראויסזעהען און אַרומנעהמען.

פאָרד איז דער אינהאַבער פון די קויהלען-גרובענס פון מערב - ווירגיניע און פון קענטוקי און דאַרף פאַר זיינע וואַרשטאַטען, שיפען און אייזענבאַהנען ניט קויפען קיין פרעמדע קויהלען.

אין צפון-מישיגאַן האָט פאָרד מאַרגאַנץ- און אייזען-גרובען. זיינע אייזען- און גוס-אייזען- אויסאַרבייטונגען זענען מוסטערהאַפט.

אין וואַלד-אויסאַרבייטונגען איז פאָרד נאָך אַ פּיאָנער, אָבער ער בענוצט שוין נייע מעטאָדען צו שניידען און פיילען האָלץ.

אין גלאָז-אינדוסטריע פערנעהמט פאָרד דאָס צווייטע אָרט אין די פאַראייניגטע שטאַטען. ער פערמאָגט אייגענע פלאַקס-פעלדער, וועלכע בעדינגען 25 פּראָצענט פון זיינע אונטערנעהמונגען.

ער האָט אייגענע פאַבריקען וואו מען אַרבייט אויס וואָל - סחורות צו זיינע אויטאָס; עלעקטרישע דראָטען פאַר זיינע מאָטאָרען אַרבייט מען אויס אין אייגענע וואַרשטאַטען און די אויסאַרבייטונגען זענען צוגעפּיהרט ביז צו אַ פאָלקאָמענקייט.

זיין עקספּערימענטאַלע לאַבאָראַטאָריע איז איינע פון די בעסטע אין דער וועלט.

ער אַרבייט אויס דעם בעסטען קאָקס פון די קויהלען, דעם בעסטען בענזאָל פאַר די מאָטאָרען און אַ חוץ אַלעם האָט ער אַ ספּעציעלע זייגער - פאַבריק, וואו מען אַרבייט אויס טאַשען- און וואַנד-זייגערס. ער האָט ניט פערוואָרפען דאָס פאַך. אין וועלכען ער האָט אָנגעהויבען אַרבייטען אין זיינע יונגע יאָהרען און ביי וועלכען ער פלעגט פערדינען צי צוויי און צוויי מיט אַ האַלבען דאָלאַר אַ וואָך

ער אינטערעסירט זיך מיט קינאָמאַטאָגראַפיע און האָט צו דעם צוועק אָרגאַניזירט אַ ספּעציעלע לאַבאָראַטאָריע.

און דער ביזנעס-מאַן פאָרד געפינט נאָך פון זיין 17 שעה'גען אַרבייטס-טאָג אָפּצוטיילען אַ ביסעל צייט פאַר סענטימענטען. ער איז אַ גרויסער קענער און ליבהאָבער פון פויגעל. אין דער בעגלייטונג פון דעם נאַטוראַליסט ביורוג איז ער אַרומגעפאָהרען די שטאַטען און געזוכט זעלטענע מינים פון פויגעל; ער איז איצט דער גליקליכער אייגענטימער פון אַ גאַנץ פויגעל - שטעטעל, וועלכעס געפינט זיך נעבען זיין רעזידענץ.

אַ ליבהאָבער פון פערשידענע זעלטענע געוויקסען פערמאָגט פאָרד איצט אַ גרויסען אַרבאָר סטרום, אין וועלכען עס געפינט זיך מעהר ווי 25 טויזענד בלויז רויזען - פלאַנצען אַ חוץ אַנדערע.

ער איז איינער פון די גרעסטע פאַרמערס אין מישיגאַן. אַנ'ערך 10 טויזענד אַקער ערד ווערט בעאַרבייט דורך זיינע מענשען און מיט מאַשינען צוליב מוסטער-פּראָדוקציע.

ער האָט אָרגאַניזירט אַ גאַנצע רייהע האַנדעלס- און אינזשעניריע-שולען פאַר

(ענדע ווה 9-טע זייט)

(ענדע ווה 9-טע זייט)

א שטעטעל אהן חתנים

פון דער סעריע „בילדער און טיפען פון די קרעסען"

ספעציעל פאר'ן „נייעם פאלקסבלאט".

פון נ. קופער

אין שטעטעלע קורעניץ איז א יאריד, א מארק-טאג. קוים איך קאן דורכ-פאהרען מיט מיין פערד און וועגעלע. פון אלע זייטען שטעהען פויערים, ווייס-רוסישע פויערים אין לאפטיעס אויף די פיס, אין לייווענטענע הויזען, און האנדלען מיט די יודען און יודענעס פון שטעטעלע.

יודען דרעהען זיך ארום די פוהרען, טאפען מיט די הענד, קייען שטיקלעך שטרוי, דינגען זיך, פאטשען די גוים אין די הענד אריין; ווייבער שמעקען מיט די נעזער פוטער, בלאזען היהנער אין די הינטערלעך, צי זיי זענען פעט, און פערקרימען זיך... יודען און שטי-וועל מיט מגושם'דיגע געזיכטער און הארטע בערד, זעהט אויס קבצים, שטע-הען ארום פויערישע בהמות, טאפען זיי ביי די אייטער און שרייען.

קליינע בהמה לעך זענען די ליטווי-שע. זעלטען ווען מען זעהט אן אנשטענ-דיגע קוה. דאס רוב קיה זענען קליין, דאר, זעהען אויס ווי די קעלבער.

— וואס קויפט איהר? — פרעגט מען מיך פון אלע זייטען.

— גארנישט.

— וואס פערקויפט איהר?

— גארנישט.

— וואס מעקלערט איהר?

— גארנישט.

— וואס ווילט איהר זיך לאזען מעקלערן?

— גארנישט.

— וואס הייסט דאס גארנישט?

— גארנישט!

— גאר-גארנישט-ניט?

— גארנישט!

— וואסזשע זיים איהר געקומען?

— אזוי זיך. אנקוקען קורעניץ!

— נישטא וואס צו זעהען! — זאגען מיר עטליכע יודען און מאכען אוועק מיט די הענד. — זיי גלויבען מיר נישט, אז איך האנדעל נישט מיט קיין שום זאך. זיי זענען איבערציינגט, אז דאס נאר איך זיי אפ, אז איך האב צו פער-קויפען גאט ווייסט וואס, נאר איך וויל נישט אויסזאגען, און זיי קוקען מיר נאך מיט נישט-ציפרידענע אויגען.

אין קורעניץ, ווי אין אלע איבערי-גע יודישע שטעדט און שטעדטלעך אין דער ליטע, איז א גאסס צער, א רחמנות אויף די מיידלעך. עס שניידט ביים הארץ.

נישטא קיין בחור! — קיין ברעקעל בחור נישטא!

מיינער א בעקאנטער בחור פון א שכנות'דיגען דארף, א געבוירענער א מינסקער, וואס רעדט רוסיש ווי א „פאניע". בעקענט זיך מיט די מייד-לעך פון שטאדט, גאנץ וואוילע מייד-לעך, טייל גאר שעהנע, אנדערע ווינ-ציגער, וואוילע מיידלעך. נישט קיין נארישע מיידלעך — נאר וואס קומט ארויס, אז מען ווערט משוגע פון לאנג-וויילינקייט.

— גיט אונז א בחור! — זאגט מיר א מיידעל מיט ענערגישע געזיכטע צונויפגעוואקסענע שווארצע ברעמען.

— וואס עפעס געבען? — זאג איך — א בחור גיט מען נישט, נאר מ'נעהמט זיך אליין, ביי היינטיגע צייטען.

— אבער וואו נעהמט מען איהם? — פרעגען די מיידלעך,— אוואו?

— נו, און אייער שטעטעל האט שוין גאר קיין בחורים נישט?

— ניין, נישטא!

— וואס איז? — עס ווערען גאר נישט געבוירען ביי אייך קיין יונגלעך?

— יא, נאר זיי פערשווינדען!

— ווי אזוי?

— מען לויפט. א סך זענען אוועק קיין ארץ-ישראל, אנדערע זענען אוועק קיין ארגענטינע, און אפילו די, וואס זענען געבליבען, זענען חלוצים. ווילען אוועק קיין ארץ-ישראל און ווילען זיך נישט פערהייראטען א קאפ מיט חתונה האבען.

א סאדנע זאך אין די קליינע שטעט-לעך אין ליטע. יונגלעך פערלאזען די עלטערן, די שטובען, און מען לויפט קיין ארץ-ישראל.

מילא, וואלט דאס נאך נישט אויס-געמאכט. זאלען יונגעלייט פאהרען! אלץ בעסער, ווי צו זיצען אין די שטעטלעך ביי טאטע-מאמע און אומגעהן ליידיג.

אבער פאהרען פאהרען נישט קיין סך. מען קען נישט. שווער צו בעקומען אנ'ערלויבעניש פון ארץ-ישראל. נישט אלע האבען אויף הוצאות. פון ארץ ישראל קומען א סך צוריק, און קיין נייע חלוצים הייסען די ציוניסטישע ביוראס אליין נישט פאהרען.

גאָ־ לעבען לעבט מען ווי אויף א וואקזאל. דער גוף איז אין שטעטעל און די נשמה איז אין ארץ - ישראל. דרעהען זיך ארום גאנצע שטעטלעך מיט יונגעלייט, זיי עסען, טרינקען, קליידען זיך, גאהען דינען אין פוילישען מיליטער, ארבייטען, האנדלען, נאר לע-בען לעבט מען נישט דא, וואו מען װאוינט, נאר דארט, אין ארץ - ישראל, וואוהין מען שטרעבט. מען לייענט יע-דעס ווארט פון דער איינציגער העב-רעאישער צייטונג, וואס קומט אן פון תל-אביב אין שטעטעל, מען אינטערע-סירט זיך מיט יעדער דונאם ערד פון ארץ ישראל, מיט יעדער נייעם אייזעל, וואס א יוד קויפט אפ ביי אנ'אראבער, מיט יעדער איי, וואס א פאלעסטינישע הוהן לייגט.

— וואס טוט איהר? — פרעג איך א גאנצע רייהע יונגעלייט.

— מיר זענען חלוצים, — ענטפע-רען זיי.

— גאנץ פיין! — אבער וואס טוט איהר?

— מיר האבען דאך שוין אייך גע-זאגט, מיר זענען חלוצים!..

א נייע פראפעסיע. אנשטאט צו זא-גען א „שוסטער", א „שניידער", א „סוחר", זאגט מען א „חלוץ".

מען געהט אוס איבער די הייזער זאמלען גראשענס פון די פושקעס, מען זאגט זיך „שאלום" און מען איז א „חלוץ"..

זייענדיג אזוי א „חלוץ", טוט מען דאך טון אלע ארבייט פון א לעבעדי-גען מענש. געהט טאקע א בחור איבערן מארק און קויפט אויף תבואה; א צווי-טער שטעהט ביים טאטען אין קראם און וועגט אפ א גוי א זעקעל האבער; א דריטער געהט דינען אין דער ארמעי אויף צוויי יאהר; א פערטער ארבייט אין וואלד קויפט האלץ, אבער דאס איז אלץ גארנישט. דאס איז דערוויי-, ווייל אנדערש קאן מען נישט — אבער אויסער דעם אלעמען איז מען א „חלוץ", איז מען מיט לייב און לעבען דארט, אין פאלעסטינע.

זיי לעבען, די יונגעלייט, אין די ליטווישע קליינע שטעטלעך, ווי די א מאליגע פרומע יודען, וואס האבען גע-שטעקט מיט לייב און לעבען אין די ספרים. זיי האבען געהאנדעלט, גע-וואנדעלט, נאר דאס אלץ איז געווען אנ'אפקומעניש — דער עיקר איז געווען די תורה איצט לעבען אויף אזוי די יונגעלייט אין די שטעטלעך. דאס לאנד, דאס שטעטעל, די מענשע, די פרנסה, אלץ מיט וואס מען לעבט און מען אר-בייט איז צייטווייליג, א מוז-זאך, אויף יוצא צו זיין. אבער דאס רעכטע און געדיכטע איז דארט, אין ארץ-ישראל און עס איז באמת א שרעק צוצוזעהען ווי אזוי די יוגענד דרעהט זיך ארום אין די שטעטלעך, ווי אויף א עולם התהו.

אס קלאגט זיך פאר מיר א יונגער-מאן אויף זיינע קאלעגען: זיי האבען אפגעמאכט צווישען זיך, די חלוצים פון שטעטעל קורעניץ זיי זאלען אר-בייטען פיזישע ארבייט — ארבייטען אין וואלד. זיי האבען געארבייט, אבער נישט געארבייט אזוי שווער. ווי מען דארף, און איצט האבען זיי גאר פער-לאזען די וועלדער, און וועלכע זיי האבען געארבייט.

— מסתמא האבען זיי בעסערע גע-שעפטען ווי ארבייטען אין וואלד, — זאג איך.

— אודאי — זאגט דער יונגערמאן,— זיי העלפען די עלטערן אין די גע-שעפטען. — אבער דאס איז נישט קיין יושר...

— פארוואס? — פערשטעה איך נישט.

— ווייל א חלוץ דארף ארבייטען.

— אפילו ווען ער האט לייכטע אר-בייט, דארף ער אויך ארבייטען שווער?

— יא.

— צוליב וואס?

— ער איז דאך א חלוץ! ער מוז זיך צוגעוועהנען צו שווערער ארבייט אין ארץ-ישראל.

— האט ער דאך צייט צו ווארטען מיט דער שווערער ארבייט, ווען ער וועט מוזען; ווע די גוים וועט איהם ברענגען דערצו!

— ניין. א חלוץ מוז שוין שווער ארבייטען...

און די מיידלעך קלאגען זיך טאקע נישטא קיין בחורים, פארהאן חלוצים בלויז...

א גאנצען וועג, פאהרענדיג א צעהנ דליג ק לאמטער, האב איך נישט גע-קאנט איבערצייגען א שעהנער יונגער פריילין פון א פערמעגליכער בא"עבא טישער הויז, אז זי זאל איצט נישט פאהרען קיין ארץ-ישראל.

— ס'איז איצט דארט שלעכט, פריילין.

— וואס געהט עס מיך אן? איך וועל ארבייטען..

— אבער איהר וועט דאך נישט האבען ביי וואס.

— כ'וועל זיך שוין געפונען. גרויס מיט זאלץ וועל איך עסען...

אלע יונגעלייט זענען „חלוצים"

— שטעלט זיך פאר, פריילין, אז דארטען וועט איהר אפשר מוזען זיין א דינסט ביי א רייכען יודען. א סך אינטעליגענטע מיידלעך האבען געמוזט געהן פאר דינסטען. איז עס דען אזוי נויטיג פאר פאלעסטינע, אז א באלעבא-טישע פערמעגליכע מיידעל פון א ליט-ווישע שטעטעלע זאל ווערען א דינסט-מיידעל ביי א יוד א ספעקולאנט אין ארץ ישראל?..

— אלץ איינס..

מיט עטליכע צעהנדליג יאהר צוריק, דערצעהלט מען, ווען דער „חבת ציון" האט זיך אנגעהויבען, איז אמאל איז א יוד א סוחר, וואס האט זיך אנגעלייגט מיט א סך ציוניסטישע ארטיקלען, גע-קומען צולויפען העברעאיש-העברעאיש צום העברעאישען שרייבער ליליענבלום, אז ער געהט פערקויפען האב און גוטס און אוועק קיין ארץ ישראל.

ליליענבלום האט געפרעגט ביים צוהיצטען סוחר:

— וואס וועט אוא יוד ווי איהר טון אין ארץ ישראל?

— ס'הייסט? — האט זיך דער יוד געקאכט, — איך וועל אלץ טון...

— יאך, וואס אזוינס?

— איך... איך וועל אקערען ערד מיט דער נאז!.. — האט דער יוד גע-קומפערט

ליליענבלום האט דעם יוד אפגעמאס-טען פון קאפ ביז די פיס און געפרעגט קאלט:

— ווייפיל, ר' יוד, קאנט איהר דאס אויסארבייטען ערד מיט דער נאז?

פונקט אזוי קומט איצט אויס צו רעדען מיט די יונגעלייט אין די ליט-ווישע שטעטלעך.

מען לויפט, מען זיצט אפ וואכען אין די פאלעסטינע ביוראס אין ווארשא. מען פערלאזט אלץ.

און די מיידלעך קלאגען זיך:

— גיט א חתן! — מיר האבען נד, דירות, אויסשטייער, מען קען לעבען, נאר א בחור גיט..

ביים סוּ-ער פון שטעטעל, וואו עס איז אויפגעשריבען די צאהל איינוואוי-נער פון שטעטעל, איז אנגעשריבען מיט העכער 200 פרויען מעהר ווי מענער,— אז דאס איז אין א קליין שטעטעלע.

—••—

א בייזער שפאס

(ערצעהלונג)

פון תלוש

בּוּ צעהן יאהר איז דער יונגעל גע בליבען א קיילעכדיגער יתום. פיזהער איז פון א קימפעט געשטארבען זיין מוטער און דערנאך איז אין שטאט אנגעלאפען די כאלערע און צוגענומען זיין פאטער. אנ'ארימע פרוי, אנ'אלמנה, האט איהם גענומען צו זיך נאר די פרוי פלעגט ארומטראגען געבעקס איבער די הייזער און אויפ'ן יונגעל האט קיינער נישט אויפגעפאסט. ער איז גע ווען דאר און קליין, דאס פנים'ל בלאס און די אויגען טרויעריגע און מידע. זיינע חברים פלעגען איהם אפט שלא-גען פאר נישט פאלגען זיי און אפטין איבער איהם אלערליי בייזע שפיצלעך. ער פלעגט אלץ איבערטראגען מיט מוט און נאר אין די נעכט האבען שווערע, מאדנע קאשמארען און ווייגען פון שלאף.

איינמאל האבען איהם די יונגלעך פון גאס אנגערעדט, ער זאל מיט זיי געהן רייסען קארשען ביים דעם גוי סטעפאן, וואס האט געהאט א גרויסען גארטען ארום זיין הויז. חברה האט זיך אונטערגעגב'עט צום הויכען פארקען און א הם געהייסען דעם ערשטען ארויפ-דראפען זיך צום בוים. אין א מינוט ארום האט ער דערהערט א קוויטשעריי און די יונגלעך זענען זיך צעלאפען אין אלע זייטען. און ער איז אריינגעפאלען צו דעם גוי אין די הענד און איז דערנאך אפגעלעגען דריי וואכען קראנק. נאך דעם האט איהם די פרוי ארויסגע-טריבען. ער איז געווארען היימלאז פון איין מאל, אין א רעגענדיגען אסיגן-אווענד, האט איהם א ראזירער געפונען שלאפענדיג אונטער א פארקען, איהם אויפגעוועקט און אוועקגעפיהרט צו זיך.

— וועסט ווערען ביי מיר א מע:ש, האט ער געזאגט און איהם געגעבען עסען.

די רעזירע האט זיך געפונען אויפ'ן ראג פון א גרויסער טומעלדיגער גאס אין א האלב-פונקעלען געסעל וואו עס זענען געווען די בילינע עפענטליכע הייזער, מיט זייערע רופענדע רויטע און בלויע פאנארען ביי די טירען.

גאנצע טעג איז דער יונגעל, אנגעט-פון אין א ווייסען פארטוך, געשטאנען אויף די פיס און געהאלפען דעם בא לעבאס, וועלכער האט אלע ווילע גע שריען:

— דערלאנג די זייף!

נאר דא פלעגט איהם קיינער נישט שלאגען און ער איז געווען צופרידען. אין די אווענדען, ווען די רעזירע האט זיך געשלאסען און דער באלעבאס מיט זיינע חברים פלעגען זיך זעצען שפילען אין קארטען, פלעגט דער יונגעל מיט אומגעדולד ווארטען, מען זאל איהם שיקען נאך בראנפען, אדער אין קראם נאך פערבייסענס.

עס האט איהם געצויגען צו דעם שטילען געסעלע, וואו אויף די טירען האבען געברענט געהיימניספולע רויט-בלויע פייערלעך. און פון וואנען עס פלעגען זיך אפט הערען פרעהליכע, אויסגעלאסענע אויסגעשרייען פון פרוי-ען, וועלכע ער האט א סך מאל געזעהן ביים טאג, זיצענדיג אויף די טרעפלעך, אין זייערע קורצע קליידלעך, מיט בלא סע מידע פנים'ער.

און דערהויפט האט איהם אהין גע צויגען פון דעמאלסט אן, ווען איינע פון די פרויען, דערזעהענדיג איהם, האט איהם צ גערופען, געפרעגט, ווי איז זיין נאמען, גענומען אויף די הענד און ווי א קינד איהם צוגעדריקט צו איהר פולער ווארימער ברוסט. זי האט איהם געוועגט אויף א הרע קני און אלץ ווידערהאלט: וואס פאר שעהן, ליב יונגעלע ער איז. די איבריגע מייד-לעך האבען זיך געקיצעלט און געלאכט און פון פושה האט ער זיך מיטאמאל ארויסגעריסען פון איהרע הענד און איז אנטלאפען: אבער פון דעמאלסט אן האט איהם אלץ געצויגען אהין.

אין קארטען האט מען אין דער רע-זורע געשפילט כמעט אלע אווענד. דער ראזירער האט שוין געהאט זיין אייגענע חבורה, וואס פלעגט אפט פער-נארען שלעכטע שפילער, צונעמען ביי זיי דאס געלט, פערפיהרען א מחלוקת'ל און דערנאך אנשלאגען און ארויסווארפען אויף דער גאס.

פון דעם באלעבאס' חברים האט דער יונגעל ליב געהאט א הויכען בחור און א סטודענטישער „טוזשורקע", וועל-כער פלעגט טרויעריג שפילען אויף א ביינגער פייפעלע און זיצען שעה'ן לאנג פערטראכט און שווייגען. די ווייבע, שטילע טענער פלעגען אנפילען די פערראויכערטע לופט פון רעזורע מיט אומזעהבאהרע ווייסע מלאכים'לעך, וואס זינגען צו גאט און טראגען זיך איבער דער וועלט, ווי אנזאגער פון גליק און פרייד. דער יונגעל פלעגט דאן זיין מאדנע צעטראגען און פער'חלומ'ט, און דעם באלעבאס' קול פלעגט זיך הע-רען בייזער און העכער:

— דערלאנג די זייף!

איינמאל האט די חברה געבראכט צופיהרען דריי יונגעלייטלעך, וועלכע האבען געבעטען, מען זאל ברענגען א סך משקה, בערהמעטדיג זיך, אז זיי קענען טרינקען. דערנאך האבען זיי זיך אוועקגעזעצט מעשה געניטע שפילער, צו שפילען אין קארטען. דער יונגעל איז אכל כע מאל געלאפען נאך בראנ-פען און פערבייסענס. שפעטער זענען בעקומען נאך צוויי גימנאזיסטען, און אין פערלויף פון א פאר שעה האט מען ביי די געסט צוגענומען כמעט דאס גאנצע געלד. דערנאך האט מען געטרונ-קען. דער בחור אין דער סטודענטישער „טוזשורקע" האט געשפילט אויף זיין פייפעלע. די גימנאזיסטען האבען זיך שנעל אנגעשיכור'ט און געוויינט און ענדליך האט איינער פון די יונגעלייט-לעך בעמערקט דעם יונגעל און אויס-געריפען:

— חברה, לאמיר אנ'שיכור'ן דעם יאס!

אלעמען איז דאס געפעלען געווארען און איינער האט איהם אונטערגעטראגען א גלעזעל בראנפען. דער יונגעל האט נישט געוואלט, זיך געשטעהרט, נאר מען האט איהם מיט געוואלד אריינגע-

ליבע, האס און מאראל / פסיכאלאגישע בעמערקונגען*)

פון ב. צ. גאלדבערג

דער ערשטער אויסדרוק פון ליבע איז צו דעם, וואס שטעהט אם נאהנסטען צום קינד, די מוטער, די אם. דער פאטער קומט דאס רוב אריין אין מיטען צווישען מאמע און קינד — ער איז אייגענטליך דעם קינד'ס קאנקורענט אין זיין ערשטער ליבע. ווארים ווען דער טאטע איז נישטא, איז דער מוטער'ס גאנצע אויפמערקזאמקייט צום קינד, נאר איהר צערטליכקייט איז צו איהם. אז דער טאטע איז דא, טיילט די מוטער איהר אויפמערקזאמקייט צווישען קינד און פאטער. דער פאטער הערשט איבער'ן קינד, ער וויל איהם קאנטראלירען, זיין הערשאפט איז אויך איבער דער מוטער. פון איין זייט איז דא א שנאה צום פאטער פון דער אנדער זייט א בעוואונדערונג פאר זיין גרויס — יעדען קינד דוכט זיך, אז זיין פאטער איז מי יודע ווי גרויס — פאר זיין חכמה, פאר זיין מאכט. שפעטער, ווייסט דאס קינד, אז דעם טאטען מוז מען ליב האבען אויך. דא איז שוין דא א „דריי עק". דער ערשטער „אייביגער דריי-עק", און די פיגור ווערט קאמפליצירט פון אנדערע ליניעס, אנדערע פערזאנען — שוועסטער, ברידער, קרובים, פריינד, חברים. ווערט דאס קינד עלטער, קומט ער אן אין דער יוגענד צייט, דארף דאס קינד זיך „אנטוויינען" פון מוטער'ס ליבע, ווי מיט יאהרען צוריק האט ער זיך אנטוויינט פון זיין מוטער'ס מילך. עס הויבט זיך אן דער על כן יעזוב איש את אביו ואמו ודבק באשתו — דער פראצעס פון אפרייסען זיך פון די עלטערן און ווערען זעלבסטשטענדיג — א פראצעס, וואס איז אפט זעהר פיינליך און נישט זעלטען ברענגט ער מיט זיך קאטאסטראפען פאר דער הארמאנישער ענטוויקלונג פון א מענשען'ס פערזענליכקייט און פאר זיין קינפטיגען גליק.

אט פון די דאזיגע בעציהונגען און פון די ערשטע ליבע-ערפאהרונגען אין לעבען וואקסען ארויס די אומנארמאליטעטען אין געשלעכט ביים מענשען. דעם מענשען'ס ליבע איז ווי א יונגער וואזאן, וואס וואקסט אין א גארטען שטוב, וואו די אומשטענדען און די האנד פון גערטנער לאזען וואקסען דעם וואזאן ווי זיי ווילען און קענען. און דער מוסר השכל פון דעם פאר דער ליבע און איהר נארמאלער ערשיינונג איז, וואס די ליבע, ווירקענדיג אין מענשען'ס לעבען פון דער פריהער קינדהייט, שפילט א ראלע צום גרויסען טייל אהן א מענשען'ס וויסען. זי לויערט אין זיין אונטערבעוואוסטזיין און האלט די לייצעס פון זיין וואגען. א מיידעל קען זיך נישט דערקלויבען קיין חתן; וועלכער בחור עס זאל זיך איהר נישט ערקלערען אין ליבע געפעלט איהר נישט, הגם זי אליין האט איהם דוכט זיך יא ליב. איהר ערשטער געליבטער אין איהר מחשבה, צי עס איז געוועזען דער פאטער, אן עלטערער ברודער, אן אנקעל, אימיצער, וואס איז אין איהר פאנטאזיע געוועזען דער א דעאל אין איהר אפגאט — ער דערלאזט נישט. זי האט איהם שוין פערגעסען דער געדאנק איז פערגעסען געווארען, אבער דאס געפיהל איז פערבליבען. און ווען א בחור קומט און בעט איהר חתונה האבען מיט איהם — קומט ארויף דאס געפיהל; ער איז מיר נישט ווערט, ער קומט נישט צו די קנעכעלעך פון דעם אמת'ן געליבטען מיינעם. און ווען דאס מיידעל וועט מיט אזא בחור אפילו יא חתונה האבען, וועט זי אין ליבע מיט איהם גליקליך נישט זיין, ווארים אין די סאמע אינטימסטע מאמענטען, וועט זי אלץ דערפיהלען דעם צוים פון די לייצעס אין די ציין — איהר צו שטארקע קינדערישע ליבע, וואס האט אזוי שארף זיך איינגעביסען אין איהר נשמה.

א בחור איז בכלל אן איידעלער, אינטעליגענטער מענש. ער האט א חוש פאר עסטעטיק. ער פערמאגט א צארטע נשמה. און דאך אין דער ליבע איז ער וואולגאר, גראב, שמוציג. ער ווייס דאס ער אליין ליידט דערפון. ער וואלט אפגעגעבען אלע זיינע ליבע פערהעלטנישען פאר איין נאאיווער, פאעטישער ליבע-איבערלעבניש. אבער דאס קען ער נישט. ער ווייסט נישט פארוואס. און אז איהר וועט גראבען אין זיין פערגעסענער קינדהייט, וועט איהר געפינען א ערפאהרונג, איינע פון די ערשטע ערפאהרונגען מיט ליבע — נישט נאר אין זיין אייגען לעבען, עס קען זיין נאר בעטראכט אלס ליבע-לעבען פון אנדערע — וואס האט די גאנצע ליבע זיינע אפגעשלעפט אין בלאטע אריין. ליבע האט זיך ביי איהם פערבונדען, אסאציאירט מיט דעם העסליכען און ברוטאלען, וואס ער האט איבערגעלעבט. די ערשטע געליבטע שאפט דעם געליבטען. דער מענש קען זי פערגעסען. ער קען האבען נאך איהר הונדערט אנדערע, אבער דער גרונד-טאן אין זיינע ליבע-פערהעלטנישען, זיין בעציהונג און זיינע אינערליכע איבערלעבנישען וועלען זיין ארויס-בעשטימט פון זיין ערשטער געליבטער.

און ווייל די געזעלשאפט האט אזא צוואנג ארויפגעלעגט אויף דעם געפיהל פון ליבע, ווייל עס איז דא א ווידערשפרוך פון דעם, וואס דער מענש גארט אין ליבע און ווי ער קען זיין ליבע אויסלעבען, האבען מיר א קאנפליקט צווישען דעם געפיהל פון ליבע און דעם געפיהל פון מאראל. עס איז א קאנפליקט, וואס איינס בעקעמפט דאס צווייטע, און דאס געפיהל פון מאראל, אריינגעברענגט אין מענשען אין זיינע פריהסטע יאהרען, צוזאמען מיט דעם שווערען דרוק פון דער געזעלשאפט, אונטערדריקט אפט דאס געפיהל פון ליבע. ווערט די ליבע א „מאראנא", לפנים וועגען איז זי אונטערדריקט, בעהאלטענערהייט ווירקט זי אויפ'ן מענש, גנב'עט זיך ארויס אין זיינע חלומות ביינאכט, אין זיין רייכונג, אין זיין קונסט, אין זיין אנגאנג מיט מענשען.

דעריבער „חלום'ט זיך דער גאנץ פראסט" און אין חלום רעאליזירען מיר אלץ, וואס מיר קאנען אויף דער וואר נישט דערגרייכען. און כדי אפילו דער חלום זאל זיין אין איינקלאנג מיט דעם. וואס „גוטע און פרומע לייט הייסען", ווערט דער חלום סימבאליזירט און פערשטעלט, כדי אי דער וואלף זאל זיין זאט אי די ציג זאל זיין גאנץ. און די דאמע, וואס קעמפט ביטער אין זיך מיט אומריינע מחשבות'ן, וועט אין אלץ חושד זיין אומריינקייט און זי וועט ווערען א גאס'ס סטראפטשע און מאראל-אויפפאסערין, מחמת זי נעמט איהר אייגענע זינדליכקייט און זעצט עס איבער אין אנדערען. נישט! זי איז אומריין, א, ניין, יענער, יענע; אדרבה זי אליין איז די אפאסטאלין פון ריינקייט. און די וועמען גאט פערהיט פון א ליבע לעבען וועט זיך אויסקלייבען איינעם פון די צוויי וועגען: אדער זי וועט מאכען פון דער נויט א טוגענד און מיט דער גאנצער פערביסענקייט פון איהר אנטוישונג זיך זעצען אין קאמף געגען ליבע בכלל: אדער זי וועט געהן אויפ'ן פרום-קריסטליכען וועג און אויסדריקען איהר אומגענוצטע ליבע צום צווייטען געשלעכט, אין א ליבע צו יתומים, צו ארימע, צו נויט-בעדערפטיגע, צו קראנקע, אדער צום ליידענדען געקרייציגטען יעזוס. דער שטראם פון ליבע מוז דורכברעכען אויב נישט אויפ'ן דירעקטען וועג איז אויפ'ן אומדירעקטען, אין אלערליי פערדרעהטע פערווירונגען, און אז גאר שלעכט, גיסט עס זיך אויס אין האס, ווארים האסען פיינט האבען איז אויך א פארם פון ליבע. האסען הייסט זיין אויף זיך אין כעס און מיט געוואלד דערשטיקען אין זיך א גינסטיגע נישט-גלייכגילטיגקייט צו דעם וועמען מען האסט. יענעם פיינט האבען, הייסט זיך אפטון א צו להכעיס.

און מחמת מען קען אין אלץ, וואס א מענש טוט און טראכט, דערגראבען צו זיין פריהער קינדהייט, און ווייל מען קאן אלץ דערפיהרען צו א געשעהעניש אין דער ליבע-ערפאהרונג פון מענשען, קומען פסיכא-אנאליטיקער ווי פרויד און שטעלען ארויס דעם געפיהל פון ליבע, אין ברייטען זין ווי אנגעמערקט, אלס די הויפט קראפט אין לעבען. ווי מורא, ווי שמאלק, אזוי ווערט אויך די ליבע אנגעזעהן אלס דער איין איינציגער מאטיוו אין לעבען. אז ליבע שפילט א וויכטיגע ראלע אין דעם נשמה-לעבען פון מענשען לייקענט קיינער נישט. אז די דאזיגע ראלע איז אויך גרעסער ווי מען האט זיך אמאל פארגעשטעלט, גיבען אויך אלע צו און מען זשאלעוועט נישט פרויד'ן קרעדיט פאר דעם. אבער אז די ליבע, אפילו אין ברייטסטען זין פון ווארט, איז דער כל ולך אין גייסטיגען לעבען, דאס בעשטרייטען אפילו פסיכאאנאליטיקער אויך (יונג, אדלער), און צווישען די לעצטע וועלען זיך געפינען אויך אזוי-ע, וואס זענען בכלל נישט מאניסטיש אין גייזונג, זיי געהט נישט אין לעבען צו דערגראבען אלצדינג צו איין מאטיוו — א מין נייער „אחר" — זיי קאנען פערטראגען, אז עס זאלען זיין עטליכע מאטיוון, און די בכורה צווישען די מאטיוון וועלען זיי אפגעבען דעם אינסטינקטען-געשלעכט — די ליבע.

*) זעה „נייער פאלקסבלאט" נ. 241: „ליבע אלס מאטיוו אין לעבען".

Dr. med. I. WAJNBERG
Cegielniana 47 tel. 26-02
וענערלוכע קראנקהייטען. ספעצ. לונגען און הארץ קראנקהייטען געשטראהלונגען מיט קונסטליכע
בערג-זון
נעמט אן פון 3—5 נאכמיטאג.

הענרי פארד.

(ענדע פון 7-טע זייט)

יתומים און ארימער יוגענד און אין די שולען, וואו די קינדער לערנען זיך, פערדינען זיי גלייכצייטיג אויף זייער אויסהאלטונג.

פארד גיט ארויס אן אייגענע צייטונג, וועלכע האט א טיראש פון זעקסהונדערט טויזענד עקזעמפלארען.

אין דעם שטאט דעטרויט געפינט זיך א שפיטאל, וואס ווערט אויסגעהאלטען דורך פארד'ן. דאס שפיטאל אונטערשיידעט זיך דערמיט, וואס עס זענען אין איהם נישטא פאראן קיין אלגעמיינע צימערן-פאלאטעס, נאר איינצעלנע צימערן פאר יעדען קראנקען, און געבויט זענען די צימערן לויט דעם נייעסטען מוסטער פון שפיטאל-טעכניק, יעדער צימער מיט א בעזונדערער וואנע און טואלעט.

עס איז נאר-וואס פערענדיגט געווארען א ספעציעל הויז פאר די פעלדשערינס און שוועסטערינס אויפ'ן נאמען פון פארד'ס פרוי. פאר יעדער שוועסטער אדער פעלדשערין א בעזונדער צימער מיט א בעזונדערע אריינגאנג אין וואנע. א חוץ דעם אלעם געפינט זיך אין אזא צימער צו צוויי גוטע דיוואנעס און צוויי בילדער פון בעוואוסטע מאלער, א קאנאפע און א רוה שטול. פאר געסט, וועלכע קומען צו בעזוך צו די שוועסטערינס, איז פאר יעדע 20 שוועסטערינס איינגעארדענט א ספעציעלער זאל מיט בעזונדערע קוכען און עלעקטרישע אייז-קאסטענס, מ ספ-פערבערגערס און פערשידענע איינריכטונגען צו פערוויילונגען (ראדיא, גראמאפאן, פיאנינא א. אנד. מוזיקאלישע אינסטרומענטען). א חוץ דעם געפינט זיך ביים הויז א ספעציעלער גרויסער זאל פאר קאנצערטען, לעקציעס, קינא-פארשטעלונגען, טענץ, עס איז אויסגעגראבען א גרויסער באסיין מיט וואסער צו שווימען.

ביים שפיטאל זענען בעשעפטיגט 107 דאקטוירים, וועלכע האבען נישט קיין רעכט אנצונעהמען זייטיגע פאציענטען, און 790 פערשידענע בעדינער: בעטלעך פאר קראנקע זענען פאראן 647. דאס אויסהאלטען פון דעם שפיטאל קאסט אם צוויי מיט א האלבען מיליאן דאלאר יעהרליך.

פארד'ן פערלאזט נישט דער געדאנק אויסצובויען א מוסטער-שטעטעל און אצט ווערט אזא שטעטעל פערענדיגט נעבען זיינע מאטאר-ווארשטאטען אין דעטרויט.

א. א-ח.

גאסען דעם בראנפען אין מויל. ער האט זיך פערהוסט, עס האט א ביס געטון אין האלז, א ברען געטון אין הארצען, אבער אין עטליכע מינוט ארום איז געווארען ווארעם און גוט איבער'ן גאנצען קערפער און, עס האט זיך פערוואלט שפרינגען.

— גיט מיר נאך! — האט דאס יונגעל געבעטען. — איך קאן אויך טרינקען!

מען איהם דערלאנגט נאך א גלעזעל. ער האט אויסגעטרונקען ביי איהם האבען זיך די אויגען אנגעצונדען און ער האט גענומען שפרינגען און ארום לויפען איבער'ן צימער.

חברה האט געלאכט, און איינער פון די גימנאזיסטען האט פארגעשלאגען צו געהן צו מיידלעך.

— לאמיר אויך מיטנעמען דעם יאט

— האט אונטערגעכאפט א צווייטער,

— זאל ער לעבען א גוטען טאג.

— בראווא! בראווא! — האבען אלע גענומען אפלאדירען.

דער בחור אין דער סטודענטישער „מוזשורקע" האט זיך צעשפילט אויף זיין פייפעלע און די גאנצע חברה איז ארויס פון רעסטוראן און זיך אריינגעדרעהט אין דער שטילער געסעל, זיך לאזענדיג צו דער הייזעל פון דער „מומע פייגע" דער יונגעל איז געלאפען פאראויס. איהם האט זיך געדרעהט דער קאפ און ער האט געוואלט שרייען פון אויפרעגונג. און הינטער איהם האט געטומעלט די שיכור'ע חברה און אלע וויילע בעמערקט:

„דער יאט וואקסט א מאלאדיעץ! מאריסא ווייסט גאר נישט, וואס פאר א קאוואליער מיר פיהרען צו איהר"!

זיי זענען אריינגעקומען אין דער „מומע פייגע'ס" הויז. דארט איז שוין געווען לעבעדיג. עטליכע מיידלעך אין קורצע, ווייסע קליידלעך, מיט נאקעטע בוזימס זיך אנגעשמירטע פנים'ער האבען מיט בהמה'שע בעוועגונגען געטאנצט מיט א פאר סאלדאטען, און ביי אן אלטער פיאנא האט, שאקלענדיג זיך מיט'ן גאנצען גוף, געקלאפט מיט די פינגער איבער די קלאווישען עפעס א פליכטוואטער נפש אין אויגען גלעזער. און ארום איהם, בעמיהענדיג זיך צו שפילען עפעס עהנליכעס צו א טרויעריגען אלטען וואלס, האט פערגלאצט די אויגען דער פידלער. א דאר מענשעלע מיט דינע פיסלעך אנגעטון אין קעסטעלדיגע הויזען.

אנדערע מיידלעך זענען געזעסען אין שמועסען, און ווארטענדיג אויף געסט. האבען זיי געגענעצט און פויל זיך דורכגעשמועסט.

— מאריסא, גיב נאך א קיס, וואס פאר א „חתן" מיר האבען דיר געבראכט!

— האט אויסגעשריען דער בחור אין דער סטודענטישער „מוזשורקע" און אויפגעהויבען דעם יונגעל אויף די הענד.

מאריסא, א הויכע דיקע מיידעל, אין א דורכזיכטיגער העמ, דורך וועלכען עס האט זיך געזעהן איהר גאנצער פעטער קערפער, האט זיך פרעהליך צעלאכט און זיך א וואוף געטון צום יונגעל

— דאס איז דאך מיין אלטער געליבטער! — האט זי אויסגערופען און ארויסגעריסען דעם יונגעל פון בחור'ס הענד און גענומען איהם היים און שטארק קושען.

דער יונגעל איז פלוצלינג שטיל געווארען, האט דערפיהלט די ווארעמקייט פון איהר ווייכער ברוסט, זיך פערשעמט און א מאדנע אנגענעמע רעגונג איז דורכגעגאנגען אלע זיינע אדערען און מארוסא האט אלץ געהאלטען אין איין פרעגען:

„זאג, ליבסט מיך, טייערינקער? ליבסט מיך?

ער האט גארנישט געזאגט און נאר זיך געטוליעט צו איהר, ווי צו א מוטער, און געוואלט זי זאל איהם, אזוי האלטענדיג אויף די הענד, ארויסטראגען פון דעם טומלדיגען צימער און אוועקלייגען שלאפען אין א בעט. דער קאפ האט זיך איהם נאך אלץ געדרעהט פון די פאר גלעזלעך בראנפען, וואס ער האט אויסגעטרונקען, און איהם האט זיך געוואלט וויינען. נאר מאריסא האט איהם נישט געלאזט צורוה און געשלעפט טאנצען און צו'שט שפעט אין אווענד האט זי איהם אומבעמערקט פאר אלעמען אוועקגעטראגען אויבען, צו זיך אין איהר צימער און די חברה האט געשיכור'ט און געהוליעט. און ווען פארטאג זענען זיי ארויס פון הייזעל, האבען זיי זיך אנגעשטויסען אין געסעל אויף דעם יונגעל. מארוסא האט איהם אפגעהאלטען מעהר ווי א שעה און דערנאך געהייסען געהן א היים, ווייל פון אונטען האט די „מומע פייגע" איהר גערופען צו נייע געסט.

ער איז געלעגען אויפ'ן פראטואר און שטיל געכליפעט.

— קום, שטעה אויף! האט איהם זיין באלעבאס אויפגעהויבען פון דער ערד.

דער יונגעל איז אבער געזעסען און געכליפעט און זיך נישט גערירט פון ארט. עמיצער האט א פרעכען לאך געטון.

די קאמפאניע איז אוועק ווייטער מיט א טומעל איבער דער שטילער געסעל.

ערשטקלאסיגע הערן-שניידער
געבר. בראווערמאן, ציגעל-גאס 10
נעהמען אן צו קאנקורענץ-פרייזען אלערארט הערן-ארבייט.
ספעציאליטעט פעלץ-ארבייט. נייעסטע מאדעלען.
בעמערקונג: פאר די, וואס ווילען ערלערנען די צושנייד-קונסט,
האבען מיר איינגעארדענט טאג- און אבענד-קורסען
פאר גרופען און איינצעל אונטערריכט. צו זעהר בילליגע
פרייזען. אינפארמאציעס אויפ'ן ארט.
6981

די ליבעס פון א קייזערין.

היסטארישער ראמאן פון לעבען אין רוסישן קייזערליכן הויף

פון ל. זאכער מאזאך. (19

.26

די מאסקע.

אין דער זעלבער וואך איז געווען א מאסקאראד אין קייזערליכן פאלאץ.

די מאסקאראדען אין קייזערליכע הויף האבען זיך שטענדיג אויסגעצייכענט מיט אומבעשרייבליכער פראכט, מיט פארבענרייכקייט און אריגינעלע מאסקעס. באזונדערס האבען זיך דערמיט אויסגעצייכענט די מאסקאראדען אין קייזערליכען הויף פאר יעליזאוועטאס צייטען, מחמת די דאזיגע צארינע האט אליין ליב געהאט צו בעווייזען זיך אין א שיינער מאסקע און צו קוקען אויף אנדערע מאסקעס, וועלכע האבען, באשריינ, ניט געטאנט זיין שענער פאר איהרע.

אויפ'ן דאזיגען מאסקאראד האט יעליזאוועטא זיך בעוויזען אין פראכטפולען קאסטיום פון א מאסקווער פירשטין פון דער צייט פון איוואן דעם גרויסען, די גרעפין שובאלאוו אלס כינעזערין, פריילין וואראנצאוו אלס פערסישע מלכה און די יונגע פירשטין טרובעצקאי אויף א שליטען, בעשלעפט פון ווייהנאכט, געמאסקירט ווי א קאמטשאדאלין.

אבער זיי אלע זענען פארטונקעלט געווארען פון איין מאסקע, וואס האט אויסגעזעהן ווי א גריכישע סטאטוע וואס וואלט בעקומען פון א קונסט-מוזעאום צום דאזיגען מאסקאראד באל.

א וואונדערליכע פרויען-געשטאלט האט די דאזיגע סטאטוע פארגעשטעלט מיט פיינע, ווי אויסגעמאקטע פארמען, וואס זענען מעהר אויפגעדעקט ווי צוגעדעקט. פון איהרע ווייסע אקסלען איז ארונטערגעהאנגען א פעל פון א פאנטער און איהרע לאנגע האר זענען דורכגעפלאכטען געווען מיט בלוט רויטע רויזען.

די מענער האבען געקוקט אויף איהר און האבען זיך געס'סוד'עט.

— ווער איז זי?

און גראף שובאלאוו האט, קוקענדיג אויף איהר, א טראכט געטאן:

„די זינד אליין, די שעהנע זינד"!

אזא איינדרוק האט די דאזיגע מאסקע געמאכט אויף די מענער, וואס זענען געווען אויף יענעם מאסקאראד.

יעליזאוועטא איז נערוועז געווארען, ווען זי האט בעמערקט די שעהנע מאסקע און דעם פורור, וואס זי האט געמאכט, זי האט אן קנייטש געמאכט דעם שעהנעם שטערען און בעפוילען שובאלאוו'ן, אז ער זאל אויסגעפינען, ווער יענע איז געווען.

באלד איז שובאלאוו געווען נעבען דער רייצענדיגער סטאטוע.

— איך בעגריס דיך — האט זי אנגעהויבען, און איהם די האנד דערלאנגט — איך האב געווארט אויף דיר.

— אויף מיר? — האט שובאלאוו זיך אנגערופען מיט א פערוואונדערטער מינע.

— יא, אויף דיר — האט זי גערעדט ווייטער — איך בין נאר פייערליכטענ דא. די געטער, האבען מיך געשיקט אהער, אז איך זאל אויספרובען דיין הארץ.

— וואס? — האט שובאלאוו געפרעגט — וואס מיינסטו?

— איז דיין הארץ נישט פערנומען — האט זי געענטפערט — ליגסטו נישט ביי די פיס פון דער מעכטיגער פרוי פון רוסלאנד, וואס איהר גנאד האט דיר דערהויבען איבער אלע דיינע לאנדסלייט?

שובאלאוו איז איצט זיכער געווען, אז יעליזאוועטא האט איהם מיט א כיון צוגעשיקט צו דער דאזיגער מאסקע, כדי זי זאל אויספרובען זיין טרייהייט צו איהר, און ער איז געווארען פארזיכטיג.

ער האט געענטפערט מיט א שמייכעל.

— איך האב מיין פערערונג פאר דער צארינע קיינמאל נישט בעהאלטען. יא, איך פערגעטער זי, נעגען איהר איז יעדע פרוי וואכעדיג אין מיינע אויגען.

די מאסקע האט זיך צולאכט.

— א, דו זאגסט ליגען! מ'קען דיך בעסער, דו שעהנער שמעטערלינג וואס פלאטערט ארום די בלומען און מיט טרייד פערגעסען ווי דיר דעם האניג.

— און דו? — האט שובאלאוו זיך מיטאמאל א כאפ געטאן, אויפגעמונטערט פון איהרע רייד, און אנגענומען איהר האנד.

— פארזיכטיג — האט זי ארויסגעפליסטערט — די צארינע קוקט אהער. ווי עס ווייזט אויס, איז זי אנגעגער זיכער אין דיין טרייקייט צו איהר, ווי דו אליין.

— און דו? — האט ווידער געפרעגט שובאלאוו.

— איך? איך מיין, אז איך וועל דיך זעהן ביי מיינע פיס, ווען איך וועל נאר וועלען — האט זי ארויסגעפליסטערט.

— דו קענסט מיך נישט, מיין ליבע..

— איך קען דיר צו גוט — האט געענטפערט די מאסקע מיט די פארמען פון א ווענוס — און אויב דו ביסט אזוי זיכער אין זיך, בין איך גרייט דיר צו בעווייזען.

ווידער איז שובאלאוו פארזיכטיג געווארען.

— שיינע דיפלאמאטקע, דו ביסט ארייגעפאלען! — האט ער זיך מיט אמאל אנגערופען

— איך בין ארייגעפאלען?

— יא, דו, איך האב דיך דערקענט, די צארינע האט דיך געשיקט, כדי אויסצופרובען ווי טריי איך בין איהר.

— אזוי גאר? און דערפאר ביסטו אזוי פארזיכטיג? — האט געפליסטערט די מאסקע — א טעות, מיין פריינד. נישט די צארינע האט מיך געשיקט צו דיר, נאר מיין הארץ וואס עס וויל צו דיר געהערען, אויב נאר דו וועסט פערשטעהן, ווי אזוי עס צו געווינען.

— גיב מיר א ווארצייכען.

— היינט נאך נאר מיט מיר אין מיין שליטען...

שובאלאוו האט זיך מיישב געווען.

— שרעקסט זיך, הא, דו העלד? — האט זי געלאכט פון איהם.

מיטאמאל האט ער בעשלאסען.

— גוט איך פאר מיט דיר. ווען ווילסטו?

— אין א שעה ארום ווארט אויף מיר פאר דער אדמיראליטעט.

— איך וועל ווארטען.

און שובאלאוו האט זיך גיך צוריקגעקערט צו דער צארינע און איהר געמאלדעט, אז די שעהנע מאסקע איז די אלטע פירשטין מענשיקאוו, וועלכע האט זיך אויסגעקליבען די דאזיגע מאסקע, מחמת זי וויל אפנארען די גאנצע יוגענד.

יעליזאוועטא האט זיך בערוהיגט.

.27

דער געפאנגענער.

צו דער בעשטימטער צייט האט שובאלאוו געווארט פאר דער אדמיראליטעטס-געביידע. ער האט נישט לאנג דארט געווארט: א געשלאסענער שליטען האט זיך בעוויזען און זיך אפגעשטעלט פאר'ן פאלאץ, וואו ער האט געווארט, די טיר פון'ם שליטען האט זיך געעפענט, א ווייסער ארעם האט זיך אויסגעשטרעקט צו איהם פון א סונקעלען פעלץ און א קליינע ווייסע האנד האט איהם בעגריסט.

ער איז אריין אינעווייניג און זיין ארעם האט ארומגענומען די, וועלכע איז דארט געזעסען מיט א מאסקע אויפ'ן פנים, דער שליטען איז אוועקגעפלויגען ווייטער.

די געפערליכע מאסקע, וואס האט פערפיהרט, האט פערלאנגט דורכאויס, אז ער זאל זיך לאזען די אויגען פערבינדען, און שובאלאוו, בערוישט פון איהרע שעהנע פארמען, האט איהר געלאזט טון מיט איהם, וואס זי האט געוואלט.

זי האט איהם פערבונדען די אויגען מיט איהר טוך און איידער ער האט זיך ארומגעזעהן, האט זי איהם אויך די הענד פערבונדען.

ער איז געווען איהר געפאנגענער.

דער שליטען האט זיך אפגעשטעלט פאר א הויז און די ווייכע, ווארימע האנד פון דער פרוי מיט דער מאסקע אויפ'ן פנים האט אנגענומען שובאלאוו'ן ביים ארעם, ארויסגעפיהרט איהם פון שליטען, אריינגעפיהרט אין הויז איבער די טרעפ, דורך א לאנגען קארידאר און צום סוף אין א ווארימען צימער, וואס איז מיט טעפיכער אויסגעלעגט געווען

איצט ערשט האט זי ארונטערגענומען דאס טוך פון אויגען. שובאלאוו האט זיך דערזעהן אין א קליין צימער, וואס איז זעהר רייך און מיט א סך געשמאק מעבלירט געווען, און די פערפיהרערין, וועלכע האט ארונטערגעווארפען פון זיך דעם פעלץ, האט זיך אויסגעצויגען אויף א טערקישען דיוואן.

זי האט זיך צולאכט און אויסגעשריען:

— ווי אומפארזיכטיג איהר זענט, ליבער שובאלאוו; ווי, א שטייגער, ווען איך בין באמת אונטערגעשיקט פון דער צארינע, כדי אויסצוגעפינען, אויב איהר זענט איהר געטריי, צי ווען איך געהער נאר צו א רויבער באנדע און איך האב אייך פערשלעפט, כדי אייך צו בערויבען? איהר זענט אין מיינע הענד און וואס איך וויל קען איך מיט אייך טון!..

שובאלאוו'ן איז אומאנגענעהם געווארען. דאך האט ער איהר דאס נישט ארויסגעוויזען. ער האט זיך אנגערופען מיט א שמייכעל:

— ווער קען זיין פארזיכטיג, ווען אלע געזיהלען זענען צורודערט?

— א, זענט איהר הייסט עס, אויפן וועג צו פערליבען זיך אין מיר? — האט די מאסקע ארויסגערעדט מיט שפאט אין טאן.

— איהר האט מיך בעזיגט — האט ער געענטפערט — איך גיב זיך אייך איבער אין די הענד.

— שוין? איהר האט דאך אבער נאך מיין פנים נישט געזעהן — האט די מאסקע זיך פריילך צולאכט.

— אזא קערפער ווי אייערער מוז האבען א שעהן פנים — האט ער געענטפערט.

די פרוי האט זיך אויפגעהויבען, בעפרייט זיינע הענד פון די בענטעס און אין דער אייגענער צייט ארונטערגעווארפען די מאסקע פון איהר פנים.

— דאס זענט איהר, גרעפין?! — האט שובאלאוו ארויסגעשטאמעלט מיט ענטציקונג

דאס איז געווען די שעהנע פרוי פון בעסטושעוו'ן. מיט איהרע ווייכע, ווארימע ארעמס האט זי איהם אוועקגעזעצט נעבען זיך אויפ'ן דיוואן.

(פארטזעצונג קומט.)

גראף קאלי.

א בריוועלע צו פילסודסקי'ן

(כמעט ווי פון שלום אש).

א, גרויסער פילסודסקי, א, פוילענס בעפרייער,
דו ביזט דאך א טאטע צו אונז א געטרייער,
דו טראגסט פון קאסטציושקא'ן די הייליגע לוחות
וואס שמעקט נישט די לצים, די שדים און רוחות,
וואס הייסען קארפאנטי און וויטאס וכדומה —
וואס ס'לאנד איז צו מעלקען פאר זיי א בהמה...

א, גרויסער פילסודסקי, א, קרוין פון די ליכטער,
דייז שכל איז טיף און דיין קאפ איז אויך ניכטער,
און שטארקער ביזטו פון די שטארקסטע געוויכטער,
פערנעם איצט די רייד פון גראף קאלי דעם דיכטער

דו העלפסט דאך אויס אלע, וואס האבען געליטען,
וואס האבען פאר פוילען געקעמפט און געשטריטען
אויך איך האב געקעמפט און געגאנגען אין לידער
בעזונגען די פליאושעס פון צאפאט און שווידער,
פון הייליגען פוילען די דאטשעס און בעדער;
עס האט נישט גערירט מיין פאעטישע פעדער,
דאך ווינטער איז איצטער און שטום איז מיין לירע,
מיין ארימע מוזע — זי האט נישט קיין דירה...
טא בעט איך, א, גרויסער פילסודסקי, ביי דיר,
קיין פעלד און קיין גארטען, קיין ערד און קיין סעדער
א שטוב מיט א קוך איז גענוג דאך פאר איהר
ביי דיר אין די לאזשנקעס דארט אין בעלוועדער...

די ריכטיגע מתנה.

גאלדהירש איז געווען בעקאנט אלס א זעהר קאַ נער גביר. צוליב זיין קארגשאפט פלעגט ער פיינד האבען לאנג צו האלטען זיך מיט א ווייב. נאר וואס חתונה געהאט און שוין אין עטליכע חדשים ארום זי גלייך בעגראבען. רוקט זיך איהם אונטער איינמאל א יונגע שיינע אלמנה, וואס לייגט איהם גאר העלדיש פאר איהר קאנדידאטור. ווערט גאלדהירש א פערצאפעלטער ער ברענט, ווי א פייער.

גוט — זאגט זי — איך בין מסכים מיט אייך חתונה צו האבען, נאר בתנאי, אז פאר דער חתונה זאלט איהר כאטש ווייזען דער וועלט, אז איהר זענט פאר מיר נישט קארג! אלזא, וויל איך, איהר זאלט מיר קויפען עפעס פאר מיין האלדז און אויערען!

מ'לא, פערפאלען — איז גאלדהירש אוועק און געבראכט איהר א שטיקעל זייף.

מיין בעט.

כ'האב אלץ שוין בעזונגען,
פון פילעס גערעדט,
נאר קיינמאל קיין ליד
נישט געווידמעט מיין בעט.

מיין איינציגע פריינדין
געוועזן איז מיין בעט,
נאר זי האט געפיהלט
וואס עס הייסט א פאעט...

זי האט מיר דעם הונגער
פערגעסעז געמאכט,
אויף איהר האב איך שטענדיג
פון גראמען געטראכט.

אויף איהר האב איך שטאלצע
פאלאצען געבויט,
אויף איהר האב איך מעדלעך
די קושען פערטרויט...

דאך איז צו מיין בעטעל
מיין ליבע נישט גרויס:
די וואנצען — זיי טרייבען
פון בעט מיך ארויס...

גראף קאלי.

די רפואה.

פאציענט: (צום דאקטאר) וואס טוט מען, וואס איך בין אזוי מאגער. ווי אזוי ווערט מען א פעטער?

דאקטאר: האט איהר ברידער אדער שוועסטער, וואס האבען קינדער?

פאציענט: ברידער און שוועסטער האב איך אבער קינדער האבען זיי נישט.

דאקטאר: זעהט-זשע אז זיי זאלען יא האבען קינדער, וועט איהר ווערען א „פעטער".

אלטע קליידער.

פרוי: אג'ארימע פרוי איז דא היינט געווען און געבעטען אלטע קליידער פאר איהר פאמיליע?

מאן: האסטו איהר עפעס געגעבען?

פרוי: יא כ'האב איהר געגעבען דיין אנצוג פון פער צעהן-יאהרען און קלייד, וואס איך האב זיך געקויפט לעצטע וואך.

א נומער בעוויז.

ער: — איך קען אייך פערזיכערען פריילין, אז מיינע ליפען האבען נאך קיינמאל נישט ארויסגערעדט א ליגען.

זי: איך גלויב אייך. איהר רעדט דאך דורכ'ן נאז...

א היסטארישער ארטיקעל.

צו א יוד איז אריינגעקומען א הענדלער און געזאגט:

— איהר זענט דאך א יוד א בעל-צדקה. טא גיט מיר א ביסעל פדיון און קויפט ביי מיר עפעס.

— וואס האט איהר צו פערקויפען? — האט געפרעגט דער יוד.

— די בעסטע שלקעס אין דער וועלט! — האט דער הענדלער געזאגט, ארויסנעהמענדיג א פאר שלקעס און ווייזענדיג ווי שעהן זיי זענען.

— זייט-זשע מוחל, — האט דער יוד געזאגט, — און זעהט זיך וועגען דעם מיט מיין ווייב. זי טראגט די הויזען.

ניצול דורך א טעות.

חיים: ווען איך בין היינט דריי אזייגער פארטאג געקומען אהיים פון א קערטעל, האב איך געטראפען א גנב ביי מיר אין הויז

שלום: האט ער עפעס געקראגען?

חיים: אלץ הייסט! מ'האט איהם אוועקגעטראגען אין א ליילעך! מיין ווייב האט געמיינט, אז דאס בין איך.

אין רעסטאראן.

קעלנער: מיר האבען היינט א פיינעם וועטער!

פערטראכטער גאסט: גוט, ברענגט עס מיר אהער...

אנ'אמת'ע מעשה.

בינעם: איך האב היינט געלייענט א שיינע געשיכטע, ווי צוויי יונגע לייט, איינער אנ'אזארקאווער און דער אנדערער א לענטשיצער האבען זיך געשלאגען צוליב א מיידעל. יעדער איינער פון זיי האט מיט איהר געוואלט חתונה האבען.

בעני: נו, מסתמא האט דער אזארקאווער געזיגט

בינעם: ניין, א זיג געהאט דער לענטשיצער, ווייל דער אזארקאווער האט מיט איהר חתונה געהאט.

פעלץ-ווארעז

איז א גרויסע אויסוואהל,
אויף גינסטיגע בעדינגונגען
עמפפעהלט:

Szwarzman i Grynszpan

Piotrkowska 17, Tel. 19-42.

קירזשנער-ווערק. אויפ'ן ארט אונטער אונזערע פערזענליכע לייטונג.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען

בזשעזשינער 11, טעל. 37-63

אפען פון 9 פריה ביז 7 אוונד

ד"ר וואלינסקי	נאז, האלז, אויערן-קר.	4—3
ד"ר קערשנער	קינדער-קראנקהייטען	12—9 5 30—4
ד"ר שיפמאן	אינערליכע קראנקה.	12—10 6.30—5
ד"ר לוביטש	הויט-און געשלעכט קר.	2—12
ד"ר שמירגעלד	נערווען און גהמאטישע קר.	3—1
ד"ר גאלדבלאט	אויגען-קראנקהייטען	2—12.30
ד"ר עליאסבערג	כירורגישע קראנקה.	1—½ 2
ד"ר בערגסאן	פרויען און געבורטס-הילף	4—3

פכולא-טעראפיע, שפר די-שטערונגען ווי שטאמלען א. ז. וו. פאקען-שטעלען, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראהלונג איינשפריצונגען, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפעראציעס. אויף פערלאנג — היזוטען אין שטאט. — אין לאבאראטאריום ווערען אנגענומען אלע ארט אנאליזען, ווי אורין, פלעגמע און בלוט. 2120

אימפונגען נעגען שקארלאטין.

ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען א

דענטיסטישער קאבינעט

עס נעמען אן:

ד"ר זילבערשטיין	צאהן-ארצט	9—2 נ"מ.
ד"ר לאזשינסקא סטאראבאלסקא	צאהן-ארצט	7.30—3

קינסטליכע ציינער, קראנען, פאמבען א. ז. וו.

די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאג.

Miejski Kinematograf Światowy

Wodny Rynek (Róg Rokocińskiej)

Od wtorku, dnia 26 do dn. 2 listopada r.b

Dla dorosłych: początek codziennie o godz. 6^{30} i 8^{45} (w soboty i w niedziele 5, 6^{45} i 8^{45})

„Nie grzesz, Matko!"

Dramat w 9-ciu częściach, w roli głównej MARY CARR.

Następny program: **„Polikuszka"**

Dla młodzieży: początek o godz. 3 i 5 (w soboty i niedziele o godz. 1 i 3-ej p.p.

„Orły z Teksasu"

Dramat w 7-miu częściach. W roli głównej TOM MIX.

Seanse bezpłatne: 1) Pomorze. 2) Płock. 3) Górny Egipt (Assuanff). 4) Samochodem z Tanzerouftu na pobrzeże Algieru. 5) Woda i jej różne stany.

1938

Ilustracja muzyczna pod kierunkiem **Ign. Cłapińskiego.**

ZAKŁADY PRZEMYSŁOWE

BRONISŁAW GRABSKI

Łódź, Zakątna 59/61, tel. 38-53.

שבת-אייוועו, פאטענט-קניה-רוירען, שופלעט צו מיסט און קוילען, פאטעלניעס, טערמאפארען, בוי-בעשלאג און אלערליי בלעך-ארטיקלען.

מעבעל

קאמפלעט-איינריכטונגען ווי אויך איינצעל, קויפט אלע ביי די עלטעסטע סאלידע פירמע

I. M. TEKELTAUB

12 NARUTOWICZA 12

- Tel. 34-18 -

w podwórzu.

הייל דארט איז די בעסטע אויסארבייטונג!

די ביליגסטע פרייזען! בעקוועמסטע בעדינגונגען!

דאנטיסט און צאהנטעכניק

י. ביטענסקי

5 קאנסטאנטינער 5

נעהמט אן אלע טאג פון 9 פריה ביז 8 אוונד.

פרייזען ביליגע! בצראטונג אהן נצאהלט

לעטשניצע

פון דאקטוירים-ספעצ. און דענטיסטען קאבינעט

פיעטריקאווער 62, טעל. 31-53.

קינדער קראנקהייטען	ד"ר ס. גוטענטאג " ל. פאמיליט	פון 11—10 און 7—6 " 1—12 " 5—4
אינערליכע קראנקהייטען:	ד"ר פ. ראבינזאהן " מ. וואלפסאן " א. טענענבוים	פון 11—10 און 7—8 " 3—1 " 6—4
כירורגישע קראנקהייטען:	ד"ר י. שרייבער " פאכשאנסקי	פון 2^{30}—4 און 7—8 $2\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$
פרויען קראנקהייטען און געבורטס הילפע	ד"ר ד. אלטערמאן " מ פעלדמאן פ-ני ד"ר זעלקאוויטש-קלאטשקא " " גוסטאווא זאנד טענענבוים	פון 11—1 " $7\frac{1}{2}$—$5\frac{1}{2}$ נאכמ שבת, זונ. דינ. דאנ. 3 5 זונ מאנ מיט. פר. 3—5
נערווען קראנקהייטען.	ד"ר מ. מאשלאנקא	פון 1—2.30, 6—7
הויט, וענערישע און האריץ (אורין).	ד"ר פ. ברוין " י. סאלאוויטשיק	פון 12 3 " 5—8
אויגען קראנקהייטען:	ד"ר י. סטופאי " ס. האלענדערסקא	פון 1—2 " 6—8 זונט. פון 12—2
נאז, האלז און אויערן קראנקהייטען.	ד"ר מ. קלאטשקא " באל קאן	פון 11—1 און 7—8 " 3.30—5 30
ערצטליכע צאהן-קליניגעס, קינסטליכע ציינער קאראנקעס, גאלדענע און פלאמבען.	צאהן-ארצט ס. שפע עם " מ. רעזניקאוויטש " ב. טשורנאווסקא " נ. פאצענבאגען	$8\frac{3}{4}$ $10\frac{3}{4}$ און 8—9 " $1\frac{3}{4}$—11 " 5—$2\frac{1}{4}$ " 8—$5\frac{1}{4}$

די לעטשניצע איז טעטיג, פון 9 פריה ביז 9 אוונד, אויך ווימאג און תענאות. ס'ווערען אויסגעפיהרט אפעראציעס, בעשטראהלונגען, קווארץ-לאמפען, עלעקטריזאציע און אנאליזען. קינסטליכע ציינער, קראנען, ברוקען, גאלד, און פלאטין-ארבייט. — היזוטען אין שטאט. — נאכט-דושורען, אקושערען הילף.

1574

Firma S. Billauer, Łódź

33 Cegielniana 33

מאכט בעקאנט די ג' קונדשאפט, אז איך בעזיץ אויף לאגער א רייכען אויסוואהל פון פערשידענע טעפיכער, לויפער, גארדינען ווי אויך אלערארט טאפעציר-צוגאטען און מעבעל שטאפען.

ספעציעל פערקויף פון ראס-האר פאר טאפעצירער.

הורט — פאבריקס-פרייזען! — דעטייל

קומט און איבערציינט אייך!

אלער ארט ביטעס, פאדאיעס, רעקורסען, אפעלאציעס און אלע געריכטס פינאנץ-אדמיניסטראטיווע און קאמונאלע אינסטאנציעס ווערען אמבעסטען, אמביליגסטע און אמשנעלסטען ערלעדיגט אין ביורא פון

האכבערג פאנסקא 1, טעל. 36-77.

בעמ.: טעגליך פון 3—5 ווערען ערטיילט עצות און אנווייזונגען אין אלע שטייער אנגעלעגענהייטען דורך ה' האכבערג עלבסט.

פראטעסטירטע וועקסלען ווערען אנגענומען אויפצומאהנען.

1542

לעטשניצע (פאר מימענדע קראנקע)

פון דאקטוירים ספעציאליסטען און ערצטליך דענטיסטישער קאבינעט

„SALUS"

גלובנא 41 טעל. 46-65.

איז טעטיג טעגליך פון 9 פריה ביז 8 אין אוו. זונטאג - פון 9 פ'יה ביז 2 נאכמ

ד"ר ז. ראקאווסקי	אויערן-האלז און נאז-קראנקהייטען	פון 11 — 12
ד"ר לאנדאו	אינערליכע קראנקהייטען	פון 1 — 2 און פון 5 — 7
ד"ר דינענזאהן	קינדער-קראנקהייטען	פון 11—12 און 4.30—6
ד"ר ווייס	כירורגישע קראנקהייטען	פון 1—2 און פון 6.30—7.30
" שמערלאווסקי	פרויען-קראנקהייטען און אקושעריע	2.30 — 3.30, 5.30-6.30 זונטאג פון 12—1
" זילבערשראם	הויט, וועגערישע און געשלעכטס קראנקה.	פון 11.30—1 און 7—8
ד"ר גאלדבערג	אויגען-קראנקהייטען	פון 10.30-12.30
ד"ר גאלדרינג	אינערליכע קראנקהייטען	פון 11—12 און פון 3—5
צאהן ארצט פרוי לאנדקאו " סט. נעלבערג	צאהן-און מויל קראנקהייטען	9.30—12 און פון 4—7 12—2 און פון 7—8

אפאטרונקעס, אפעראציעס, איינשפריצונגען, פאקען-שטעלען. אלערליי אנאליזען, (ווי אורין, פלעגמא, בלוט א.ז.וו) דורכלייכטונגען און רענטגען אויפנאהמען. קורס פאר שטאמלער. געבורטס-הילף בעראטונגען פאר מוטערס. קינסטליכע ציין, קאראנעס, גאלדענע בריקען, פלאטין א. א. ז. וו. ספעצ. קורסען פאר שטאמלער. היזיטען אין שטאדט. שוץ-אימפונגען נעגען שקארלאטין.

311

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען

און ערצטליך-דענטיסטישער קאבינעט

זגיערסקא 17, טעל. 16-33.

ד"ר ראקאווסקי	נאז, האלז, אויערן קר.	11-10 3-2 $6\frac{1}{2}$—$7\frac{1}{2}$
ד"ר רוזשאנער	הויט-און געשלעכט-קר.	11—10 2—1
ד"ר גאלדשטיין-פאלאק	אויגען-קראנקהייטען	2-1 8-7
ד"ר יוסטמאן	נערוועו-קראנקהייטען	2—12
ד"ר ראזענצווייג	קינדער-קראנקהייטען	12-10 5-4
ד"ר פאפיערני	פרויען-און געבורטס-הילף	$1\frac{1}{2}$-11 5-6
ד"ר קאנטאר	כירורגישע-קראנקהייטען	4-3 ז.1-2
ד"ר וויינבערג	אינערע הערץ לונגען-קר.	1-11 7-$5\frac{1}{2}$
ד"ר סטופעל	רענטגען	6-4 12-10
א. גראדזענטשיק	צאהן-ארצט	7—3
נ. ראזעס	צאהן-ארצט	2—9

צאהן-פלאמבירונג, בעלייכטונגען, קראנען, פאטען, א או. ה.

ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען

רענטגען-אינסטיטוט

היילונג פון הויט-קראנקהייטען פון קאפ (פארך) מיט רענטגענשטראהלען, פאר בעשטראהלונג און דורכלייכטונגען, קווארץ-לאמפע, דיאטערמיע, לעקטריזאציע, אלע מעגליכע אנאליזען. א קורס פאר שטאמלער.

אימפונגען געגען שארלאך (שקארלאטין) פון 4—5 נאכם.

די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג.

היזיט אין דער שטאט.

עלטערן!

וואס זיינען קינדער לערנען אין פאלקס-שולען און חילען ווי געבען א שטרענג רעליגיעזער ערציהונג, און אויך א געהעריגע מאס יודישע רעליגיעזע בילדונג ווי: חומש, נ"ך, תלמוד, יהדות, היסטאריע, רעדען און שרייבען העבראיש און יודישע בריף זעלבסט צוזאמענשטעלען ווענדט זיך צום העבראישען לעהרער י. ד. ראזענפעלד, וועלכער שטעלט אוים די שווערסטע שילער אלס די בעסטע. ערטיילט אויך פריוואט לעקציעס צו מעסיגע פרייזען. „ערפאלג גאראנטירט"! פלאך-וואלנאשטשי 6, קווער אפיצינע רעכטס, 2 שטאק. נייע שילער ווערען אנגענומען טעגליך פון 12—3, 7—8

בעמ.: ס'ווערען אויך אנגענומען אנפענגער. 1089

בעקאנטמאכונג.

די בעוו. פירמע ה. לאזניק האט געעפענט א פראנט-

מעבעל-געשעפט

אויף גדאנסקא (דלוגא) 44, טראמוואי 6 און 8 קויפט פערשידענע מעבעל, דיוואנעס, פעלצען, אנציגער, ניי-מאשינען א.ז.וו צאהלט די העכסטע פרייזן

בעמערקונג: אין געשעפט איז שטענדיג אויף לאגער פערשידענע מעבעל אין גוטען צושטאנד פרייזווירדיג צו פערקויפען. (פריוואט-וואוינונג בענעדיקטא 28).

טליתים-פאבריק

אויסארבייטונג פון וואלענע, האלב-וואלענע זיידענע טליתים ככל מערקישע, ווי אויך טליתים-קטנים הורט און דעטייל! מיט אויספערטיגונג, אויך גארטלען, שפאניעס און ציצית צו בעקומען ביליגער ווי איבעראל

ביי א. ה. ציטרינאווסקי, לאמזשע נר 1,

אין צווייטען טויער, פארטער. קומט און איבערציינט אייך! 893

בעמערקונג: ס'ווערען אויך אנגענומען אלטע טליתים צו וואשען

בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתיך

איך האב די עהרע מיטצוטיילען, אז איך האב מיין ביורא "ע" ארגעטראגען פון פעטריקאווער 18 אויף

17 פעטריקאווער 17

2-טען הויף, פארטער דורכגאנג זאכאדניא 52

וואו עס ווערט ערלעדיגט און געשריבען אלערליי ביטעס לויט'ן אויסטאוו, קלאזולעס, ואבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, אפעלאציעס, אפאזיציעס, ארהאלאטעס, רעקורסען- וועגען קאנצעסיעס אין קאמיסאריאט-רזשאנדו, ביטעס צו אלע פאליציי-בעצירקען, שותפות-אקטען, סטאטוטען, אקטען אינטערציזיעס, אקטען דאראוויזיעס, קארנע ספראוועס, ווי אויך איינערזעצונגען אין אלע שפראכען. 503

רעכט-קאנסולענט י. מאנעלא

פעטריקאווער 17, זאכאדניא 52

שנעל, רעעל און ביליג!

מעבעל

שלאפצימערן, עסצימערן, מערכען-נאבינעטען, פארצימערן, קוכען איינריכטונגען ווי אויך איינצעלנע מעבעל-געגנשטאנדען צו צוגענגליכע פרייזען אויף בעקוועמע בעדינגונגען

קען מען בעקומען נור אויף 699

5 Zawadzka 5 (אויפ'ן הויף).

אָקטאָבער
זון-אויפגאַנג 6.13
זון-אונטערגאַנג 4,27
לענג פון טאָג. 11
ליכט-צינדען 4 01

29
פרייטאָג
כא
מרחשון תרפ"ז

קאָנטראָל-פערזאַמלונגען.

היינט, פרייטאָג, דעם 29-טען אָקטאָבער קומען פאָר די קאָנטראָל-פערזאַמלונגען פון די קאַטעגאָריעס A, C, C1 פון די פערזאָנען, וועלכע האָבען זיך צוליב פערשידענע סיבות נישט געשטעלט צו די קאָנטראָל-פערזאַמלונגען אין 1925.

די קאָנטראָל-פערזאַמלונגען וועלען פאָרקומען לויט'ן פאָלגענדען סדר:

יאָהרגאַנג 1891.

(קאָנסטאַנטינער 81) די, וואָס זייערע נעמען הויבען זיך אָן מיט די אותיות Kp–Ko
שבת Kz–Kr

יאָהרגאַנג 1892.

(קאָנסטאַנטינער 81) די, וואָס זייערע נעמען הויבען זיך אָן מיט די אותיות Kp–Ko.
שבת Kp–Kz

יאָהרגאַנג 1893

(לעשנאָ 9) די, וואָס זייערע נעמען הויבען זיך אָן מיט די אותיות Kp–Ko.
שבת Kt–Kr.

יאָהרגאַנג 1894.

(קאָנסטאַנטינער 62) די, וואָס זייערע נעמען הויבען זיך אָן מיט די אותיות Kd–Ka
שבת Kn – Ke.

יאָהרגאַנג 1898.

(סקלאַדאָוואַ 40) די, וואָס זייערע נעמען הויבען זיך אָן [אויף] די אותיות Kd – Ka
שבת Kn–Ke.

צו די פערזאַמלונגען דאַרף מען זיך מעלדען פונקט 9 אַ זייגער אינדערפריה טיטגעמענדיג מיט זיך דאָס מיליטער-ביכעל מאָביליזאַציאָנס-קאַרטע און אַנדערע מיליטער-דאָקומענטען. די, וועלכע וועלען זיך נישט שטעלען וועלען שטרענג בעשטראָפט ווערען.

צו וואָס אַנ'אײַפערזיכטיג ווײַבעל קאָן אַלץ ברענגען.

אַגעוועהנליכע געשיכטע מיט אַ שרעקליכע סוף.

אין וואָלצלאַוועק אויף דער לאַנגער גאַס וואוינט אַ קריסטליכער קצב, זאָל זיין, אַז מען רופט איהם סטעפאַן קענזשער...

האָט דער דאָזיגער קעלבאַס-מייסטער אַ שוואַכקייט צו פערברענגען די טריבע טעג און די נודנע נעכט מיט זיינע קאָלעגען פון דער חזירים-בראַנזשע אין פערשידענע מלוגות ביי אַנ'אָקצלע אָדער 66-קעל.

פערשטעהט זיך, אַז צוליב דער דערמאָנטער ליידענשאַפט פערנאַכלעסיגט ער זיין שינקע-פראָדוקציע און די פליכטען אַלס פאָטער און מאַן.

דאָס ערשטע יאַק דאָס ערשטע, נאָר דאָס „בע'צולה'ן" זי אַלס פרוי קאָן דאָס ווייבעלע איהר יונגענמאַנטשיק בשום אופן נישט מוחל זיין.

האָבען טאַקע די שכנים און פערביי-געהער די געלעגענהייט צו זעהען און צו הערען ווי יעדען אינדערפריה „פשעמוויעט" זיך דאָס פליישערדיגע פאָרפאָלק.

מאַכט זיך אַ מעשה, אַז פון אַ ווייט דאָרף קומט צו פאָהרען עפּיס אַ פריץ מסתמא פערקויפען אַ פאָר חזירים אין י רזשצזשניטשקע קאָן זיך מיט דעם ענין אַליין קיין עצה נישט געבען. לויפט זי דאָך אַרום איבער אַלע אָפענע און געהיימע קנייפּעס אויפזוכען איהר מלך.

שטעלט אייך פאָר, אַז זי פּאַקט דעם „קליינעם" אין עפּיס אַ פערוואָרפענער מלינה און טרעפט איהם פונקט מייסטערוועגן ביי אַ טאַליע, נישט חלילה פון קאָרטען, נאָר פון אַ בעיאָרטער קומושקע.

מילא דעם קאָנצערט, וואָס דאָס זיסע ווייבעלע האָט דעם ראָמאַנטישען מאַן אָפּגעשפּילט בשעת מעשה, בין איך אייך שוין מוחל. זאָל וועגען דעם דערצעהלען דאָס צובראָכענע געפעס, די צו'מויק'טע העלדען און די פּאָליציייאישע פּראָטאָקאָלען.

פון דעמאָלט אָן האָבען זיך די אייפערזיכטיגע געבליטען פון דעם פערראַטענעם קצב'ישען ווייבעל אַזוי צו זאָכט, אַז זי האָט דעם מאַן פשוט נישט אַרויסגעלאָזט פון שטוב, וואוהין ער זאָל נישט האָבען נעגאַנגען, האָט זי אַלץ בעמיינט, אַז ער איז געווען ביי דער קאָמושקע. אויף דעם סמך האָט זי איהם געמאַכט נאָך גרעסטע'ע און אָפּטערע מי שברך'ן.

מיט אַ פּאָר טעג צוריק איז דער קצב אַהיימגעקומען אין דערפריה פון אַ נאַכט-הולאַנקע. פערשטעהט זיך, אַז דאָס אויפגערעגטע ווייבעל האָט איהר מאַן בעזינגען און בעשפריגגען, אויפגעהויבען דאָס מאָל נאָך אַ גרעסערע אַוואַנטורע ווי תמיד.

דער קאַלער האָט מטמא שוין דעמאָלט געהאַט מעהר אין קאָפּ, ווי אין פלעשעל און דעריבער האָט דאָס אייפערזיכטיגע ווייבעל איהם אָנגעטראָטען אַזוי אויף דער אָטשיסקע, אַז דער בחיר האָט אַ כאַפּ אַראָפּ געגעבען פון וואַנד אַ לאַנג קאַלער מעסער און האָסטיג אַ שנייר זיך אָפּ געגעבען דאָס גאַנצע „מענערגעווערק" און מיט אימפעט געוואָרפען עס דעם ווייבעל אין פנים, אויסשרייענדיג „נאַ מאַש גאַ!"

עס איז באַלד געוואָרען אַ געוואַלד, מ'האָט דעם פאַרשוין אַמגעפיה'ט אין שפּיטאַל, וואו ער האָט זיך נאָך קורצע אָבער שווערע ליידען אַ וועקגעפּעקעלט אין יענע וויסטע מקומות, "פון וואַנען קיינער האָט נאָך ביז איצט נישט געשיקט קיין לעבעדיגען גרוס.

ארנום.

אונטערגעצונדען אוים נקמה.

דער אונטערצינדער וועט שטעהן פאַר אַ שנעל-געריכט.

(–) עהרענכטען ביינאַכט האָט אויסגעבראָכען אַ שרפה אין שפייכלער ביי איגנאַצי שוויענטאָסלאַווסקי אין דאָרף פאַפּראָטנאָ (בזשעזשינער קרייז).

די שרפה איז ענטשטאַנען שפּעט ביינאַכט און מען האָט בעציימענס נישט בעמערקט דאָס פייער. ביז מען האָט זיך אַרומגעקוקט איז דער שפייכלער שוין געווען איינגאַנצען אין פלאַמען.

די אָנגעקומענע דאָרפס-שכנים און פאָליציאַנטען האָבען שוין געהאַט די אויפגאַבע נאָר צו פערהיטען דאָס פייער זאָל נישט געהן ווייטער.

מיט גרויס מיה האָט זיך אין אַ פאָר שעה אַרום איינגעגעבען דאָס פייער צו לאָקאַליזירען, דערביי זענען עטליכע מענשען ביי דער לעש-אַקציע שווער פערוואונדעט געוואָרען.

נאָכדעם איז די פאָליציי צוגעטרעטען אויסצופאָרשען פון וואַנען דאָס פייער האָט זיך גענומען. און דאָ איז מען געקומען צו סענסאַציאָנעלע ענטדעקונגען: נישט ווייט פון דעם שפייכלער האָט מען געפונען אַ פלאַש מיט נאַפט, ווייטער אויף דער ערד זענען געבליבען אַ רייה - שפּורען פון מענער-שטיוועל, וועלכע האָבען צוגעפיה'ט צו דער וואוינונג פון רייכען דאָרפס ווירט יאַן קאָסושינסקי.

מען האָט ביי קאָספּושינסקין געמאַכט אַ רעוויזיע און עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז דער 23-יעהריגער יוזעף קאָספּושינסקי איז געווען דער אונטערצינדער. דער גאַנצער אַנצוג זיינער איז געווען בעפלעקט מיט נאַפט, אויך פון די הענד האָט מען געשפירט נאַפט, אַ חוץ דעם האָבען זיינע שטיוועל געפּאַסט צו די שפּורען, וועלכע האָבען געפיהרט פון דעם אונטערגעצינדענעם שפייכלער.

די פּאָליציי האָט דעם אונטערצינדער אַרעסטירט און אָפּגעפיהרט קיין בזשעזשין פון וואַנען מען האָט איהם נעבראַכט קיין לאָדז און איינגעזעצט אין טיורמע אויף מילשע.

דער אונטערצינדער ווערט געשטעלט פאַר אַ שנעל געריכט.

יוזעף קאָספּושינסקי האָט זיך אין דעם אויספאָרשונגס-אַמט מודה-געווען, אַז ער האָט אונטערגעצונדען, ער וויל אָבער נישט אָנגעבען די מאָטיווען, וועלכע האָבען איהם בעוואויגען צו דעם טאָט. מען רעכענט אָבער, אַז דאָס האָט זיך קאָספּושינסקי נוקם געווען אין שוויענטאָסלאַווסקי'ן, ווייל ער, שוויענטאָסלאַווסקי האָט נישט געלאָזט זיין טאָכטער חתונה האָבען מיט קאָספּושינסקי'ן.

אַרעסטירט גנבים.

נעכטען ביינאַכט האָט די פּאָליציי אַדורכגעפיה'רט אַ רעוויזיע אין עטליכע גוב'שע „מליגות" און אַרעסטירט אַ גאַנצע רייה „פּאַכאָווע" גנבים צווישען זיי די בעוואוסטע גנבים קאַראָל קוויאַט אַלעקסאַנדער פּיעטראַק און סטעפאַן קוכאָווסקי.

היינט לעצטער טאָג צו צאָלען פערמעגענס שטייער.

היינט פרייטאָג איז דער לעצטער טערמין אויף איינצוצאָהלען דעם פערמעגענס-שטייער. פון מאָנטאָג דעם 1. נאָוועמבער אָן וועט מען שוין נעהמען שטראָף און מען וועט אָנהויבען צו מאַכען עגזעקוציעס.

די קרעמער, וואָס זייער פערמעגען איז אָפּגעשאַצט וועניגער פון 10000 זל. דאַרפען צוצאָהלען די רעשט צו דער העלפט פונ'ם שטייער אָהן שום צושלאַג. די פּוח־ים פון 3-טער און 4 טער קאַטעגאָריעס דאַרפען צאָהלען די רעשט צום גאַנצען שטייער אָהן צושלאַג. די גרויסע סוח-ים פון 2-טער און 1 טער קאַטעגאָריעס דאַרפען בעצאָהלען אַ העלפט פון גאַנצען שטייער מיט'ן צושלאַג.

האַלץ-בראַנזשע

וועט אָפּהאַלטען אַ צוזאַמענפאָהר.

(אי) כדי צו בעהאַנדלען די לאַגע פון יעם האַלץ מסחר האָט דאָס האַנדעלס-מיניסטעריום בעשלאָסען צו אָרגאַניזירען אין וואַרשא אַ אַלפּויילישען צוזאַמענפאָהר פון האַלץ הענדלער.

שייטלען

פון פערשידענע קוואַליטעטען האָאר, פערש. מאָדערנע אויסאַרבייטונג, רעעלע בעהאַנדלונג. צו בעקומען קאַמיעננאַ 5, 2-טען הויף לעצטען איינגאַנג 2-טען שטאָק ביי בצלאל פּאַרושוצקי.

אויף בעקוועמע בעדינגונגען!
קוכע-אויוועז
(Piecyki i Kuchenki)
kaflano-szamatowe różnego wzoru i gatunku
פערקויף פון בוי-אַרטיקלען ווי: צעמענט, קאַלך, גיפס, דאַך-פּאַפּע א. אַ. — שאַמאָט-ציגעל צו אייוועז פון פערשידענע גרויסען עמפעהלט פירמע
M. ELECHNOWICZ
Pańska 1a (Żeromskiego)
הורט! 880 רעטעל!

פעלץ-וואַרען
אַלער אַרט אין רויהען און פערטיגען צושטאַנד צו מעסיגע פרייזען עמפעהלען
B-cia PIETRUSZKA i MELMAN
2 ZIELONA 2, — tel. 42-38
(róg Piotrkowskiej)
אַכטונג! קירזשנער - הערשטעל אויפ'ן אָרט. אויספערטיגונג פון אַלע אַרט פעלץ-אויסאַרבייטונגען.

שטרימפּף
און שקאַרפּעטען פערקויפט הורטאָווניקעס און דעטאַליסטען
Fabryka Pończoch
S. Bieliński
— Łódź —
Nowo-Cegielniana 20
telefon 19-16.

Dr. med.
ADOLF ENGEL
choroby kobiece
i akuszerja
Al. I-go Maja 8,
tel. 40-27.
Przyjmuje od 4—6.

לונגען-קראַנקהייטען!

רעקאָמענדירט דורך די ה"ה דאָקטוירים
Balsam Thlocolan Aqe
ביי סוכאָטעס, בראָנכיט, הוסט פערלייכטערט ביי פלעגמאַ, פערשטאַרקט דעם אָרגאַניזם און דעם זעלבסטגעפיהל פון קראַנקען, פערגרעסערט די וואָג פון קערפּער.
„Balsám Thlocolan Aqe" פערקויפען אַפּטייקען.
פערלאַנגט נור אין אָריגינעלער פּאַקונג פון דער אַפּטייק 1462
A.Gąsecki w Warszawie, ul. Leszno 41

„קויפט אויפ'ן אָרט".
פרייזווירדיג
מעבעל
אין רייכסטען אויסוואַהל
שפּייזע, שלאָף און הערן-צימערן קוכען, אויך איינצעל-מעבעל
עמפּפעהלט אויף בעקוועמע ראַטען-צאָהלונגען
די מעבעל-מישלעריי פון
A. Müller
Inh.: G.Günther, Wschodnia 65
„קויפט אויפ'ן אָרט". געגר. 1876.

ווינטערדיגע נייהייט
פעלצווארען
אויף ראַטעס
מענער און דאַמען פעלצען אויך איינצעלנע פוטערלעך און גרויסען אויסוואַהל
— — צו בעקומען ביי — —
I. SZWARCMAN
41 NARUTOWICZA 41 866
ס'ווערט אויך אָנגענומען אַלע אַרט רעפּעראַטורען.

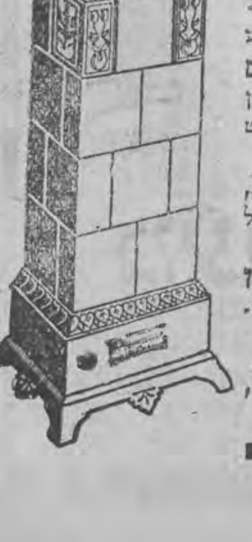

בעקאַנטמאַכונג.

איך מאַך בעקאַנט מײַנע ג. קונדשאַפט, דאָס די פאַבריק פון שאַמאָט-אייוועז און קוכען פון די בעוואוסטע פירמע גרינהאַלץ און ראָזענבלום פון וואָלטשאַנסקאַ 63 איז געוואָרען סעפּאַרירט און כ'האָב געעפענט אַ פאַבריק אויף
37 פעטריקאָווער 37,
וואו איך בעזיץ אַ גרויסען אויסוואַהל פון פערשידענע
שאַמאָט-אייוועז און קוכען
רעעלע בעהאַנדלונג! פּינקטליכע אויספיהרונג! מיט אַכטונג
י. גרינהאַלץ,
1913 פעטריקאָווער 37.

די שיינע ווינערין און דער לאדזער פרא-אדם.

א שטילער יונגערמאנטשיק איז דער ארנאלד, אבער איצט וועט מיט איהם רודערן גאנץ לאדז.

(–) עהערנעכטען ארום 11 אין אווענד זענען די איינוואוינער פון הויז אויף יוליושא-גאס 13 אלארמירט געווארען פון א שרעקליכען פרויען-געשריי.

די אנגעלאפענע מענשען האבען דערזעהען פאר דער וואוינונגס-טיר פון א בעקאנטען לאדזער פאבריקאנט ה' ארנאלד שטילער א פרוי מיט א קינד אויף דער האנד. די פרוי האט יאמערליך געוויינט, אבער ה' שטילער האט זי בשום-אופן נישט געוואלט אריינלאזען צו זיך אין שטוב. ענדליך איז דער פרוי געלונגען זיך אריינצובעקומען אין דער וואוינונג, אבער באלד האט זי ה' שטילער אונברחמנות'דיג צוריק ארויסגעווארפען. —

נעכטען אינדערפריה האט זיך די זעלבע פרוי מיט'ן קינד געווענדעט צום מורה-הוראה ר' יאסעלע פיינער און דערצעהלט פאלגענדעס:

זי איז א ווינערין און הייסט פון דערהיים פראנציסקא פלאדער. זי שטאמט פון אן אנגעזעהענער ווינער קריסטליכער פאמיליע און איהרער א פעטער, עוגען פלאדער, איז א דעפוטאט אין עסטרייכישען פארלאמענט מצד דער קריסטליך-דעמאקראטישער פארטיי.

פון יוגנט אן האט זי געטאנצט אין אייניגע ווינער קאבארעטען און טאנץ-לאקאלען.

אין יאהר 1924 האט זיך מיט איהר בעקענט אין ווין דער לאדזער איינוואוינער ארנאלד שטילער און — נאך אייניגע וואכען פערברענגען צוזאמען, האט ער איהר צוגעזאגט, אז ער וועט מיט איהר חתונה האבען, ווייל זי געפעלט איהם זעהר און ער ליבט זי שטארק.

ארנאלד שטילער איז דערנאך אוועקגעפאהרען פון ווין צוריק קיין לאדז און כסדר געשיקט צו זיין געליבטער אין ווין צעהנדליגע"ר ליבעס-בריף און אויך געלד און סחורה אויף קליידער.

צו די 9 חדשים נאכדעם, ווי שטילער איז אוועקגעפאהרען פון ווין, האט זיין געליבטע געהאט א קינד, א מיידעלע.

שטילער האט אין זיין בריף אויסגעדריקט זיין פרייד צוליב דעם געבוירענעם קינד און אלץ צוגעזאגט, אז אט-אט קומט ער קיין ווין און שטעלט מיט איהר א חופה. נאר למען-השם — האט ער צו איהר געשריבען — "גהעהט איבער צום יודענטום און דאן האב איך מיט דיר חתונה".

פראנציסקא פלאדער האט זיך אפגעזאגט פון אלץ וואס ס'האט זי געבונדען מיט דער פערגאנגענהייט. זי האט אוועקגעווארפען דעם פאסטען אין קא בארעט און אין סעפטעמבער 1925 האט זי אין ווינער ראבינאט דורכגעפיהרט אלע פארמאליטעטען און איבערגעגאנגען צום יודענטום. זי האט בעקומען דעם יודישען נאמען רות און בעקומען דערויף אלע געהעריגע דאקומענטען אלס רות פלאדער.

צוליב א קראנקהייט אבער איז דאס מיידעלע געשטארבען און ארנאלד שטילער האט דעריבער זיין געליבטע ארויסגעבראכט קיין לאדז, ער האט זי אריינגענומען צו זיך אין שטוב אויף יוליושא-גאס 13 און מיט איהר דארט צוזאמען געוואוינט.

אין לאדז האט רות פלאדער געבוירען פון שטילער'ן א יונגעלע, וואס האט זיך זעהר גוט דערצויגען. דאס קינד איז אויסגעוואקסען מיט אלע מעלות: שעהן, קלוג און געזונד-ענטוויקעלט. דאס יונגעלע איז גע'מל'עט-געווארען און רעגיסטרירט געווארען מיט'ן נאמען קורט פלאדער.

מיט פערשידענע אויסריידען — אז ער דארף געהן אין מיליטער, וכדומה — האט שטילער זיין געליבטע צוריק אוועקגעשיקט קיין ווין און איהר צוגעזאגט, אז אינגיכען וועט ער זי שוין צוריק אהערגעהמען.

פון דעם מאמענט אן, האט ער איהר שוין געשיקט וואס אמאל אלץ ווייניגער געלד און דערנאך אינגאנצען אויפגעהערט צו שיקען.

פרוי רות פלאדער האט אין ווין געהאט אויסצושטעהן גרויסע צרות פון איהר קריסטליכער פאמיליע, דערפאר, וואס זי איז איבערגעגאנגען צום יודענטום, אויך איהר מוטער האט זי ארויסגעווארפען פון שטוב. פרוי פלאדער האט געמוזט פערדינען פאר זיך און פאר איהר קינד דערפון, וואס אלס זעהר שעהנע פרוי איז זי אנגאזשירט געווארען אלס מאדעל ביים וועלט-בעריהמטען מאלער איבענאוער.

פרוי פלארער האט אין ווין געהאט פון איהר פאמיליע אזעלכע צרות, אז איינמאל, ווען זי איז געקומען צו איהר קראנקער 72-יעהריגער מוטער גאסט ווארען, וואס זי מאכט, איז די מוטער געפאלען אין חלשות און אלע ווינער צייטונגען — אינספירירט דורך פלאדערס פאמיליע — האבען זיך צושריבען וועגען א "געפלאנטען מוטער-מארד", דאס הייסט, אז פרוי רות פלאדער האט געוואלט דער'הרג'ענען איהר מוטער, דערפאר, וואס זי איז נישט מספים אויף איהר מגייר זיין זיך.

און ווען פרוי פלאדער האט געזעהען, אז איהר געליבטער — אויסער ליבעס-בריף — שרייבט כלל נישט וועגען קומען קיין לאדז אדער חתונה-האבען, איז זי, א פערשטויסענע פון אלע און א פערצווייפעלטע, געקומען קיין לאדז.

זי איז ארויף אין שטוב צו ארנאלד שטילער'ן, האט זי איהם נאך נישט געטראפען. זי האט צוגעווארט אין הויז און ארום 11 ביינאכט איז שטילער אנגעקומען — אין דער געזעלשאפט פון עפעס א "דאמע".

ווען ער האט בעמערקט זיין געליבטע מיט'ן קינד אויף דער האנד, האט ער צוגעהאקט די טיר און — ס'איז ענטשטאנען דער סקאנדאל.

ס'האט אויך גישט געהאלפען דעם "נאבעלען" ה' שטילער, ווען זיין קינד האט זיך געבעטען און געוויינט: "פאפא, מאך-אויף!" "דיין בובי וויינט!" —

א פערלאזענע און פערשטויסענע שלייפט זיך איצט, די שעהנע ווינערין ארום מיט איהר בלאנדען יונגעלע איבער די לאדזער גאסען. זי האט קוים בעקומען אנ'ארט אויף דעם קאפ איבערצושלאגען ביי א בעקאנטער פרוי.

האט זיך פרוי רות פלאדער געווענדעט צום מורה-הוראה ר' יאסעלע פיינער; זי האט זיך אויך געווענדעט צו דער געהעריגער מאכט, וועלכע האט דעם ענין איבערגעגעבען דעם געריכט.

פאלימישער פראצעס.

(או) דאס קרייז געריכט האט נעכטען בעהאנדעלט דעם פראצעס בעגען טשעסלאוו מארעצקי און זיגמונד וויעטשארעק, וועלכע ווערען בעשולדיגט, אז דעם 30-טען מאי 1926, בעת א מיטינג אויף שייבלערס מארק לכבוד דעם מארשאל יוזעף פילסודסקי, האבען די בעשולדיגטע געטיילט צווישען דעם פובליקום קאמוניסטישע אויפרופען.

דאס געריכט האט פער'משפט מארעצקי'ן צו איין יאהר פעסטונג, און וויעטשארעק איז צוליב דעם, וואס עס מעהלען פאקטישע בעווייזען פון זיין שולד, בעפרייט געווארען.

שלמה ראבעץ

דער ריגא'ער אבער-קאנטאר דאווענט היינט און מארגען אין וואהלינער שוהל.

דער בעקאנטער ריגא'ער אבער-קאנטאר ה' שלמה ראבעץ, וועלכער האט פאריגע וואך מיט גרויס ערפאלג געדאווענט אין פילהארמאניע-זאל, דאווענט היינט ביינאכט און מארגען, שבת, אינדערפריה אין דער וואהלינער שוהל.

ה' שלמה ראבעץ וועלכע האט מיט זיין פרעכטיגער שטימע ענטציקט אלע אנוועזענדע, וועט זיכער היינט ווידעראמאל האבען דעם פערדינטען ערפאלג.

קויהלען-סיטואציע פערבעסערט זיך

אזוי פערזיכערען די קויהלען-הענדלער. און דערווייל זעהען מיר עס נישט. — וואס דארפען טון פאבריקען, כדי זיי זאלען קאנען פייפען? — דערווייל ווארעמט מען דעם עולם מיט פראטאקאלען. — און לסוף קומט מאכי א גוטע בשורה.

(פ) נעכטען איז אין רעגירונגס-קאמיסאריאט פארגעקומען א קאנפערענץ מיט די הורטאווניקעס און מיט די דעטאליסטען-קויהלען-הענדלערס.

עס איז בעהאנדעלט געווארען די פראגע ווי-אזוי צו ליקווידירען דעם קויהלען-קריזיס אין דער שטאדט.

די קויהלען-הענדלער האבען פעסטגעשטעלט, אז די קויהלען-סיטואציע אין לאדז פערבעסערט זיך, אז די טראנספארטען קומען איצט אן פון די קויהלען-געגענדען שוין אויפ'ן 3-טען טאג, בעת פריהער פלעגען זיי אנקומען אויפ'ן 5–6 טאג.

אויף דער קאנפערענץ איז בעשלאסען געווארען, אז די הורטאווניקעס פערקויפען קויהלען די צעקט די דעטאליסטען אהן דער מיטהילף פון פערמיטלער.

קיין צעניק האט מען נישט אריינגעפיהרט.

די קויהלען-סוחרים בעטען אריינצופיהרען בעשטענדיגע ספעציעלע צוגען.

*

(פ) ווי מיר דערוויסען זיך, דארפען די פאבריקען, וועלכע עס דראהט די נעפאהר זיך צו שליסען, צוליב מאנגעל אין קויהלען, זיך ווענדען אין דער אינדוסטריע-אפטיילונג ביי דער וואיעוואדזשטווע און נאכדעם, ווי עס ווערט פעסטגעשטעלט די פאקטישע לאגע פון דער פאבריק, אינטערווענירט די אפטיילונג, אין יעדען בעזונדערען פאל טעלעפאניש אין דעם קאמוניקאציאנס-און אין דעם האנדעלס-מיניסטעריום.

*

(פ) אין צוזאמענהאנג מיט דער אקציע, וועלכע עס האט אונטערגענומען דער רעגירונגס-קאמיסאריאט צו בעקעמפען די קויהלען-שפעקולאציע, האט די פאליציי נעכטען צוזאמענגעשטעלט פאלגענדע פראטאקאלען געגען פערזאנען, וועלכע ווערען צוגעצויגען צו געריכטליכער פעראנטווארטליכקייט פאר ליכווע ביים פערקויפען קויהלען: שלעסע מויבע (גדאנסקא 5) ערדבערג שיע (אל, 1 מאי 16) הערש און ראזע גאל (זאוואדסקא 6) סקראבעק מיכאל (מליגארסקא 34), אורבאניאק מיכאל (בושעושינסקא 92), אורבאניאק טאדעוש (בושעושינער 61) און שטערן בערעל (זאכארניא 13).

(ע) דער קויהלען-קריזיס אין לאדז האלט ביים סוף.

אין די לעצטע צוויי טעג זענען קיין לאדז אנגעקומען 2700 טאן קויהלען און נאך טראנספארטען זענען אין וועג.

אין אלגעמיין איז אויך אויף דעם געבורויך פון דער אינדוסטריע דערווייל אנגעקומען 4,500 טאן קויהלען. א חוץ דעם האט דער וואיעוואדען-אמט איג טערווענירט, ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט, אז קיין לאדז זאלען געשיקט ווערען גרעסערע טראנספארטען קויהלען דירעקט פון די מלוכה'שע קויהלען-גרובען.

די קויהלען וועלען פערקויפט ווערען דירעקט דער אונבעמיטעלטער בעפעלקערונג צו ביליגע פרייזען.

פון דער קהלה.

פערוואלטונגס-זיצונג. — בילינער עלעקטראפיע-טאריף.

(–) זונטאג קומט פאר א זיצונג פון דער לאדזער קהלה-פערוואלטונג.

אויף דער טאג-ארדנונג געפינען זיך פאלגענדע פראגען:

1) קאמוניקאטען; 2) עקזאמינאציע-קאמיסיע פאר רעליגיאנס-לעהרער; 3) פארשלאגען פון דאזאר פליוואצ'י וועגען דער אלט-שטאטישער שוהל; 4) פארשלאגען פון דאזאר ווייצמאן: א) וועגען בודזשעט פון יאהר 1926; ב) וועגען כשר פלייש; ג) וועגען שטיצע פאר ארימע אויף ווינטער; 5) פארשלאגען פון דאזאר זעלמאנאוויטש וועגען בעזארגען מיט בעהייצונג אויפ'ן ווינטער: ארימע, ארבייטסלאזע און געזעלשאפטליכע-אינסטיטוציעס; 6) די פראגע וועגען ארפענעהמען די רעקוויזיציע פון הויז אויף פילנאצנע 39 און 7) בודזשעט אויפ'ן יאהר 1927.

בשעתו האט זיך די יודישע קהלה געווענדעט צו דער עלעקטראפיע וועגען הנחה - טאריף פאר בעלייכטונג אין משוגעים-הויז אויף וועפאלא 17 און אין דער קאנצעלאריע פון קהלה.

נעכטען האט די קהלה-קאנצעלאריע בעקומען אנ'ענטפער, אז די עלעקטראפיע האט גינסטיג ערלעדיגט די ווענדונג פון דער קהלה. אין משוגעים-הויז וועט געצעכענט-ווערען 60 גראשען פאר א קילאוואט-שעה און אין קהלה-קאנצעלאריע — 35 גראשען.

רעקורסען אויף הכנסה-שטייער.

היינט איז דער לעצטער טערמין אבצוגעבען רעקורסען אויף צו גרויסען הכנסה-שטייער פאר די, וואס האבען די נאקאזען דערהאלטען דעם 1 טען אקטאבער.

מען קאן די רעקורסען שיקען אויף פער פאסט אין א רעקאמענדירטען בריף.

די וואס האבען די נאקאזען בעקומען שפעטער, האבען צייט אויף דעם רעקורס 30 טעג פון טאג, ווען מען האט דערהאלטען דעם נאקאז.

100.000 לאדזער ארבייטער

וועלען ארויספאהרען קיין דייטשלאנד אויף ארבייט.

(ס) אין צוזאמענהאנג דערמיט, וואס אינגיכען וועט אונטערגעשריבען ווערען די פויליש-דייטשע עמיגראציע-קאנווענץ, האט דער לאדזער ארבייטס-פערמיטלונגס-אמט שוין אנגעהויבען רעגיסטרירען ארבייטסלאזע, וועלכע ווילען ארויספאהרען קיין דייטשלאנד אויף פעלד ארבייט.

דער ארבייטס-פערמיטלונגס-אמט זעהט פאר, אז ס'וועלען קענען ארויספאהרען פון לאדז אנ'ערך 100 טויזענד ארבייטער.

שאראדען-ווינקעל.

7.

ס'איז קאלט אהן דעם,
און אונבעקוועם
כאטש שווארץ איז דאס און קויטיג;
אין ענגלאנד אויך
איז דער געברויך
דערפון איצט דרינגענד נויטיג.

פרעמיעס:

2 בילעטען אין "טשארי"
2 בילעטען אין "נאוואשטשי".

שאראדען-ווינקעל
קופאן 7

8.

א	ב	ב	ב	ב
נ	ה	ה	ח	ט
י	ל	מ	נ	ס
ע	ע	ע	ע	ע
ע	ק	ר	ש	ש

די אותיות אזוי איבערשטעלען, אז די מיטעלסטע שורות פון אויבען-אראפ און פון רעכטס אויף לינקס, זאלען געבען: א לאדזער יודישע אינסטיטוציע און אנ'ענין, מיט וועלכען זי בעשעפטיגט זיך כסדר.

די בעדייטונג פון די ווערטער:

1. שורה: א נאמען פון א דייטשען פילאזאף;
2. שורה: ארום וואס ס'האט זיך געדרייט דער שטייגער-פראצעס;
3. שורה: די בעדייטונג פון דעם ענין;
4. שורה: א טשעכישער מיניסטער;
5. שורה: א ראק — אנדערש.

פרעמיעס:

2 בילעטען אין "קאסינא".
2 בילעטען אין "אפאללא".

שאראדען-ווינקעל
קופאן 8

לעזונג פון שאראדע נומער 5.

א. יאעל.

געוואונען האבען:

2 בילעטען אין "אפאללא": שבע לאקס, נאוואמיעיסקא 31.

2 בילעטען אין "רעדוטא": י. שווינגמאן, פאלודניאווע 20.

לעזונג פון שאראדע 6.

קאנאליזאציע.

געוואונען האבען:

2 בילעטען אין "נאוואשטשי": ל. טשאלעק, גראסמאנא 5.

2 בילעטען אין קינא פון מלוכה-בעאמטע: שלמה בלויפארב, אלעקסאנדראווסקא 22.

אפגעלעגט

די העברעאישע שיחה.

די מארגענדיגע שיחה ווערט צוליב נישט פאראויסגעזעהענע סיבות אבגעלעגט. די נאהענטסטע שיחה וועט פארקומען שבת, י"ד. 6. נאוועמבער מיט דער בעטייליגונג פון ה' ד"ר בערלאס.

פון יודישען טעאטער.

היינט 1. פארשטעלונג.

היינט קומט-פאר אין פילהארמאניע-זאל די איינציגע פארשטעלונג פון דער לאדזער יודישע טעאטער-טרופע מיט'ן אנטייל פון די אויסלענדישע געסט: ה"ה לאוונדא פון בערלין און שטרייטמאן פון ריגא.

עס ווערט געשפילט די בעקאנטע פיעסע "דער ישיבה-בחור" מיט די גאסט-ראלערען אין די הויפט-ראלען.

צום שלוס קומט-פאר א דיווערטיסמענט, אויף וועלכען די ה"ה לאוונדא און שטרייטמאן וועלען זינגען לידער אין קופלעטען.

LUNA

דער אונשטערבליכער מייסטער
פון פילם-קונסט-שפּיל:

RUDOLPH VALENTINO

אין דער ליבעס-דראַמע פון דער געגענוואַרט

דער כשוף, וואָס פאַרסמ'ט (KOBRA)

אָנהויב פון די סעאַנסן טעגליך: 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג. פּרייזן פון די פּלעצער אויפ'ן 1-טן סעאַנס 75 גר.

Grand-Kino

דער גרעסטער טראַגיקער פון דער וועלט -- **Conrad Veidt**

אין דער מעכטיגער פּסיכאָלאָגיש. לעבנס-דראַמע אין 9 אַקט.

גראַף קאָסטיאַ

לויט דעם בעוואוסטן ראָמאַן פון שערבולער. אויסער'ן פּראָגראַם: פּראַכטפולער פאַרס „דאָס פּאַמעלע 13-טעל".

אַנאָנס! סירצליה „דער קליינער קאָפּראַל" (נאַפּאָלעאָנ'ס קאַריערע)

אָנהויב אין נעו. טעג פון 4.30 נאָכמ., שבת און זונטאָג 2 נאָכמ., לעצטער סעאַנס — 10 אָוונט.

ODEON צום ערשטן מאָל אין לאָדז—יובילעאום פילם פון דער גרעסטער פּראָדוקציע 1926–27. אין דער הויפּט-ראָלע **TOM MIX** און'ם בילד: דער ריטערליכער מערדער

דיקס-טורבין

אוואַנטוריסטיש-ראָמאַנטישע דראַמע אין 10 אַקטן. אויסער'ן פּראָגראַם: א פאַרס.

APOLLO צום ערשטן מאָל אין לאָדז דראַמע פון מענטשן אָהן הערצער. לויט דער באַוואוסטע ערצעהלונג פון י. קאָנראַד

„רעבעל פאַר רעבעל" (Lord Jim)

סענסאַציאָנעלע דראַמע אין 12 אַקטן. — אין דער הויפּט-ראָלע Wallace Beery

אויסער'ן פּראָגראַם: א פאַרס אין 2 אַקטן.

CORSO דאָס גרוואַוסטע פילם מייסטערווערק פון Conan Doyl אונטער'ן נאָמען:

פאַרלוירענע וועלט

סענסאַציאָנעלע דראַמע אין 10 אַ סען.

אין די הויפּט-ראָלן: **Wallace Beere i Lloyd Hughes**

TEATR-ŚWIETLNY „NOWOSCI"

Piotrkowska, róg Głównej

היינט און פאָלג. טעג!!!
גרויסער מעכטיגער
פילם פון דעם סעזאָן!!

„די זינד"

דראַמע פון פאַרצווייפלונג, ליבע און פראַכט אין די הויפּטראָלן די עקראַן-שטערנס:

Paweł Wegener, Marja Lejko i Reinhold Szyncel

קינסטלערישע שפּילן פון די אויבע דערמאָנטע בעריהמטע קינסטלער. דאָס בילד האָט דעם גרעסטן ערפאָלג אויף אַלע וועלט-עקראַנען. — אויסער'ן פּראָגראַם: אַ קאָמעדיע „דער בייזער אַטערא"

קינא „ERA" פרי-הער „פּלאַזאַ"

זאַווישאַ 22 (באַלוט)

היינט און טעגליך! א געוואַלדיגע נייע קאָפּיע פון דעם גרעסטן פּוילישן פילם, געשאַפן אויפ'ן גרונד פון די העלדישע קאַמפן מיט די באָלשעוויקעס פון 1920 יאָהר א. ג.

„ליבע דורך פייער און בלוט"

אין די הויפּטראָלן: מאַרשאַל יוזעף פּילסודסקי, גען. י. האַלער, פּרעמיער וויטאָס. גלח סקאָרופּקא, לעניז, מרואָצקי א א. — געשט קוקענדיג אויף די גרויסע קאָסטן פון בילד זענען די פּרייזן נישט געהעכערט — בעט. די דיר. בעט דאָס ג' פּובליקום צו קומען אויף די פריהערע סעאַנסן, כדי אויסצומיידן א געדראַנג. אנהויב פּרייטאָג 5.30, שבת און זונטאָג 3 נ. מ.

כ'וויל טרישען

אַ צימער און קיך פאַר פּאָ-דושקאָשנאַ. גאַס ערשטער שטאָק אויף א צימער און קיך אין די געגענד פון זאַוואַדזקא ביז אַנדזשעיאַ די געגענד שפּילט קיין ראָלע. אָפּערטן אונטער „אוניקאַט". 1982

עס ווערט געזוכט א טיכ-טיגער ראַט-וואַכען-מייסטער אָפּערטן אָב צוגעבן אין רעדאַקציע אונטער „מייסטער" 1966

א געמויערטע

שאַפע

איז איבערצוגעבן ריג צע-געלניאַנא און וואָלטאַדניאַ ס איז גוט אויף א לאַגער, פּראַצאָווניע, סקלאַד א.א וו. צו ערפאַהרן אין אַדמ. פון דער צייטונג. 1971

שיכטיגע 219

טרייבערינ-

דערן פון זאַפאָרים בעזוכט נאַרוטאָוויטש 24 וו 6.

526 א

שיס-יונגע

פון אנשטענדיגע עלטערן ווערט געזוכט. ס'איז אויך דאָ פאַר איינעם צו שלאָ-פן, ערפאַהרן אין אַדמ. „נייער פאָלקסבלאַט"

א

לערן-יונגען

א ן א האַנד-יונגל צו קירוש נאָר אַרבייט ווערען געזוכט ביי מ. הערשקאָוויטש פּיעטריקאָווער 54.

א הירזשנער-געזעלן ווערט פון זאָפאָרט געזוכט ביי גרובשטיין צעגעל-ניאָנא 50. 519

פון צענטער. האַנדווערק-פאַרבאַנד

4 פּאָלודניאָוואַ 4

דערמיט האָבן מיר דעם כבוד אויפצופאָדערן אַלע אונזערע מיטגלי-דער צו רעגולירען זייערע בוריקשטענדיגע חודש אָפּצאָהל שפּעטעסטענס ביז דעם 10 נאָוועמבער ה. י. אום צו קענען אַנטייל נעהמען אין דער

גענעראַל-פאַרזאַמלונג,

וועלכע וועט פאָרקומען אין דער ערשטער העלפט פון דעמזעלבען חודש.

די פאַרוואַלטונג פון צ. ה. פ. 1968

אויף גינסטיגע בעדינגונגען!

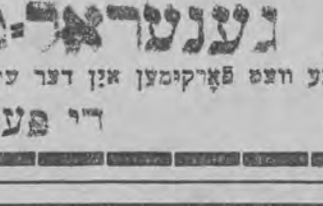

מעטאַל-בעטשטעלען,
קינדער-ספּאָרט-וועגעלעך,
מאַטראַצען, דראָטמאַטראַ-
צען זאַווי מאַטראַצען פאַר
האַלבע-בעטשטעלען לויט
מאָס „פּאַטענט" וואַש-טואַ-
לעטען קויפט מען אָם בילינגסטן אין פאַבריקס-לאַגער

„DOBROPOL" פּעטריקאָווער 78

אין הויף.

בעמערקונג: עס ווערען אָנגענומען בעטען צו לאַקירען ווי אויך קינדער-וועגעלעך צו רעפּערירען.

צו דער חתונה פון אונזער ליבע קוזינקע

רוזשאַ מאַראַן

מיט ה' וואָלף טעמפּעלהאָף

גראַטולירען הערצליך און ווינשען פיל גליק.

רוזשאַ נאָלדבערג און פאַמיליע. 523

א קוואַליפיצירטער

צושניידער

ווערט געזוכט ביי א קאָ-מאַשין-שטעפּער. צו ער-פאַהרן אין אַדמ. 1816

אַן אַנשטענדיגער

יונגערמאַן

בעקאַנט אין דער קאָלאָניאַל-בראַנזשע זוכט א פּאָסטן. עס קען אויך זיין ביי אַן אַנדערע בראַנזשע. צו ערפאַהרען אין אַדמיני. אונטער „F" 1996

בעקאַנטמאַכונג.

צוליב דעם גרויסן געברויך פון מיינע **שאַמאַט-איוועס**

און קוכען האָב איך געמוזט פאַרגרע-סערען די פּראָדוקציע פון מיין פאַבריק מיט א גרעסערען פּערסאָנאַל פון פאַך-לייט און וועל יעצט צושטעלען די גע-עהרטע קונדשאַפט די בעסטע איוועס און קוכען צו דער צייט און צו מע-סיגע פּרייזען אויף זעהר גוטע בעדינ-גונגען. קומט און איבערציינט אייך!

מיט אַכטונג

מ. ראָזענבוים, פאַבריק אַלגינסקאַ 14

די פיליע זגערזשער 3 בעזיצט אַ גרויסען אויסשטעל אייוען.

Dr. med. W. EYCHNER

פרויען-קראַנקהייטען און אַקושעריע

זגערזשער 38, טעל. 34-72

נעהמט אָן אין דער לעטשניצע פּעטריקאָווער 294 פון 12 ביז 2 מיטאָג, אין דערהיים פון 6–8 אָוונט. זונטאָג—פון 11 ביז 12 מיטאָג.

Dr. med. Zygmund DATYNER

ספּעציאַליסט פאַר נירען, בלאָזען און אורין-קראַנקהייטען

Piramowicza 11 dawniej Olgińska

Tel. 48-95.

נעהמט אָן פון 1–2 און פון 4–7 נאָכמ. 527

צו דער פאַרלאָבונג פון אונזער צוקונפטיגע שוועגערן פרל.

דאָראַ גאָלדפאַרב

מיט ה' בעריל שעראַצקי

ווינשען פיל גליק און עהנעס צופרידענהייט.

קלמן עפשטיין און מאַניא גאָלדפאַרב. 1964

וויכטיג פאַר שטרימפּ און טריקאָ-טאַזש-פאַבריקאַנטען

פון לאָדז און פּראָווינץ!

איך נעהם אָן פאַרשידענע רענדער צו מאַכען פון אַלע נומערן גרייסען № 84, 96, 100, 112, 116, 120, 136, 144, 156 ווי אויך פּאַטענט-לענגען 1974

מיט אַכטונג ש. מאָרגנשטערן, קאַמיענא 3

לעטשניצע „VITA"

פאַר קומענדע קראַנקע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען אויף פּעטריקאָווער 45, טעל. 47-44.

ביי דער לעטשניצע באַקטעריאָלאָגישע לאַבאָראַטאָריום אויף דער שטעל, קאַבינעט פון פיזיקאַלישע טעראַפּיע, קוואַרץ-לאָמפּ, בערגזון, לאָמפּ „אולטראַ זון", סאָלוקס, בערגאָנטי'ס ענטפּעטונגס-אַפּאַראַט. עלעקטריזאַציע, ליכט-בעדער. דענ-טיסטיש - ערצטליכער קאַבינעט. ערצטליך קאָסמעטישער קאַבינעט. בעראַטונגס-שטעלע פאַר מוטערס.

אינערליכע קראַנקהייטען:	ד"ר מ. קאַנטאָר
ד"ר מ. דאַווידאָוויטש	ד"ר ע. קוניג
ד"ר י. איטעלסאָן	פרויען-קראַנקהייטען און אַקושעריע:
ד"ר ה. קרישעק	ד"ר מ. מאַטשעווסקי
ד"ר אַ. אוריסאָן	ד"ר אַ. פּאַגאַזשעלסקי
קינדער-קראַנקהייטען:	ד"ר ר. רייטלער-קוריאַנסקאַ
ד"ר י. קאַפּלאַנסקי	ד"ר י. שווייצער
ד"ר יוזעף כהן	אויגען-קראַנקהייטען:
ד"ר סאַמעט-מאַנדעלס	ד"ר איגנ. מאַרגאָליס
הויט-, ווענערישע און געשלעכטס-קראַנקהייטען:	האַלז-, נאָז-, אויערן, שטימע, שפּראַך-שטערונגען א. ז. וו.
ד"ר ע. עקערט	ד"ר אַ. מאַזור
ד"ר וו. לאַגונאָווסקי	האַלז-, נאָז- און אויערן-קראַנקהייטען:
נערווען-קראַנקהייטען:	ד"ר אַ. זשעבראַווסקי
ד"ר מ. אורבאַך	
כירורגישע קראַנקהייטען:	
ד"ר מ. דאַבולעוויטש	

מויל- און ציינען-קראַנקהייטען,—ערצטען-דענטיסטען:

ל. געצאָוו — יאַקוב ראָטענבערג
ה. האַלפּערן — פ. ראָזען

באַקטעריאָלאָגיש-כעם. לאַבאָראַטאָריום ד"ר ושורקאָווסקי.

רענטגען, היילונג פון שפּראַך-שטערונגען, שטימע, שטאַמלען א. אַ. וו. דיאַטערמיע, הייל-מאַסאַזש. **אימפּונגען געגען שקאַרלאַטין.** אָפּעראַציעס און אָפּאַטרונקעם. וויזיטען אין שטאָדט, בריקען, גאָלדענע קאָראָנען און קינסטליכע ציינער.—די לעטשניצע איז אָפען פון 9 פריה ביז 8 אָוו. און זונטאָג פון 9 ביז 2 נאָכמיטאָג.

Jan Chmiel, Piotrkowska 100

כאַ־ירע און געזעלשאַפטליכע באַדינונג דער ג. קונדשאַפט

בריליאַנטען,

גאָלד, ביזשוטעריע
און לאָמבאַרד־קוויטעס

ב׳קויפט

און ב׳צאָהלט די העכסטע פּרייזען פאַר

עלעקטראָטעכנישע סקלאַדען „ELEKTROPOL"

A. Szczekacz, ul. Zawadzka Nr.16 a,

— עמפּפעהלט: —

עלעקטרישע פּאָרצעלאַן ווי: איזאָלאַטאָרען, פּייקעס, סע-לייקעס מעשל און איזאָלאַציע ראָלקעס און בלאָקען, אויך פּיסלעך צו גאַנץ-לעמפּלעך אין אַ גרויסען אויסוואַהל.

1531

וויכטיג פאַר ה״ה פאַבריקאַנטען.

„REKORD" די איבעראַל־בעוואוסטע ספּאָוואַניע

wł. L. TALER, GŁÓWN 36, tel. 50-42

פיהרט-אויס אַלע אַרט שווייסען-רעפּאַראַטורען אויפ׳ן אָרט און צו יעדער צייט! קאָנקורענץ-פּרייזע.

1467

ספּעציעלער פאַכמאַן

פון רעפּאַראַציעס

פון קאַלאָשען און באָטען

צו ביליגע פּרייזען

וו. גרינבערג, ווסכאָדניא 61.

פראָנט-געוועלב, שירם מאַכער.

8172

אכטונג! אין מיין ערשטקלאַסיגער אכטונג!

קירזשנער-

ווערען אָנגענומען זעמס-ליכע פעלץ-אויסאַר-ביישונגען פון אייגענער און אָנפערטרויטע וואַרען צו ביליגע פּרייזען גוטע באַדינונגען.

מ. שאַריט, פּעטריקאָווער 33

ד״ר מ. וואָלפסאָן

17 ווסכאָדניא 17

טעלעפאָן 28-83.

נעהמט אָן פון 5 ביז 7 אין אָוונד.

1310

Dr. H. REITEROWSKI

przeprowadził się na

Ewangelicką Nr. 1.

przyjmuje od 3-4 i 7-8.

1855

ד״ר י. שעפּס

געבורטסהעלפער און פרויען-אַרצט

איבערגעצויגען אויף ווסכאָדניא 36

שפּרעכשטונדען פון $4^1/_2$ ביז 7 אָוונד.

282

Dr. med. J. POLAKOW

ספּעציאַליסט פאַר קינדער-קראַנקהייטען

KONSTANTYNOWSKA 37, 39-75.

נעמט אָן פון 5—6.30 אָוו. אינדערהיים און פון 2—3 אין דער לעטשניצע אויף נייערס מאַרק פּעטריק. 294.

Dr. H. Hammer

אַקושער און פרויען-קראַנקהייטען.

נעהמט אָן פון 5 ביז 7 אָוונד.

Wschodnia 38, telefon 28-39.

Dr. med. S. MAŁOWIST

ספּעציאַליסט פאַר האַלז-, נאָז- און אויערן-קראַנקהייטען

GDAŃSKA 37, tel. 15-93

נעמט אָן פון 10 ביז 12 און פון 4-6 אָוונד.

279

Dr. med. I. BETTE

ספּעציאַליסט פאַר אינערליכע און קינדער-קראַנק.

Piotrkowska 6, tel. 44-95

נעהמט אָן פון 8—11 פריה און פון 4-6 נאָכמ.

Dr. med. M. GLAZER

ul. ZIELONA Nr. 6 טעל. 45-49

הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען.

נעמט אָן פון 8-9.30, 12-2 און 7—8 אָוו.

900

דר. י. הערשפינקעל

Zawadzka 15,tel. 11-87.

ספּעציאַליסט פאַר קינדער-קראַנקהייטען

נעהמט אָן אינדערהיים פון 8 ביז 10 פריה און פון 3 ביז 5 נאָכמ. און אין לעטשניצע „פּאָמאָק".

Dr. med. I. PIK

כאָלמסקאַנסקא 57

יערוועען און אינערליכע קראַנקהייטען

שפּראַכשטערונגען (שטאַמלען), גייסטיגע הייל-מעטאָדען פון נער-וועזע צושטאַנדען (שרעק, שלאָפלאָזיגקייט).

נעהמט אָן פון 12 ביז 1 און פון 4 ביז 7.

310

KAUF KEINE ELEKTR.

Kronleuchter n. Lampen

bevor Du unser neukomplettiertes Lager besichtigt hast.

Grosse Auswahl! reise bis 30% reduziert!

Elektrotechnische Werkstätte und Instalationsbüro

ADOLF MEISTER u. Co.

LODZ, Petrikauer Str 165, Tel. 24-61.

„SANITAS" לעטשניצע

פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען (פאַר קומענדע קראַנקע)

און ערצטליך-דענטיסטישער קאַבינעט.

ציגלער-גאַס 29, טעלעפאָן 44-51

נערווען-קראַנקהייטען	ד״ר א. קאַצענעלסאָן	4-3
מאָגען און קישקע קראַנקהייטען	ד״ר ג. ראָזענבערג	12-10, 8-7, 11-10
אינערליכע קראַנקהייטען	ד״ר י. איציקזאָן „ ה. ראַכאָווסקי „ ד. פריד	$11^1/_2$-$10^1/_2$ ז. 7-6 5-4 12-11 6-5 2-12
קינדער קראַנקהייטען	ד״ר י. בעטטע „ וו. לאַזער „ י. שטיינבערג	5-$3^1/_2$ 4-3 11-10 7-6 2-1
כירורגישע קראַנקהייטען	ד״ר ז. לעווינסאָן „ ע. מאַרטקאָוויטש	3-1 6-4
פרויען און געבורטס קראַנקהייטען	ד״ר ה. גוטשטאַדט „ ענגעל „ ל. שייעוויטש	8-6 4-3 11-9 5-4 1-11
נאָז האַלז און אויערן-קראַנקהייטען	ד״ר י. אייזיק „ ש. מאַלאָוויסט	12-11 ז $5^1/_2$-4 7-6 2 12
אויגען-קראַנקהייטען	ד״ר ג. גערשטיין „ ע. ראָזענבלאַט	2-1 12-10 6 $4^1/_2$
הויט, וועגערישע און אורין-קראַנקהייטען קאָסמעטיק	ד״ר ס. קאַנטאָר „ מ. לעווינסאָן „ ל. פריבולסקי	4-2 11 9 8 6 1 12 $8^1/_2$-$7^1/_2$ זונט. דינסט. דאָנ. מאָנ. מיטוו. פ׳ ש 5 5.30 ש. 2-1
רענטגען פיזיקאַלישע טעראַפּיע און ארטאָפּעדיע	ד״ר א. שטיינבערג	5-$3^1/_2$
ציינער און מויל-קראַנקהייטען. גאָלד-קראָנען און ברוקען.	צאָהנ ד״ר צוקער „ גרינשטיין-גאָרקאָווי פר. ד״ר שאַצקא „ קרעניצקא-ציפּין	$^1/_2$2-12 12-9 $5^1/_4$-$2^1/_2$ 8-$5^1/_4$

עלעקטראָטעראַפּיע, קוואַרץ-ליכט, דיאַטערמיע, אַלערליי אַנאַליזען, רענטגען, אָפּעראַציעס, פּאָמראָנקעס, איינשפּריצונגען, אימפּונגען, שוץ אימפּונגען געגען שקאַרלאַטין, מעדיצינישע קאָסמעטיק, בלוט-אונטערזוכונג.

די לעטשניצע איז טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אָוונט. זונטאָג פון 9 ביז 4.

אַקושעריע-הילף, בײַטאָג און נאַכט. וויזיטען אין שטאָט. דויערנדע הײַלונג, לויט אָפּמאַך

לעטשניצע „זדראָוויע"

פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען

אויף נאָוואָמיעסקא 3 (ווסכאָדניא 13), טעלעפאָן 76 37.

אויגען קראַנקהייטען	ד״ר שוויג	11-10. זונט. 4-$2^1/_2$
נערווען קראַנקהייטען	ד״ר בראַניסלאַוו. פּרענקעל „ קלאָזענבערג	$1^1/_2$-$12^1/_2$ חוץ פרייטאָג 12-11 דינסט. דאָנר. און שבת
מאָגען און קישקע קראַנק	ד״ר אַלעקסאַנד. מאַרגאַליעס	1-12
אינערליכע קראַנקהייטען	ד״ר גיבאַשס „ קאַץ „ לעווי „ קאַי הענריך	11-9 זונטאָג 11-10 $1^1/_2$-$11^1/_2$ ז. 12-11 5-3 זונטאָג 2-1 8-6 1-12
קינדער קראַנקהייטען	ד״ר סאַלאָוויעטשיק אַרק „ מאַשלאַנקא „ פרעכנער	$11^1/_2$-10 5-3 ז. 2-12 $2^1/_2$-$1^1/_2$ ז. 12-$10^1/_2$ $6^1/_2$-5 זונטאָג 9-$10^1/_2$
כירורגישע קראַנקהייטען	ד״ר גאָלדמאַן „ פעדליס	$4^1/_2$-$3^1/_2$ זונטאָג, דינסטאָג מיטוו. פרייטאָג, שבת 9 10 $12^1/_2$-11 $7^1/_2$-6 ז 1-11
פרויען קראַנקהייטען	ד״ר אַראָנסאָן „ אייגעראָווא	1-12 זונטאָג 1-12 דינסטאָג, פרייטאָג $^1/_2$-$1^1/_2$ מאָנ. מיטוו. דאָנ. ש. 1^{30}-01^{30}
נאָז, האַלז און אויערן קראַנקהייטען	ד״ר העלמאַן „ ראַבינאָוויטש	4-3 זונטאָג 2-1 2-12 , 11-10
הויט און ווענערישע קראַנקהייטען	ד״ר פאַלק „ זאָנענבערג	4-3 מיטוו. ש. 7-8 זונט. 9-10 12-11 מאָנ. פריט. 8.7 זונט 12-11
רענטגענאָלאָג	ד״ר קיילסאָן	
ערצטליכע אַנאַליזען	ד״ר מ. קאַצען	

וויזיטען אין שטאָט. — פּאָקען-שטעלען. רענטגען אָגראַפיע זעמטליכע דורכשפּ — (קוואַרץ לאָמפּען). אַלערליי אַנאַליזען און אונטערזוכונגען. די לעטשניצע איז טע-טיג טעגליך פון 8.30 פריה ביז 7.30 אָוונד. זונטאָג פון 8.30 פריה ביז 2 אַ זייגער נאָכם.

PŁYN „JAŚNIEJ SŁOŃCA"

ריינגט

אַמבעסטען שויבען, שפּיגלען מעטאַלן. פלאַטער, מאַרמור

SPROBUJCIE A PRZEKONACIE SIE

לעטשניצע POMOC פאַר קומענ-דע קראַנקע

פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען און דענטיסטען. קאָמינאַט אויף אַלעקסאַנדראָווסקא 1 (רוג זגערשער). טעלעפאָן 129.

ד״ר פּאַכשאַנסקי ד״ר מאַרגאַנסקי	8—9 און 4—5 1—2	כירורגישע קראַנקהייטען
ד״ר שיפּרים ד״ר ליכטענשטיין	9-11 און 12-2 3—5	אינערליכע קראַנקהייטען
ד״ר לאַנדאַו	6—7	נערווען-קראַנקה.
ד״ר הערשפינקעל פר׳ד״ר ליכטענשטיין	9—11 4—6	קינדער-קראַנקהייטען
ד״ר האַמער ד״ר ראַסאַלאָווסקי	12—1 2-3 און 6-7	פרויען-קראַנקה. און אַקושעריע
ד״ר קרינסקא ד״ר לעווקאָוויטש	11—1 5—6	הויט- און וועגע-רישע-קראַנקה.
ד״ר קלאַטשקא	9-11 און 3-5	נאָז, האַלז, אויערן
ד״ר שפּאַלאַנסקא	12-1 און 3-5	אויגען-קראַנקה.
ד״ר גאַרעוויטש		רענטגענאָלאָג
דענט. כאַנעס „ יאַנקאָווסקא „ פילעצקא „ שניידער	8—$10^1/_2$ $10^1/_1$—2 2—6 6—8	צאָהן- און מונד-קראַנקהייטען

עלעקטראָ- און ליכט-היילונגס-קאַבינעט, קוואַרץ-לאַמפּ, עלעקטריזאַציע, באַכט-דורשורען, ברוקען, גאָלד-קראָנען און קינסטליכע ציינער.

איינשפּריצונגען געגען שקאַרלאַטין.

גרויסער אויסוואַהל פון פערשידענע

פעלץ-וואַרען.

בעשטעלונגען ווערען שנעל און רעעל אויסגעפיהרט מיט גוטע באַדינגונגען

א. פישלעוויטש, לאָדז,

דזשעלנאַ 12, פראָנט ו. שטאָק, טעל. 34 66

Sidol CZYŚCI METALE,

SZYBY, LUSTRA, SZKŁO i MARMURY

OLŚNIEWAJĄCO.

Pierwsza

ŁÓDZKA CHEMICZNA FARBIARNIA FUTER

W. SCHÖNMANN

נאַרוטאָוויטשא 8, פראָנט, 2 שטאָק

פאַרבט אַלערליי אַרט פוטער׳ס אויף אַלערליי פאַרבען, פרישט אויף (שטרייכט) געניצטע: ווידרעס, סקאָנקסען, מאַלפּען, נורקעס, סאָבאָלען, פאָקען א.ז.וו. אויף נאַטורעלען קאָליר מיט עלעקטרישען מיטעל, לויט דעם נייעסטען ליפּ-ציגער סיסטעם. ווי אויך פוקסען, שאַפען אַמעריקאַנער אָפּאָסען פאַרבט זיך אויף סקאָנקס-קאָליר. פאַפיעליצע אויף סאָבאָלען-קאָליר און פאָקען. רייניגונג פון ווייסע פוטערס. גאַרבירען. צוליב׳ן קריזיס זענען פרייזען קליינע!

844

NAJLEPSZE CZEKOLADY

Goplana

POZNAŃ

WSZĘDZIE DO NABYCIA

CASINO

הייַנט פּרעמיערע! — הייַנט פּרעמיערע!

פונ׳ם טיטאַנישען פילם־מוזיק־ווערק — פונ׳ם טיטאַנישען פילם־מוזיק־ווערק

„דער רויזען־קאַוואַליער“

(KAWALER SREBRNEJ RÓŻY)

פערפעקט אויפן גרונד פון דער גרעסטער אָפּערע אינטער דעמזעלבען נאָמען פונ׳ם גענגאַלישען קאָמפּאָזיטאָר פון ער געגענוואַרט — „כאַרד שטרויס“ — די מבנער־הויפּטראָל שפּילט מיט גאָך גרויס געזעהענער ינגעסטע שפּיער, דער שענער, ווי גאָר פון ליבע

JACQUE CATELAIN — אין די פרויען־הויפּט ראָל די רייצענדע און בילד־שעהנע — **HUGUETTE DUFLOS**

אָריגינעלע, קאָמפּלעטע אָפּערן־מוזיק אין דער אויספיהרונג פון ספּעציעל־צו־געבעטענעם סימפאָנישען אָרקעסטער אונטער לייטונג פון ה׳ ל. קאָנמאַר, וועט שאַפען דאָס אַרטיסטישע פּערפעקטע צו דעם אָהן צווייפעל שטאַרקסטען און גרעסטען פילם פון הייַנטיגען טאָג. אנפאנג 30 4; שבת 3 און זונטאָג 2 נאָכמיטאָג

1978

זאַל־פילהאַרמאָניע

שבת, דעם 30־טען און זונטאָג דעם 31. אָקטאָבער 8.30 אין אָוונט

רוסישער באַלעט

Margerita i Valentin

FROMAN

פרימאַבאַלערינאַ און באַלעט מייסטער פון אַמאָליגען גרויסען טעאַטער אין מאָסקווע, ווי אויך

Anna i Helena

MARKOWA

טענצערינס פון גרויסען טעאַטער אין מאָסקווע.

פּראָגראַם:

1־טער טייל: די ווי·ע פו·דער נאַכט

באַלעט אין איין אַקט פון מאַרגעריטאַ פראָמאַן, מוזיק פון שאָפּען. 1) רובינשטיין: קראַקאָוויאַק, 2) טשייקאָווסקי: אָריענטאַלישער טאַנץ, 3) טשייקאָווסקי: טאַטאַרישער טאַנץ, 4) גאַסעק: גאַוואָט, 5) באַקאַלעיניקאָוו: קאַווקאַזער טאַנץ, 6) ליאַדאָוו: פּופּענטאַנץ.

2־טער טייל: Bacchanal

באַלעט אין איין אַקט פון מאַרגעריטאַ פראָמאַן, מוזיק פון גלאַזונאָוו. 7) ליסט: 2 אונגאַרישע ראַפּסאָדיע, 8) לאַנער: ווינער וואַלצער, 9) שובערט: מאָמענט מוזיקאַל, 10) טשייקאָווסקי: כינעזישער טאַנץ, 11) סען־סאַנס: דער שטאַרבענדער שוואַן, 12) טשייקאָווסקי: טרעפּאַק. — אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון וולאַדיסלאַוו גורטשינסקי. אייַנטריטס־קאַרטען צו בעקומען אין דער פילהאַרמאָניע־קאַסע.

זאַל־פילהאַרמאָניע

שבת, דעם 30 און זונטאָג, ד. 31 אָקטאָבער ה. י., 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג

2 פאָרשטעלונגען פאַר קינדער

בייַ דער מיטווירקונג פון דער 10־יעהריגער שוישפּילערין און קינדער טענצערין

Ninka Wilińska

Wanda Tatarkiewicz

קינסטלערין פון וואַרש. טעאַטער און פּערפאָרמערין פון קינדער טעאַטער־שטיקער, אויך פון אויסגעצ. לעגענדע־שריפטשטעלער

BENEDYKT HERTZ

אין פּראָגראַם:

1) „רויט־קעפּעל“

לעגענדע מיט געזאַנג און טענץ אין 3 אַקטען פון ב. הערץ און וו. טאַטאַרקעוויטש, מוזיק פון א. ווילינסקי. 1 אַקט: „רויט־קעפּעל“ מאַכט זיך אויפ׳ן וועג; 2 אַקט: דאָס בעגעגענען זיך מיט אַ וואָלף; 3 אַקט: די געראַטעוועטע גראָסמוטער. אין 1 אַקט: „דער טאַנץ מיט דער פּופּע“; אין 2 אַקט: „שמעטערלינגס־טאַנץ“: אויסגעפיהרט פון נינקאַ ווילינסקאַ.

2) „דער לאַבוזדיגער איגנאַש“ אין 1 אַקט פון ב. הערץ און ב. טאַטאַרקעוויטש מוזיק פון אל. ווילינסקי.

3) דער מאַזור פון וויעניאַווסקי טאַנץ נינקאַ ווילינסקאַ.

4) „באָב האָט שאַרלאַך“ ערצעהלונג פון ב. הערץ. בילעטען פון 75 גר. ביז 4 זל. צו בעקומען אין דער פילהאַרמאָניע־קאַסע.

זאַל־פילהאַרמאָניע

פילהאַרמאָנישער אָרקעסטער אין לאָדז

דירעקטאָר: אַלפרעד שטרויך.

מאָנטאָג, דעם 1 נאָוועמבער 8.30 אין אָוונט

ערעפענונגס־קאָנצערט־סעזאָן 1926/7

דיריגענט:

GREGOR FITELBERG

סאָליסט:

Emanuel FEUERMAN

(טשעלאָ).

אין פּראָגראַם: קאַרלאָוויטש: אייביגע לידער. פאַלקאָן: טשעלאָ־קאָנצערט אַ־מאָל. סקריאַבין: 2־טער סימפאָניע. באָקעריני: טשעלאָ־קאָנצערט ב־דור.

אייַנטריטס־קאַרטען אין דער קאַסע פון פילהאַרמאָניע־זאַל.

926

אַכטונג! אַכטונג!

„באַר וואַרשאַווסקי“

עמפּפעהלט טעגליך

פרישטיק, מיטאָג און אָוונדברויט

אויך אַלע בעסטע סאָרטען ביער און מעהד. | שבת און אויף שמחות ווערט אָפּגעשיקט אַהיים פעסלעך ביער לויט פערלאַנג. | בעמ.: טעגליך ביז 11 אָוונד ווערט געגעבען קאָנצערט פון די בעסטע חזנים. ס׳בעזינגט די בעסטע און נייעסטע פליטען פון חזן ר׳ יאָסעלע ראָזענבלאַט פון אַמעריקאַ ווי אויך פון די נייעסטע אָפּערעס.

אינה.: נתן פּאָרבער, לאָדז גדאַמיעסקאַ 19

אין הויף געגען טויער

נאָר פאַר אונפּערמעגליכע!

– ביי דער – „טאָז“ זאָגען טעטיג יעדען טאָג אַ חוץ געוועלשאַפט פרייסען פאָלגענדע אינסטיטוציעס:

1) רענטגען־קאַבינעט אין פּאָליקליניק שפּיטאָל פון 9–1 פרי

2) בעראַט.־שטוב. פאַר מוטערס מיט זויג־קינדער 9–1 אין פּראָפּען מילך

3) בעראַטונגס־שטעלע פאַר שוואַנגער־פרויען:

ס׳נעמען אָן זונטאָג פון $4^1/_2$ – 5 $^1/_2$ ד״ר פּאַפּיערנע.

מאָנטאָג „ $2^1/_2$ – $3^1/_2$ „ אַראָנסאָן.

מיטוואָך „ 12 – 1 „ פּראַשקער.

דאָנערשט. „ $12^1/_2$ - $1^1/_2$ „ רייזלער הוריאַנסקאַ.

שבת „ $12^1/_2$–$1^1/_2$ „ אייגער.

4) 2 אימפּונגס־סטאַציעס נעגען שאַרלאַטין:

א) אין פּאָליקליניק שפּיטאָל פון 9–10 פרי.

ב) אין לאָקאַל פון „טאָז“ פון 4–5 נאָכמיטאָג.

עס ווערען אָנגענומען טעגליך איינשרייבונגען פון 8 ביז 9 אָוונד. אין די טאַט־גרופּען פון אַרבייטער־יוגענד אין עלטער פון 16 יאָהר אָן. מיטגלידס־ביכלעך פון פּראָפעסיאָנעלע פעראיינע, אָדער בעשייניגונגען פון אַרבייטס־געבער מוזען אונבעדינגט מיטגעבראַכט ווערען.

1965

בעקאַנטמאַכונג.

די בעוואוסטע וואַרשאַווער פירמע א. ג. **J. KRZYPOW** האָט ערעפענט –:– אין –:–

לאָדז, 16 בענעדיקטאַ 16

אַ מעבעל־לאַגער

קויפט און פערקויפט אַלערליי מעבעל, דיוואַנעס, נייַ־מאַשינען, ווי אויך גאַרדעראָבען, אַנטיקען און פעלצען. כ׳קויף פּיאַנינאָס, און כ׳צאָהל די העכסטע פרייזען קגמס און איבערציהט אייך

687

פּיאַנאָ־קויף איז אַ פערטרויענס־זאַך!

בעפאָר איהר ענטשליסט זיך צו קויפען אַ פליגעל, פּיאַנינאָ, האַרמאָניום, אָדער אַ קונסט־שפּיל־אינסטרומענט, צו אויסבאַרגען, אָדער לאָזען רעפּערירען, פערזוימט נישט, ביטע, דאָס אַלט־רענאָמירטע

פּיאַנאָ־הויז גרינדונגס־יאָהר 1892

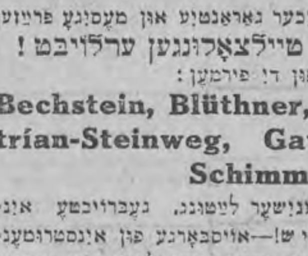

KARL KOISCHWITZ

Łódź, Moniuszki 2, tel. 24-72

צו בעזוכען. איהר געפינט דאָרט אַלעם אין גרעסטען אויסוואַהל, וואָס נאָר אייער געשמאַק ענטשפּרעכט ווי: פליגעל, פּיאַנינאָס, האַרמאָניומס, אויטאָפּיאַנאָס א.ז.וו. פון עדעלסטען ביז צום וואָהלפייַלסטען בייַ אַ 5־יעהריגער שריפטליכער גאַראַנטיע און מעסיגע פרייזען אויך געברויכטע גוט־רעפּערירטע אינסטרומענטען. | טיילצאָלונגען ערלויבט!

אויסשליסליכער אַליינפערטרעטער פון די פירמען:

Bechstein, Blüthner, Betting, Feurich, Fibiger, Grotrian-Steinweg, Gaveau (Paris), **Hupfeld, Ibach, Schimmel, Zimmerman** u. a.

אייגענע רעפּעראַטור־ווערקשטעל אונטער בעסטער פאַכמענישער לייטונג. געברויכטע אינסטרומענטען ווערען ווי נייַ הערגעשטעלט.—קויף!—טויש!—אויסבאָרג פון אינסטרומענטען אויך קאָנצערטען און בעלער פון טראַנספּאָרטען און פערפּאַקונגען. לאַגער פון נאָטען־שטענדערס און דרעה־שטיהל. דאָס בעזוכען דעם לאַגער אָהן קויף־צוואַנג ווערט געבעטען.

שטרענג רעעל! 525 שטרענג רעעל!

לונגען־קראַנקע!

מויזענדער שוין אויסגעהיילט!

פערלאַנגט זאָפאָרט דאָס בוך איבער מיינע

נייע נאַהרונגס קונסט,

וועלכע האָט שוין פיל געראַטעוועט. דאָס זעלבע קען בייַ יעדער געוואוינטער לעבענס־אַרט אָנגעווענדעט ווערען און עס העלפט די קראַנקהייט שנעלער בעזיגען. נאַכטשווייס און דאָס הוסטען פערשווינדען. דאָס קערפּער־געוויכט ווערט שווערער און דאָס אַלטאַליגע פערקאַלקונג בריינגט די ליידען צום שטילשטאַנד.

ערנסטע מענער מיט ערצטליכע וויסענשאַפט בעשטעטיגען די פאַרציגליכקייט פון מיין מעטאָדע און זענען מסכים מיט דער אָנווענדונג פון איהר. וואָס פריהער עס ווערט אָנגעהויבען די אָנווענדונג, אַלס בעסער איז.

גאַנץ אומזיסט ערהאַלט איהר מיין בוך פון וואָס איהר וועט פיל ערפאַהרען, אַזוי ווי מיין פערלעגער בעזיצט נאָר איינגאַנצען

10.000 שטיק גראַטיס

אויף צוצושיקען, טאָ שרייבט זאָפאָרט, כדי אויך איהר זאָלט צו די גליקליכע עמפּפאַנגער געהערען.

Georg Fulgner, Berlin - Neukoeln
Ringbahnstr. 24, Abt. 591.

Spiegel

KRISTALLGLAS-SCHLEIFEREI

TELEPHON Nº 40-61

ALFRED TESCHNER

ŁÓDŹ, JULJUSZA 20

סאַטאַניר איך איך אוס און אַ בער אַרבייטע העררען־הוטע אויף געגנליך נייַ. ערשטקלאַסיגע אַרבייט נייע מענער הוטע פון 6 זל. אָן.

נאָר פאַר **2 50 זל.**

געדענקט די אַדרעס:

B. LESLAU, Nowomiejska 3.
w podwórzu, sklep № 10.

פאַר פראַווינצער און פאָרזנער רייזענדע, ספּעציעלע הורט פּרייזען.

1967

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat“, spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman.
Czcionkami i druk.: „Najer Folksblat“, Piotrkowska 21.